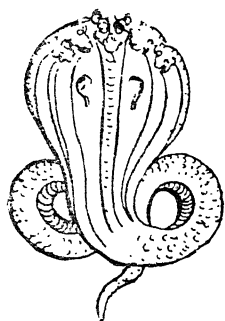

Ac. No: 26155

శ్రీ కుమార

నాగదేవతా సర్వస్వము

రచయిత :

శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిపురానందనాథుల శిష్యుడు

నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యం

పొన్నూరు

ప్రకాశకులు

సర్దార్ బూసా కోటయ్య

పొన్నూరు

పూజ్ఞ జననీ జనకులై న

శ్రీబాసా కోటినాగయ్య భర్తపత్ని శ్రీమతి రాచమ్మగార్ల
జ్ఞాపకార్థం కుమారుడు శ్రీబాసా కోటయ్య, శ్రీమతి పిచ్చమ్మ
దంపతులు ప్రచురించినది.

ప్రచురణకర్త

ఎన్. రామారావు కోటయ్యగారు

ముద్రణదాత తల్లిదండ్రులు

ముద్రణదాత తల్లిదండ్రులు : శ్రీమతి రాచమ్మ, శ్రీ బూసా కోటి నాగయ్యగార్లు (వీరి జ్ఞాపకార్థం ముద్రితము) వీరు గుంటూరు జిల్లా, నరసరావుపేట తాలూకాలోని లింగంగుంట్ల అగ్రహారంలో నివసించేవారు. లింగాయతులు. వీరు ప్రతిదినము మూడు సంధ్యాకాలముకాలములోను శివపూజ చేసేవారు. శివపూజ చేయకుండా భోజనం చేసేవారుకాదు. ఆచార పరులు. బాధ్యతలు గుర్తెరిగినవారు. లౌకికజీవనంలో కిరాణాకొట్టు వ్యాపారం చేసేవారు. వీరికి ఐదుగురు కుమారులు, ముగ్గురు కుమార్తెలు.

కుమారులు

- 1) శ్రీ వీరయ్య
- 2) శ్రీ వీరభద్రయ్య
- 3) శ్రీ నాగేశ్వరరావు
- 4) శ్రీ కోటివీరనాగయ్య
- 5) శ్రీ కోటయ్య

కుమార్తెలు

- 1) శ్రీమతి కోటినాగమ్మ
- 2) శ్రీమతి బసవనాగమ్మ
- 3) శ్రీమతి నాగమ్మ

ప్రకాశకులు

శ్రీ బూసా కోటయ్యగారు

శ్రీబూసా కోటినాగయ్యగారి 5వ కుమారులైన శ్రీబూసా కోటయ్యగారు డి. 6-6-1938 న నరసరావుపేట తాలూకా లింగంగుంట్ల అగ్రహారములో జన్మించిరి. నాగేంద్రస్వామిపై వీరికి బాల్యమునుండి దైవ భక్తి ఎక్కువ వీరు 19 ఏళ్ళ వరకు నాగేంద్రస్వామిని కడుదీక్షతోధ్యానించి. ఉదర పోషకార్థం లౌకికజీవనమునకు నాందిపలికి 1957లో శ్రీమతి పిచ్చమ్మగారిని వివాహము చేసికొని 1958 నుండి 1966వరకు శ్రీ గ్రంథి సుబ్బారావుగారి క్రేన్ ఒక్కపొడి కంపెనీలో సేల్స్మేన్గా 1966 ఏప్రిల్ నుండి విజంటు గాను పనిచేయుచున్నారు.

వీరు 1979 నుండి కిరాణామర్చంట్స్ అసోసియేషన్ ప్రెసిడెంటుగా చేస్తూ, గుంటూరు జిల్లా అసోసియేషన్ కన్వీనర్ గాను, 1981లో జిల్లా

పెసిడెంటుగా జిల్లాలో కొన్ని కిరాణామర్బంట్స్ అసోసియేషన్స్ను స్థాపించుట, 1982లో 'అహరక శ్రీ నిరోధక చట్టం' అను ఇంగ్లీషు పుస్తకాన్ని తెనుగులోకి అనువాదముచేయించి ముద్రించి వర్తకులకందించి వారిని చైతన్యవంతులను చేసిరి.

1979 నుండి 1988 వరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ క్రేన్ ఒక్కపొడి ఏజెంట్ల అసోసియేషన్ సెక్రటరీగా పనిచేసిరి 1993 నుండి అధ్యక్షులుగా ఉన్నారు.

వీరు 1982 నుండి బ్రహ్మశ్రీ జగన్నాథస్వామి ఆశ్రమ సేవాసమితి (పొన్నూరు) కి కార్యదర్శిగా పనిచేయుచున్నారు.

1984 నుండి 1987 వరకు సహస్రలింగేశ్వరస్వామి దేవస్థానం మేనేజింగ్ ట్రష్టీగా పనిచేసిరి.

కోటప్పకొండలోనున్న శ్రీ వీరశైవలింగాయతీ గణార్చనసంఘం (అన్నదానసత్రం) మునకు అధ్యక్షులుగా వున్నారు.

ఆంధ్ర వీరశైవమహాసభ సభ్యులుగా ఉన్నారు.

వీరు అధ్యక్షులుగా 1984లో కోటిబిల్వార్చన కోటికుంకుమార్చన, శివపార్వతులకు సప్తసప్తాహాలు, నిత్యాన్నదానం 100 రోజులు నిర్వహించిరి.

వీరు ప్రైవేట్ కార్యక్రమాలేకాక దైవభక్తి పెంపొందే ఈ పుస్తకాలను ముద్రించారు. (1) మన కోటప్ప (2) శ్రీ వీరభద్రవిజయము (3) వృషభరాజ సందేశం.

వీరికి ముగ్గురు కుమారులు, ముగ్గురు కుమార్తెలు. పెద్దకుమారుడు చి॥ శివనాగేంద్రవరప్రసాద్ B.Com., కోడలు చి॥ ల॥ సా॥ వీరమణి మనుమలు : చి॥ నాగమహేష్ (2) చి॥ శివనాగేశ్. 2వ కుమారుడు : చి॥ శివశ్రీనివాసరావు B.Tech., 3వ కుమారుడు : శివనాగభాబు B.Tech.,

.వ కుమార్తె శ్రీమతి నాగమల్లీశ్వరి భర్త శ్రీ నేలపల్లి వీరభద్రయ్య

మనుమలు : 1) చి॥ బసవనాగరాజు

2) చి॥ బసవవెంకటనాగార్జునప్రసాద్

3) చి॥ బసవనాగశ్రీనివాసరావు

మనుమరాలు : చి॥ బసవనాగసునీతాదేవి

రెండవ కుమార్తె : శ్రీమతి కోటివీరనాగమ్మ, భర్త శ్రీ చవ్రాది బాలకోటేశ్వర
రావు, M.Com.

మనుమలు : 1) చి॥ నాగేశ్వరరావు

2) చి॥ వీరేంద్రనాథ్

మనుమరాలు : చి॥ వీరనాగవనిత

మూడవకుమార్తె : శ్రీమతి నగరాజకుమారి భర్త శ్రీ దేవిశెట్టి చరణబసప్ప

మనుమలు : 1) చి॥ సందీప్

మనుమరాలు : చి॥ శ్వేత

మొదటినుండి అధ్యాత్మిక జీవనాన్ని సాగించే శ్రీ బూసా కోటయ్యగారు
శివభక్తిపరులు. బాల్యంనుండి శ్రీ నాగేంద్రస్వామివారిపై వీరికి అపారమైన
భక్తి. వ్యయప్రయాసలకోర్చి ఇలాంటి గ్రంథాన్ని వెలుగులోకిదెచ్చిన సహృ
దయులు. వారిని ఆ నాగేంద్రస్వామి ఎల్లప్పుడు కాపాడాలని కోరుచున్నాను

బూసవంశాబ్ధిముక్తా విభూషణంబు

నాగరాజవంశంబు జానందితుండు

దిశలనిండించె క్షీరసందిగ్ధకీర్తి

కోటయాఖ్యుండు రాసమకూర్చిబిడ్డ

తొలి పాఠకు

ప్రియపాఠకులారా !

ప్రపంచవిరూప హిమశైలంనుండి సంప్రదాయరహస్య రత్నాలలో అర్హవాఙ్మయ భాగీరథీస్రవంతి అవిచ్ఛిన్నంగా ప్రవహిస్తూ జీవనదాయనియై అమందానందాన్నిస్తుంది. అందులో రహస్యాలను యథామతి సంప్రదాయ జిజ్ఞాసువులకందించే కార్యక్రమంలోభాగంగా ప్రస్తుతం శ్రీ నాగేంద్రస్వామి-కుమారస్వామి - సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుల విషయాలతో “శ్రీ కుమారనాగదేవతా సర్వస్వము” అనే గ్రంథం వెలువడుతుంది. ఈ ముగ్గురు దేవతలు ఒకే దేవుని రూపాంతరములే. స్వామి షణ్ముఖుడు గనుక గ్రంథంగూడ అటు అధ్యాయాలతో విభజింపబడింది. శ్రీశంకరాచార్యులవారి కనకధారాస్తవ ప్రేరేపితమైన శ్రీవల్లీదేవిపై “స్వర్ణధారాస్తుతి”ని రచించడం జరిగింది.

నాగేంద్రభక్తులైన శ్రీ ... సా కోటయ్యగారు నాగేంద్రునిపై గ్రంథాన్ని రచించమని నన్నుకోరడం, మాయిలవేల్పు అద్దె వమేకావడం దైవభుటన. మాయింట్లో అందరిపేర్లలోనూ సుబ్రహ్మణ్య - కుమారనామాలు కలుస్తాయి. నాగేంద్రోపాసనానుగ్రహం వలన ఈ గ్రంథాన్ని యథాశక్తిగా పూర్తి చేయడం జరిగింది. ఆస్వామి యనుగ్రహవీక్షణాలను ప్రసరింపజేయాలని కోరిక. గ్రంథాన్ని ఉపయోగించుకోవడం భక్తులవంతుకాగా గ్రంథసార్థకత విషయాలను పరిశీలికవడం సహృదయ పండితులవంతు.

నాగేంద్రస్వామిపై రచింపబడిన ఈ గ్రంథాన్ని నాగేంద్రహరుడైన శ్రీ త్రిపురాంతకేశ్వరునికే సమర్పిస్తున్నాను. ఆ త్రిపురాంతకేశ్వరుని యిలా స్తుతిస్తున్నాను.

1) దార్శనముత్రేక్షుధితాత్పయోధేః

సర్వేషు దేవేషు వినిశ్చలేషు

ఆర్తావనాయ గ్రసతిస్మయస్తమ్

పాయూదపాయా త్రిపురాంతకేశః

- 2) సహస్రధారే నభసః ప్రవాహే గాంగే జగత్సర్వమిహాలిహనే
జటాసు యో బిందుమివాబబంధ పాయాదపాయాత్రిపురాంతకేశః
- 3) యస్సూర్యచన్ద్రాఖ్యరథాంగవాహీ గర్జన్ పునశ్శంఖగళేనశత్రుమ్
పురాపురారిం హతవాన్ హరీషుః నాద్వీక్రియా యస్య రిపుఘ్నదృశ్యే
పాయాదపాయాత్రి పురాంతకేశః
- 4) తాపం నరాణాంకుసుమైర్విధాతుః నేత్రాగ్నినా తాపమచీక్లుపద్యః
శివాకృపావీక్షణ చన్ద్రికాభిః సిక్తస్సమేఘం పునరభ్యగచ్ఛత్ |
పాయాదపాయాత్రి పురాంతకేశః
- 5) అస్తేశివోయత్ర మహీశివాస్యాత్ అన్యాపరేతప్రియమావహన్తి
ప్రజాపతిస్సౌదశివం ను కర్తా? పాయాదపాయాత్రి పురాంతకేశః
- 6) భక్తం సుధాంశుం శిరసోద్వవాహ తన్వర్తదానేన శివాం దధార
సర్వాత్మనా మాముపలాలయిష్యన్ పాయాదపాయాత్రి పురాంతకేశః
- 7) గుణత్రయం జ్ఞానశరేణభిద్ధన్ పురత్రయం రక్షతు మాన్త్రికారే
త్రయీవపుః త్ర్యంబక అత్మతేజాః పాయాదపాయాత్రి పురాంతకేశః
- 8) సముద్రపానేన హి యస్య శిష్యః రరక్ష సంజీవనతః కవీశః
మాయాం నియమ్యాశు కృపార్హదీనమ్ పాయాదపాయాత్రి

పురాంతకేశః

- 9) రౌద్రం మఖం త్రైపురమావహన్ సః గురూత్తమస్తాన్త్రిక చక్రవర్తి
క్షేత్రేమనోజ్ఞే త్రిపురాంతకేశ నుతిం విధాతుం సమచోదయన్మామ్

ఈ గ్రంథాన్ని భక్తిప్రపత్తులతో వెలుగులోనికి తెచ్చిన శ్రీ బూసా కోటయ్యగారికి ఆ నాగేంద్రస్వామి అభిలాషితార్థమును ఒసంగవలెనని సర్వేశ్వరుని కోరుచున్నాను. సకాలంలో అందముగా ముద్రించిన శ్రీ లక్ష్మీ గణపతి ప్రింటర్స్ అధినేత శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారికి, ఆకర్షణీయంగా ముఖచిత్రాన్ని చిత్రించిన మిత్రులు శ్రీ వెల్లటూరి పూర్ణానందశర్మగారికి, సహకరించిన సహృదయులకు కృతజ్ఞతలతో.

మీ

నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యం

- 1) సుష్టుగ వాఙ్మయపీఠా
 ధిష్ఠితుడై కావ్యతత్వధీనిధియగు మా
 నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యుని
 నిష్ఠురకరవాలధార వీఞిని విలుపున్

- 2) నవభారత కవనమ్మిది
 జవజీవములతిశయింప జాతిని నడుపన్
 కవితా శారదయగుచును
 యువతకు ప్రగతికివలసిన యోచన లొసగెన్.

—“ఉపన్యాసకళానిధి” “సాహితీబృహస్పతి”
 మల్లాప్రదత్త శ్రీమన్నారాయణమూర్తి
 లెక్చరర్, జిల్లాశాఖాధికారి

రచయిత :

శ్రీ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యంగారు

శ్రీ కుమారనాగదేవతా సర్వస్వము

ప్రథమాధ్యాయము

కు మారా న న ము

శ్రీ కార్తికేయుని యుత్పత్తి

మొట్టమొదట శ్రీమన్నారాయణుడు శేషశయనుడై యుండేవాడు. అతని నాభికమలంనుండి బ్రహ్మ జన్మించాడు బ్రహ్మనుండి మరీచి మొదలగు వారు జన్మించారు. అది మొదలుకొని దేవతలు, రాక్షసులు, గంధర్వులు, మనుష్యులు, పక్షులు, పశువులు అన్నిప్రాణులు ఉద్భవించాయి. ఇలా సృష్టి పెరిగిన తరువాత బలవంతులైన దేవతలు, రాక్షసులు పరస్పరం ఒకరి నొకరు జయించాలని యుద్ధం చేయసాగారు. రాక్షసులలో బలవంతులు యుద్ధకంఠూతి గలవారు అనేకులు ఉండేవారు. హిరణ్యాక్షుడు, హిరణ్య కశిపుడు, విప్రచిత్తి, భీమాక్షుడు, క్రౌంచుడు రాక్షసులలో ముఖ్యులు. దేవసైన్యంలోని దేవత లందరినీ వీరు ప్రతిరోజు పదునైన బాణాలతో జయిస్తూ ఉండేవారు. వారి ఓటమిని చూచి బృహస్పతి వారితో యిలా అన్నాడు.

“దేవతలారా! సేనాధిపతి లేనిదే మనం జయం పొందడం సాధ్యం కాదు. మనసైన్యం అంతా రక్షించడం ఒక్క ఇంద్రునికి సాధ్యం కాదు. కనుక త్వరగా మఱియొక సేనాధిపతిని వెదకండి.”

తరువాత వారంతా బ్రహ్మలోకానికి వెళ్లి సేనాధిపతిని ప్రసాదించమని బ్రహ్మను అడిగారు. వీరికి నేనేం చెయ్యాలా? అని బ్రహ్మ అలోచిస్తూ

ఉండగా అతనికి రుద్రుడు గుర్తుకువచ్చాడు. దేవతలు గంధర్వులు, ఋషులు, సిద్ధులు, చారణులు, బ్రహ్మను ముందుంచుకొని కైలాసపర్వతం చేరి పశుపతి, మహాదేవుడు అయిన శివుడిని అనేకవిధాలుగా స్తోత్రం చేసారు.

శివు

స్తోత్రము

“మూడుకన్నులు గల వాడిని, భూతభావనుడవు అయిని ఓమహేశ్వరా! నిన్ను మేము శరణు వేడుతున్నాము. ఉమాపతీ! విశ్వపతీ! మరుత్పతీ! జగత్పతీ! శంకర! మమ్మల్ని స్వయంగా నువ్వే రక్షించు. నీజటాకలాపంలో చంద్రుడు న్నాడు. అతని కాంతి మూడులోకాలనూ వ్యాపిస్తూంది. త్రిశూలపాణీ! పురుషోత్తమా! అచ్యుతా! మాకొచ్చిన దైత్యుల బాధనుండి మమ్మల్ని కాపాడు. నీవు బ్రహ్మవి విష్ణుడవు. రుద్రుడవు. ఓపార్వతీపతీ! కైలాసప్రియా! నీవు దేవతలందరిచే పూజింపబడుతున్నావు. నీవే వినాయకుడివి. బ్రహ్మ ఇచ్చిన రాక్షసుల వరాలను అంతం చేసేవాడివి నీవే. భూమి, నీరు, అగ్ని, గాలి, ఆకాశములలో నీవే నిండియున్నావు. ఆకాశంలో నీవు శబ్దరూపంలో ఉన్నావు. గాలిలో రెండు, అగ్నితో మూడు, నీటిలో నాలుగు, భూమిలో ఐదుగుణాలతోటి నీవు ప్రకాశిస్తున్నావు. చెట్లు, రాళ్లతో అగ్నిశరీరంతో సత్యస్వరూపుడ వై యున్నావు. నువ్వలలో తైలం నీవే. రాక్షసులచే బాధింపబడే మమ్మల్ని నీవే రక్షించు.

త్రిలోచనా! సూర్యుడు, ఇంద్రుడు, చంద్రుడు మొదలైన వా రెవరూ లేని సృష్టికి ముందు కూడ నీవే ఉన్నావు. ఈ విషయంలో ఎలాంటి సందేహము లేదు. దక్షుడు నిన్ను బాధించినట్లే మమ్మల్ని రాక్షసులు బాధిస్తున్నారు. కపాలమాతీ! చంద్రశేఖరా! స్మశానవాసీ! తెల్లని భస్మమును సర్పాన్ని ధరించినవాడా! యముడిని జయించినవాడా! మమ్మల్ని కాపాడు. నీవు పరమపురుషుడివి. పార్వతి శక్తి. త్రిశూలరూపంలో యజ్ఞాగ్నులున్నాయి. నీజటల రూపంలో సముద్రాలు, పర్వతాలు, నదులు ఉన్నాయి. శరీరాన్నే

అజ్ఞానులు చూస్తారు తప్ప జ్ఞానరూపుడవైన నిన్ను ఎవరూ గుర్తించలేరు. యుగాలలో ఒకేకాలం, అగులలో ఒకే అగ్నిఉన్నట్లు నీవేబ్రహ్మ, విష్ణువు, రుద్రులుగా ఉన్నావు. దేవతలతో పెద్దలందరూ నీవు యితరులకు సంతోషాన్ని యిస్తావని భావిస్తున్నారు. ఓ విశ్వేశ్వరా! నీకు నమస్కారం. మమ్మల్ని కాపాడు.”

ఇలా దేవతలు స్తుతించాక మీకేంకావాలో వెంటనే చెప్పండి అన్నాడు శంకరుడు. రాక్షసులను జయించడానికి సేనాధిపతిని సృష్టించు బ్రహ్మ మొదలైన దేవతలందరికీ ఇదే మేలును కలిగిస్తుంది. అన్నారు దేవతలు.

“ఓదేవతలారా! మీకు సేనాధిపతినియిస్తాను. మీరంతా ధైర్యంగా ఉండండి.” అన్నాడు శంకరుడు. దేవతలను పంపించి శంకరుడు తన శరీరంలో ఉన్న శక్తిని సంతానంకోసం సంక్షోభంపజేసాడు. వెంటనే జ్ఞాన శక్తితో అగ్నిలా సూర్యుడిలా ప్రకాశిస్తూ కుమారస్వామి జన్మించాడు.

ఈ కుమారస్వామి జన్మగుటించి అనేక కథలున్నాయి. ఈతడు మన్వంతరాలలోకూడ దేవసేనాపతి అయ్యాడు. ఇలా కుమారస్వామి జన్మించాక బ్రహ్మదేవతలందరితో కలిసి శివుడిని, కుమారస్వామిని పూజించాడు. దేవతలచే, ఋషులచే పూజింపబడిన కుమారస్వామి నాకు సహాయంగా ఆడుకునే వస్తువులనివ్వమని దేవతలనడిగాడు.

అప్పుడు శంకరుడు, “పుత్రా! నీకు ఆడుకొనడానికి కుక్కుటాన్ని (కోడిని) యిస్తున్నాను. శాఖుడు, విశాఖుడు అనేవారిని నీకు సహాయంగా యిస్తున్నాను. కుమారా! భూతాలకు అధిపతిగా, దేవసేనకు అధిపతిగా నీవు ఈవాటినుండి ఉండు.”

తరువాత దేవతలు, ఓ శంకరసుతా! నీవు మాకు సేనాపతివి కావాలి. షణ్ముఖా! స్కందా! విశ్వేశా! కుక్కుటధ్వజా! పావకీ! కుమారా! నీవు శత్రువులను భయపెట్టగలవు. బాలగ్రహాలకు నీవే అధిపతివి. క్రౌంచపర్వతాన్ని భేదించావు. కృత్తికలు నీ తల్లులు. ఓ శివసుతా! నీకు నమస్కారము.” అని స్తుతించారు.

అప్పుడు కుమారస్వామి పన్నెండు సూర్యులతో సమానంగా ప్రకాశించాడు. గొప్ప శౌర్యంతో ప్రకాశించాడు. తన తేజస్సుతో మూడు లోకాలను ప్రకాశింపజేసాడు.

కుమారస్వామి అగ్నికి, కృత్తికలకు పుత్రుడైన విభము

ఆదిమన్వంతరంలో కృత్తికాదేవతలు, పార్వతి యితని తల్లులు. కాగా, ఒకప్పుడు దక్షయజ్ఞసమయంలో దక్షునిచే అవమానింపబడిన దాక్షాయణి యోగాగ్నికి తన శరీరాన్ని అహుతిచ్చింది. తరువాత ఆమె హిమవంతునికి కుమార్తెగా జన్మించింది. ఆమె శివునికొఱకు తీవ్రమైన తపస్సుచేసి శంకరుడిని మెప్పించింది. తరువాత సప్తమాతల దేవతల సమక్షంలో వైభవంగా వివాహం జరిగింది. వారు ఒకప్పుడు వనంలో క్రీడిస్తూండగా శంకరుని దివ్యశక్తి (గాప్యతేజస్సు) రావడానికి దేవతలు వారి ఆనందానికి విఘ్నం కలిగించారు. అతేజస్సు ఏమైందని శివపార్వతులు దేవతలనడిగారు. బ్రహ్మ, యముడు, ఇంద్రుడు, వరుణుడు, కుబేరుడు, ఈశానుడు, రుద్రులు, మన్మథుడు, అశ్వినీదేవతలు, ఇతరదేవతలు, దేవతలభార్యలు, తమకు తెలియదని, దాని నపహరించినవారు అనేక కష్టాలపాలై పాపులవృత్తారని చెప్పారు.

అప్పుడు విష్ణువు మఱల ప్రశ్నించగా ధర్ముడు లేచి శంకరుని నుండి వెడలిన తేజస్సు భూమిమీద పడిందని తెలిపాడు. అప్పుడు అతేజస్సును తాను భరింపలేక అగ్నిలోవేసానని తెలిపింది. దానికి, అగ్ని తాను అశక్తిని తట్టుకోలేక టెల్లుతోటలో పడవేసానని తెలిపాడు. వెంటనే వాయుదేవుడు లేచి టెల్లుతోటలోపడిన ఆ తేజస్సు అందమైన బాలుడిగా మారిందని ఆ తోట స్వర్ణరేఖ అనే నదీతీరంలోఉందని తెలిపాడు.

ఆమాటకు చంద్రుడు కలగజేసుకొని, బదరికాశ్రమంనుండి వెళ్తున్న కృత్తికలు తమయింటికి తీసుకొనివెళ్లాయని తెలుపగా స్తన్యంయిచ్చి కృత్తికలు ఆబాలుని పెంచాయని జలదేవత తెలిపింది. అప్పుడు అక్కడేఉన్న సంధ్యా దేవతలు, "అటుగురు కృత్తికాదేవతలు ఆబాలుని పెంచాయని అతనికి కార్తికేయుడని పేరుపెట్టార"ని తెలిపారు. కృత్తికలు ఒక్కక్షణం కూడ ఆచిన్నవానిని విడచియుండలేదు. మూడులోకాలలోను అరుదైన, రుచికరమైన వస్తువులతో ఆబాలుని పెంచాయి కృత్తికలు.

బాలుని పరిస్థితి తెలుసుకున్న విష్ణువు, పార్వతి ఎంతో సంతోషించారు. పుత్రుని జాడ తెలిసినందుకు సంతోషించిన పార్వతి రత్నాలను దానం చేసింది, లక్ష్మి, సావిత్రి, మేన, సరస్వతి మొ॥ దేవతలు ఎన్నోవస్తువులను హాకరించారు.

పుత్రుని జాడ తెలిసిన శంకరుడు, వీరభద్రుడు, విశాలాక్షుడు, శంకు కర్ణుడు, కచింధకుడు, నందీశ్వరుడు, మహాకాలుడు, వజ్రదంతుడు, భగందరుడు, గోధాముఖుడు, దధిముఖుడు, ఇంకా లక్షమంది క్షేత్రపాలకులను, మూడులక్షలభూతాలను, నాలుగులక్షల భేతాశులను, ఐదులక్షల యక్షులను, నాలుగులక్షలకూష్మాండదేవతలను, మూడులక్షలబ్రహ్మరాక్షులను, నాలుగులక్షల డాకినీలను, మూడులక్షల యోగినులను, రుద్రులను, భైరవులను బాలుడిని వెదకడానికి పంపించాడు. వారంతా కృత్తికాదేవతల భవనాన్ని చుట్టుముట్టారు. ఇది గమనించిన కృత్తికాదేవతలు భయపడగా కుమారస్వామి వారి భయం పోగొట్టాడు. నందీశ్వరుడు కుమారస్వామికి విషయంచెప్పి, కైలాసానికివస్తే విష్ణువు పట్టాభిషేకం చేస్తాడని, తల్లిదండ్రులైన శివపార్వతులు సంతోషిస్తారని తెలిసి పిలిచాడు. అందుకు కుమారస్వామి సమ్మతించి కృత్తికాదేవతల అనుజ్ఞతో కైలాసానికి నందీశ్వరునితో కలిసి బయలుదేరాడు.

ఇంతలో విశ్వకర్మ నిర్మించిన రథం సిద్ధమైంది. దాన్ని పార్వతి పంపింది. అది వజ్రాలతో చేయబడింది. పారిజాతపుష్పమాలలతో అలంకరించబడింది. ఆ రథానికి నూలు చక్రాలున్నాయి. కుమారస్వామి ఆ రథాన్ని ఎక్కాడు. కృత్తికాదేవతలు పుత్రవియోగం భరించలేక విచారించారు. కుమారస్వామి అధ్యాత్మికవచనాలతో వారిని ఓదార్చి బయలుదేరాడు. కైలాసానికి వెళ్లి క్షణకాలం ఒక మట్టిచెట్టునీడలో పరివారంతో విశ్రమించాడు.

అప్పుడు పార్వతి మంగళవస్తువులతోటి, దేవతలతోటి ఎదురువెళ్లి కుమారస్వామిని తీసుకువచ్చింది. కుమారస్వామి విష్ణువుకు, దేవతలకు నమస్కరించాడు. విష్ణునూర్తి కుమారస్వామిని రత్నసింహాసనంపై కూర్చోబెట్టి వేదమంత్రాలతో అభిషేకంచేసి పట్టంగట్టాడు.

తరువాత అబాలునికి క్షీరసముద్రంనుండి పుట్టిన వస్త్రాలను కౌస్తుభమణిని. వనమాలను, చక్రాయుధాన్ని విష్ణువు బహూకరించాడు. బ్రహ్మయజ్ఞోపవీతాన్ని, వేదాలు గాయత్రిని, సంధ్యాకృష్ణమంత్రాలను, కమండలాన్ని, బ్రహ్మస్త్రాన్ని, ధర్ముడు దయను, ధర్మబుద్ధిని, యోగశక్తులను, బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని, శూలము, ధనుస్సు, గొడ్డలి, శక్తి, సంహారాస్త్రాలను శివుడు బహూకరించాడు. వరుణుడు తెల్లని గొడుగును, రత్నాలదండను యిచ్చాడు. చంద్రుడు ఏనుగును, గుఱ్ఱాన్ని, అమృతకుంభాన్ని యిచ్చాడు. సూర్యుడు

రథాన్ని, యముడు యవుదండాన్ని, అగ్ని శక్తిని, దేవతలు యితర ఆయుధాలని యిచ్చారు. మన్మథుడు కామశాస్త్రాన్ని, సముద్రుడు రత్ననూపురాలను, పార్వతి మహావిద్యలను, బుద్ధి, దయ, శాంతి, సంతోషము, ఓర్పు, ధైర్యము విష్ణుభక్తిని యిచ్చింది.

ప్రజాపతి దేవసేన అనే అమ్మాయిని ప్రసాదించి వివాహం చేసాడు. మునులు, దేవతలు అంతా కుమారస్వామిని ప్రశంసించారు.

దేవసేన ఎవరు?

దేవసేన కుమారస్వామి భార్య. ఈమెయే వష్టిదేవత. చిన్నపిల్లల్ని గ్రహ, భూతబాధలనుండి ఈమె రక్షింపగలదు. ఈమె యింద్రుని కుమార్తెగా అభివర్ణింపబడింది.

కుమారస్వామి జననము

శివపార్వతులు క్రీడించుచుండగా తననుమించిన కుమారుడు జన్మిస్తాడనే భయంతో ఇంద్రుడు వాక్రీడకు భంగంకలిగించాలని భావించి అగ్నిని పంపాడు. అగ్ని వారికెదురుగా రాగా పార్వతి భయపడి దూరంగా జరిగింది. అప్పుడు శంకరుని నుండి వచ్చిన తేజస్సు భూమిమీదకురాగా, తమకు భంగం కలిగించిన అగ్నియే దాన్ని ధరించాలని చెప్పింది. విధిహీన అగ్ని ఆతేజస్సును ధరించాడు. కొంతకాలానికి అగ్నిధరించలేక గంగకిచ్చాడు. గంగకూడ కొంతకాలానికి భరించలేక బెల్లతోటలో ఉంచింది. ఆ తేజస్సు బాలుడిగామారగా ఆశిశువును కృత్తికలు పెంచాయి. ఇది స్థూలంగా బ్రహ్మాండ పురాణంలోని గాథ.

ఈతని పుట్టుకగూర్చి ఇంకొక విధంగాకూడ ఉంది. సప్తమునుల భార్యలను చూచిన అగ్నిదేవునికి మోహం కలిగింది. ఈ విషయం గ్రహించిన స్వాహాదేవి ఒక్క అరుంధతిరూపం తప్ప మిగిలిన ఆటుగురు ఋషులభార్యల రూపంధరించి అగ్నిదేవుడిని సంతోషపెట్టింది. ఆ ఆరుగురి మునిషత్నుల వేషం ధరించిన స్వాహాదేవి నుండి కుమారస్వామి జన్మించాడు.

కుమారస్వామి పుట్టుకను వివరించేగాథలో విశేషం ఉంది. శివపార్వతులు ఆనందంగా విహరిస్తూ చాళానానా గడిపారు. దేవమానం ప్రకాశం

వందసంవత్సరాలు గడిచాయి. అప్పుడు దేవతలందరు బ్రహ్మను ముందుంచు కుని శివుడిని 'నీతేజస్సును ఎవరూ ధరించలేరు. నీతేజస్సుతోనే తేజస్సును ధరించ'మని కోరారు. అందుకు శివుడంగీకరించాడు. అయితే తరువాత ఈ తేజస్సును ఎవరుధరిస్తారని అడుగగా భూమి ధరిస్తుందని చెప్పారు. శివుడు తన తేజస్సును భూమిపై యుంచాడు. కొండలు అడవులతోకూడిన భూమిఅంతా శివతేజస్సుతో నిండిపోయింది. అప్పుడు దేవతలు అగ్నినిపిలచి, "ఓఅగ్ని! నీవు వాయువుతోకలసి ఈ తేజస్సును ఆవహించమ"ని కోరారు. అగ్నిఅలాగే వ్యాపించగా ఆ భూభాగమంతాకలసి శ్వేతపర్వతంగా మారింది. ఆకొండమీదనే అగ్నిలాగ, సూర్యునిలాగా ప్రకాశించే తెల్లుతోట ఏర్పడింది. అక్కడే కార్తికేయుడు జన్మించాడు.

అప్పుడు దేవతలందరూ శివపార్వతులను కుమారస్వామి జన్మించి నందుకు సంతసిస్తూ ప్రశంసించారు. కాని సంతానంకోరికూడ శివుని సమాగమం పొందనందుకు పార్వతి ఎంతోబాధపడింది. కోపంతో "దేవతలారా! మీరు మీభార్యలయందు సంతానం పొందకుందురుగాక" అని వారిని శపించింది. "అనేకమందికి భార్యవుకమ్మ"ని భూదేవిని శపించింది. తరువాత దేవతలు వెళ్లాక శివుడు పార్వతితోకలసి హిమాలయంపై తిరిగి తపస్సు కొన సాగించాడు.

దేవతలందఱు బ్రహ్మను చేరి యిలా విన్నవించుకున్నారు. "మనకు సేనాధిపతిని ప్రసాదించాల్సిన దేవుడు పార్వతితో కలసి తపస్సులో మునిగి పోయాడు. ఇప్పుడు మనం ఏమిచేయాలి? "దేవతలు, అగ్నిని, గంగనుచేరి తెల్లుపొదలో పెరిగిన శివతేజస్సంభవుడైన బాలుడిని చేరుకున్నారు. ఆబాలునికి పాలివ్వడానికి దేవతలు కృత్తికలను కోరారు. కృత్తికలు తమ పుత్రునిగా భావించి ఆబాలుడిని పెంచారు. అందుకే ఆ బాలుడు కార్తికేయు డయ్యాడు. అతడు అజేయుడవుతాడని దేవతలు పలికారు. అప్పుడు కృత్తికలు కడుపుతీపితో ఆప్యాయంగా పుత్రప్రేమతో వారి గర్భంనుండి జన్మించినట్లు అతడిని గూర్చి భావించారు. అందువలన, శివునినుండి తేజస్సు జారినందు వలన అతడు స్కందుడయ్యాడు. అటుముఖాలతో కృత్తికలనుండి స్రవించిన పాలను త్రాగడంవలన షణ్ముఖుడు, షడాననుడు అని పిలువబడ్డాడు. ఒక్కరోజుమాత్రమే అలాపాలను త్రాగి, అంతానంతే తనే రాక్షసగణాలను

జయించాడు. అప్పుడు దేవతలందఱు అతనిని దేవసైన్యాలకు ప్రభువును చేసారు.

ఈ కుమారసంభవము ధన్యమైనది, పుణ్యమైనది. ఎవరు ఈ కార్తికేయునియందు భక్తిగలవారో వారు దీర్ఘాయుర్దాయం గలవారు, కుమారులు, మనుమలతో సుఖించి స్కందునివద్దకు చేరుకుని మోక్షం పొందుతారు.

బ్రహ్మాండపురాణంలో కూడ కొన్ని విశేషాలు ప్రతిపాదించబడ్డాయి. కుమారస్వామి జన్మించినపుడు దేవలోకంలో దుందుభులు మ్రోగినాయి. సిద్ధులు చారణులు పువ్వులవర్షం కురిపించారు. గంధర్వులు పాటలు పాడారు. యక్షులు, విద్యాధరులు, సిద్ధులు, కిన్నరులు, సర్పాలు, (నాగదేవతలు) పక్షులు అతడిని చూడడానికి వచ్చారు. రాక్షసులు, కోతులు, అతని ప్రభావానికి తట్టుకోలేకపోయారు. సప్తర్షుల భార్యలతో అరుంధతీతప్ప మిగిలిన మునిభార్యలు అభిషేకానికివెల్తూ అతడిని పెంచసాగారు. ఆబాలుడు ఆఱ్ఱముఖాలతో పాలుత్రాగాడు. అతడికి షణ్ముఖుడు మొ॥ పేర్లు ఏర్పడ్డాయి. ఏపేరు ఎలా ఏర్పడిందో చూడండి :—

పేరు

కారణము

- 1) షణ్ముఖుడు : ఆరుగురు మునిపత్నుల పాలు త్రాగటానికి ఆరు ముఖాలతో ప్రత్యక్షమయ్యాడు.
- 2) స్కందుడు : దేవతలను ద్వేషించే రాక్షసగణాలన్ని అతడిని చూచి స్కందించాయి. అంటే పారిపోయాయి.
- 3) కార్తికేయుడు : కృత్తికాదేవతలచే పెంచబడ్డాడు.

ఆ కుమారస్వామి అపులిస్తూండగా అతని నోటినుండి అగ్నిజ్వాలలు వచ్చాయి. అతడి శక్తి తిరుగులేనిది. దేవతలు అతడికి కొన్ని వస్తువులనిచ్చారు. ఆ వివరాలు చూడండి—

దేవుని పేరు

ఇచ్చినవస్తువు

1) విష్ణువు

నెమలి, కోడి

2) వాయుదేవుడు

జెండా

3) సరస్వతి

గొప్పవీణ

4) బ్రహ్మ

మేక

5) శివుడు

గొట్టె

విష్ణువు అడుకోవడానికి నెమలిని కోడిని ప్రసాదించాడు. ఇవి గరుత్మంతుడి కంటే గొప్పవి.

కుమారస్వామి క్రౌంచపర్వతాన్ని చేదించడం, తారకాసురుడిని సంహరించడం చేసాక దేవతలందరు కుమారస్వామిని సేనాధిపతిని చేసారు.

ఇలా కుమారస్వామి సేనాధిపతి అయ్యాడు.

కుమారస్వామి అన్నిలోకాలకు, ప్రమథగణాలన్నింటికీ, భూతాలకు అధిపతి.

శివునియొక్క తేజస్సును ధరించిన అగ్నియొక్క తేజస్సు తగ్గింది. ఆ తేజస్సును భరించలేక అగ్నితిరుగుతూఉంటే గంగానది కన్పించింది. 'ఓ గంగా! నీవు ఈతేజస్సును భరించు. నీకు పుత్రుడు జన్మిస్తాడు. నేను భరించలేకుండా ఉన్నాను' అన్నాడు అగ్ని. అందుకు గంగ అంగీకరించి తేజస్సును భరించింది. శివతేజస్సును ఐదువేలసంవత్సరాలు ధరించడంవలన అగ్నియొక్క మాంసము, ఎముకలు, రక్తము, మేదస్సు. మజ్జ, రోమములు, గడ్డము, కన్నులు, కేశములు అన్ని బంగారంగా మారిపోయాయి. అప్పటి నుండి అగ్నిదేవునికి హిరణ్యరేతస్కుడు అనేపేరు వచ్చింది. గంగ ఐదువేల సంవత్సరాలు ధరించి ఇంక ధరించలేకపోయింది. గంగ బ్రహ్మను సమీపించి తాను భరించలేనని తెలుపగా, బ్రహ్మ ఇలా అన్నాడు. "ఓగంగా! నీవు ఉదయపర్వతం వద్దకువెళ్ళు. అపర్వతంపై నూఱుయోజనాల విస్తీర్ణత గల శివసంబంధమైన తెల్లుతోట ఉంది. అక్కడ నీవు ధరిస్తున్న శివతేజస్సు నుంచు. పదివేలసంవత్సరాలయ్యాక అక్కడ బాలుడు జన్మిస్తాడు." సరిగ్గా గంగ అలాగేచేసింది.

సమయం పూర్తికాగా సూర్యుడిలా వెలుగుతున్న బాలుడు జన్మించాడు. నోటిలో వ్రేలుపెట్టుకుని ఏడవడం ప్రారంభించాడు. అది మేఘగర్జనలా ఉంది. ఆ బాలుడినిచూచి షట్కృత్తికలు తమంతటతామే వచ్చి పాలిచ్చిపెంచారు. అందుకే ఆబాలుడు కార్తికేయుడయ్యాడు. అక్కడ దేవలోకంలో బ్రహ్మ శరవణంలో నీకుమారుడు పెరుగుతున్నాడని చెప్పాడు. అదివిని కుమారుడిని చూడాలని వేగంగా వెల్తూఉంటే గంగ ప్రశ్నించింది. కుమారుడిని చూడడానికి వెల్తున్నానని చెప్పగా, గంగకూడ బయలుదేరి నాకుమారుడే అని

వాదించసాగింది. ఇంతలో విష్ణువు వచ్చి విషయంవిని రుద్రుడు ఎవరి కుమారుడని నిర్ణయిస్తే వారి కుమారుడని సలహాయించాడు. గంగ, అగ్ని శంకరుడికి విషయంచెప్పి ప్రశ్నించారు. శంకరుడు పార్వతితో మనకు కుమారుడు జన్మించాడని సంతోషంతో చెప్పాడు. పార్వతి 'అబాలుడినే అడుగుదాం. ఎవరికుమారుడో?' అంది. అగ్ని, గంగ, శివపార్వతులు అందరూ కలసి అతోటలోకి వెళ్లేసరికి అబాలుడు కృత్తికలో ఒడిలో ఉన్నాడు. అబాలుడు వచ్చినవారందరిని చూచి వారిభావం గ్రహించి తన యోగశక్తితో నలుగురిగా మారాడు.

ఒక బాలుడు శంకరుడిని సమీపించాడు. అతడు కుమారస్వామి అయ్యాడు. ఇంకొక బాలుడు పార్వతివద్దకు వెళ్లాడు. అతడిపేరు విశాఖుడు. గంగవద్దకు వెళ్లిన బాలుడు శాఖుడయ్యాడు అగ్నిచెంతకు వెళ్లినబాలుడు నైగమేయుడయ్యాడు. శివుడు అబాలుడికి ఏయేపేరు ఎలావస్తుందో తెలిపాడు. అపద్ధతి యిది.

పేరు	ఎవనిపుత్రుడు?	కారణం
1) కార్తికేయుడు	కృత్తికల పుత్రుడు	కృత్తికలు పెంచడం
2) కుమారస్వామి	గంగకు పుత్రుడు	గంగ శివతేజస్సును ధరించడం
3) స్కందుడు	పార్వతీపుత్రుడు	శివతేజస్సు స్రవించడం
4) గుహుడు	శివుని పుత్రుడు	శివసంబంధ తేజస్సు అవడం
5) మహాసేనుడు	అగ్నిపుత్రుడు	అగ్నిశివతేజస్సును ధరించడం
6) సారస్వతుడు	బెల్లతోటకు పుత్రుడు	బెల్లతోటలో జన్మించడం
7) షణ్ముఖుడు	—	అటు అంశలతోకూడడం

తరువాత శివుడు బ్రహ్మను స్మరించగా బ్రహ్మ, దేవతలు వచ్చారు. కురుక్షేత్రానికివెళ్లి సరస్వతీనదీజలంతో అభిషేకంచేసి దేవసేనలకు ప్రభువుగా కుమారస్వామిని చేసారు. పార్వతీదేవి అభిషేకంచేసిన నీటితో తడిసిన కుమారస్వామి శిరస్సును అప్యాయంగా స్పృశించింది. శివుడు కుమారస్వామికి

బుగురు ప్రమథుల్ని యిచ్చాడు. వారు ఇంద్రునివంటివారు. వారు
 1) ఘంటాకర్ణుడు 2) లోహితాక్షుడు 3) నందిషేనుడు 4) కుముదమాలి.

శివుడు ప్రమథులను యివ్వడంచూచిన ఇతరదేవతలుగూడ ప్రమథులను
 యిచ్చారు. ఆ వివరాలు యివి.

దేవతలు	ప్రమథులు
1) బ్రహ్మ	స్థాణువు
2) విష్ణువు	సంక్రముడు, విక్రముడు, పరాక్రముడు
3) ఇంద్రుడు	ఉత్తేశుడు, పంకజుడు
4) సూర్యుడు	దండుడు, కపింజలుడు
5) చంద్రుడు	మణి, వసుమణి
6) అశ్వినీదేవతలు	వత్సుడు, నంది
7) అగ్ని	జ్యోతి, జ్వలజ్జ్వహ్నుడు, పురుడు
8) ధాత	కుందుడు, ముకుందుడు, కుసుముడు
9) త్వష్ట	చక్రకుడు, అనుచక్రకుడు
0) వేధ	నిస్థిరుడు, సుస్థిరుడు
1) పూష	పాణిత్యజుడు, కాలికుడు
2) హిమవంతుడు	స్వర్ణమాలుడు, ఘనాహ్నుడు
3) వింధ్యుడు	అతికృష్ణుడు
4) వరుణుడు	సువర్చసుడు, అతివర్చసుడు, సంగ్రహుడు, విగ్రహుడు
5) నాగులు	జయుడు, పరాజయుడు
6) అంబిక	ఉన్నాదుడు, శంకుకర్ణుడు, పుష్పదంతుడు
7) వాయువు	ఘనుడు, అతిఘనుడు
8) అంశుమంతుడు	పరిఘుడు, వటకుడు, భీముడు, దాహుడు, అతిదహనుడు
9) యముడు	ప్రమథుడు, ఉన్నాథుడు, కాలసేనుడు, మహా ముఖుడు, తాలపత్రుడు, కాలజంఘుడు
10) ధాత	సుప్రభుడు, శభకర్ముడు
11) మిత్రుడు	సువ్రతుడు, సత్యసంధుడు

దేవతలు	ప్రమథులు
22) యక్షులు	అనంతుడు, శంకుపీఠుడు, నికుంభుడు, కుముదుడు, అంబుజుడు, ఏకాక్షుడు, కునటి, చక్షుస్సు, కిరీటి కలశోదరుడు, సూచీవక్త్రుడు, కోకనదుడు, ప్రహసుడు, ప్రియకుడు, అచ్యుతుడు
23) కాళింది	కలకందుడు
24) నర్మద	రణోక్తటుడు
25) గోదావరి	సిద్ధయాత్రుడు
26) తమస	సాద్రి, కంపకుడు
27) శీత	సహస్రబాహువు
28) వంజుళ	స్మితోదరుడు
29) మందాకిని	గంధుడు
30) విపాశ	ప్రియంకరుడు
31) ఐరావతి	ఛతుర్దంష్ట్రుడు
32) వితస్త	షోడశుడు
33) కౌశికి	మాజరి
34) గౌతమి	క్రథుడు, క్రౌంచుడు
35) బాహుద	శతశీర్షుడు
36) వాహ	గోనందుడు, నందికుడు
37) భీమరథి	భీముడు
38) సరయా	వేగారి
39) కాళి	అష్టబాహువు
40) గండకి	సుబాహువు
41) మహానది	చిత్రదేవుడు
42) శిప్ర	చిత్రరథుడు
43) కుహూ	కువలయుడు
44) మధూదక	మధువర్ణుడు
45) ధూతపాప	జంబుకుడు, మహారావుడు
46) వేత్ర	శ్వేతాననుడు
47) వర్ణ	స్థుతుడు

దేవతలు	ప్రమథులు
48) రేవ	సాగరవేగి
49) ప్రభావ	అర్థసహుడు
50) కాంచన	కనకేక్షణుడు
51) విమల	గృధ్రవక్త్రుడు
52) మనోహర	చారుప్రతుడు
53) కర్ణ	విద్రుమసన్నిభుడు
54) జిష్ణువు	సుప్రసాదుడు
55) ఓఘవతి	సువేణువు
56) విశాల	యజ్ఞబాహువు
57) సరస్వతులు	గణాలు
58) కుటిల	కరాళుడు, సితకోశుడు, కృష్ణకేశుడు, జటాధరుడు, మేఘనాదుడు, శత్రుర్ద్రింష్టుడు, విద్యుజ్జిహ్వాడు, దశాననుడు, సోమాప్యాయనుడు, ఉగ్రుడు, దేవయాజి.
59) కృత్తికలు	హంసాస్మ్యుడు, కుండజరరుడు, ముద్గగ్రీవుడు, హయాననుడు, కూర్మగ్రీవుడు
60) ఋషులు	స్థాణుజంఘుడు, కుంభవక్త్రుడు, లోహజంఘుడు, మహాననుడు, పిండాకారుడు
61) పృథ్వాదకతీర్థము	నాగజిహ్వుడు, చంద్రభానుడు, పాణికూర్ముడు, అశిక్షకుడు, చాపవక్త్రుడు, జంబూకుడు
62) గయాశిరస్తీర్థము	మకరుడు
63) శక్రతీర్థము	సుశక్రకుడు
64) కనఖలక్షేత్రము	పంచశివుడు
65) అజిశిర	బంధుదత్తుడు
66) పుష్కరము	బాహుశాలుడు
67) మానసము	సర్వాజనుడు, మాహిషకుడు, పింగలుడు
68) భౌతనసుడు	రుద్రుడు
69) సోమతీర్థము	వసుదాముడు
70) ప్రభాసము	నందిని
71) ఇంద్రతీర్థము	విశోక

దేవతలు	ప్రమథులు
72) ఉదపానము	ఘనస్వన
73) సప్తమాతృకలు	నాల్గుసముద్రాలు
74) నాగతీర్థము	గీతప్రియ, మాధవి, తీర్థనేమి, స్మితాపన ఏకచూడ
75) కురుక్షేత్రము	ఫలాస్పద
76) బ్రహ్మయోని	చండశిత
77) భద్రకాళి	త్రివిష్టపుడు
78) ద్వీరదపావనుడు	రోండి, సేండి, పోష, భేడి
79) భూమి	మోపరీయ
80) మానససరస్సు	శాలిగ
81) శతానంద	శతఘంట, ఉలూఖలమేఖల
82) బదరికాశ్రమము	పద్మావతి, మాధవి
83) దేవి	సుషమ, ఏకచూడ, ధమధమ
84) ఉక్రాధని	వేదమంత్ర
85) కేదారము	తల్లులు
86) సునక్షత్రము	కటాల
87) సుమంగలము	సుప్రభాతము
88) రాద్రమహాలయము	దేవమిత్ర, చిత్రసేన
89) ప్రయాగ	కోటర, మూర్ధవేణి, శ్రీమతి, బాహుపుత్రిక పతిత, కమలాక్షి
90) సర్వపాపవిమోచనము	సుయమ, మధుపి, గోవు, ఖాంతి, దహదహ, పర, ఖేటకర, అన్య
91) సుదామ	సంతానిక, వికల, క్రముకాంబరవాసిని, జలేశ్వరి, కర్కుటిక, లోహమేఖల
92) శ్వేతతీర్థము	వపుష్మతి, ఉల్ముకాక్షి, కోక, మహాసని, రాద్ర, కర్కుటిక, తుండ
93) గరుత్మంతుడు	నెమలి (గరుత్మంతుని పుత్రుడు
94) అరుణుడు	తామ్రచూడుడు (అరుణుని కొడుకు)
95) అగ్ని	శక్తిఅనే ఆయుధము

దేవతలు	ప్రమథులు
96) పార్వతి	వత్తము
97) బృహస్పతి	దండము
98) గంగ	కమండలము
99) విష్ణువు	మాల
100) శూలధరుడు	పతాక
101) ఇంద్రుడు	ముత్యాలదండ

ఇలా దేవతలనుండి, ఆయుధాలు, గణాలనుపొంది సైన్యాధిపతియై సూర్యుడిలాగా ప్రకాశించాడు కుమారస్వామి.

కుమారస్వామి విజయాలు

మునులు, దేవతలు కుమారస్వామిని చూడడానికి భయపడి ఇంద్రుని వద్దకు వెళ్లి కుమారస్వామి ఇంద్రపదవికై ప్రయత్నంచేస్తున్నాడని భయపెట్టారు. ఇంద్రుడు సప్తమాతృకలను పిలిచి వారిని కుమారస్వామిని చంపడానికి పంపించాడు. వారు కుమారస్వామి తపస్సునుచూచి భయపడి శరణు వేడారు. కుమారుడు వారిని తల్లులుగా భావించి బాలగ్రహాలుగా చేసాడు అంతకుముందు సప్తమాతృకల కోపంవలన లోహితాస్య అనే ఆమె జన్మించి కుమారస్వామికి దాది అయింది. తరువాత ఇంద్రుడే స్వయంగా యుద్ధానికి వచ్చి వజ్రాయుధం ప్రయోగించాడు. అది అతని కుడిభాగాన్ని తాకింది, అక్కడినుండి విశాఖుడు అనేవాడు జన్మించాడు. ఇంకా అనేకకన్యలు, బాలురు జన్మించారు. అది చూచి ఇంద్రుడు భయపడి కుమారస్వామిని శరణువేడి తన ఇంద్రపదవి తీసుకోమని అడిగాడు. కుమారస్వామి తనకు ఇంద్రపదవిపై ఆశలేదని తిరస్కరించాడు. ఇంద్రుడు బ్రతిమిలాడగా ఇంద్రునికి సేనాధిపతి అయ్యాడు.

తరువాత కొంతకాలానికి శూరపద్మాసురుడు అనేరాక్షసుడు కుమారస్వామిపై యుద్ధానికి వచ్చాడు. కుమారస్వామి అవలీలగా అతడిని జయించాడు. ఇంద్రుడు మెచ్చుకొని తన కుమార్తెఅయిన దేవసేననిచ్చి వివాహం చేసాడు.

కుమారస్వామి లోకకంటకుడైన తారకాసురుడిని చంపి లోకానికి మేలు కలిగించాడు.

కుమారస్వామి మహిషాసురుని, అంధకాసురుని చంపుట

కుమారస్వామిని దేవతలందరు తమ సైన్యాధిపతిగా నిర్ణయించి అనేక ఆయుధాలను, గణాలను యిచ్చాడు. కుమారస్వామి బ్రహ్మకు, శివపార్వతులకు, కృత్తికలకు, అగ్నికి, గంగకు నమస్కరించి మీ ఆశీస్సువలన మహిషాసురుడిని, తారకాసురుడిని జయించగలనని ఆశాభావాన్ని వ్యక్తం చేసాడు. శివుడు సంతోషంతో కుడిచేతితో బ్రహ్మను పట్టుకుని స్కందునివద్దకు వచ్చాడు. పార్వతి విష్ణువుకు నమస్కరించమని కుమారునితో చెప్పింది. విష్ణువు పరతత్త్వమని శివుడుచెప్పినట్లు చెప్పింది. కుమారస్వామి విష్ణువుకు నమస్కరించాడు. చేతులుతోడించి నమస్కరించిన కుమారస్వామిని సమీపించి యుద్ధంలో విజయం కలగాలని స్వస్థ్యయనం (విజయం యిచ్చే ఆశీర్వాదము) చేసాడు.

తరువాత కుమారస్వామి శక్తినిధరించి ఆకాశంలో యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. దేవతలు, మునులు, గణాలు అంతా కుమారస్వామివెంట ఆకాశంలో బయలుదేరారు. అలా చాలాదూరం వెళ్లాక భూమిపైన విడిదివేద్దామని చెప్పాడు కుమారస్వామి. సరే అని అందరూ భూమిపైకిదిగి క్రొంచపర్వతాన్ని సమీపించి భయంకరంగా ధ్వనిచేసారు. అధ్వని భూమి, ఆకాశం అంతా వ్యాపించి సముద్రం అడుగుకువెళ్లి పాతాళలోకంచేరి రాక్షసులను భయ పెట్టింది. మహిషుడు, తారకుడు, విరోచనుడు, కుంభుడు వ్రజంపడ్డట్లుగా ఉన్న ఆనాదం విని భయపడి అంధకాసురుని వద్దకువెళ్లారు. వారంతా సంభాషణ చేస్తూఉండగా పందివంటి ముఖంగల పాతాలికేతువు అనే రాక్షసుడు రసాతలానికి వచ్చాడు. అతడి శరీరంలో బాణం దిగబడిఉంది. బాగా వణుకుతున్నాడు. అతడు అంధకాసురునితో ఇలా చెప్పాడు.

“ఓ అంధకా! నేను గాలవమునియొక్క ఆశ్రమం ధ్వంసం చేయడానికి పూనుకున్నాను. నేను పంది ఆకారంలో ఆశ్రమంలో చొరబడ్డాను. అదే సమయానికి నన్ను బాణంతో ఎవరోకొట్టారు. నేను దెబ్బతిని పరుగెత్తాను. అతడు నావెంటబడ్డాడు. వెనకాల గుట్టపుడెక్కల చప్పుడు వినిపిస్తోంది. అగు, అగు అని ఎవరో అరుస్తున్నారు. నేను వేగంగాపరుగెత్తి

దక్షిణసముద్రం చేరుకున్నాను. అక్కడ అనేకవేషాలతో అనేకమంది మేఘాల్లాగా గర్జిస్తున్నారు. మహిషాసురుడిని, తారకాసురుడిని చంపుతామని కేకలువేస్తున్నారు. నాకు భయంకలిగి నేను సముద్రంవిడచి భూమిపైగల ఒక గుంటవ్వారా నాహిరణ్యపురం విడచి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాను. అయితే ఆగుంట వికాలం అవడంవలన అతడు నావెంటపడుతున్నాడు.”

ప్రమథగణాలు రాక్షసులతో పోరాడుట

అది విని అంధకాసురుడు అభయం ఇచ్చాడు. మహిషుడిని, తారకుడిని బాణుడు మొ॥ వారందరు అనుసరిస్తూ యుద్ధానికి వచ్చారు. వారినిచూచి కొందరు దేవతలు పలాయనం చిత్తగించారు. మాతృదేవతలకు ముందున్న స్థాణువు పరిధి అనే ఆయుధం తీసుకుని కోపగించిన రుద్రుడై రాక్షసులను చంపసాగాడు. అలాంటి శివుడినిచూచి కలశోదరుడు గొడ్డలిని తీసుకుని రాక్షసులను చంపసాగాడు. జ్వాలాముఖుడు రథము, ఏనుగు, గుఱ్ఱములతో సహా రాక్షసుడిని పట్టుకుని నోట్లోపడవేసాడు. కోపగించిన దండకుడు అనే దేవుడు ప్రాసపట్టుకున్న రాక్షసుడిని వాహనంతోసహా సముద్రంలో పడవేసాడు. హిరుషంలేని రాజును మంత్రి చూర్జంచేసినట్లే శంకుకర్ణుడనే దేవుడు నాగలి, రోకలి ధరించి రాక్షసులను నుగ్గునుగ్గుచేయసాగాడు. ఖడ్గము, ఛర్మం ధరించిన పుష్పదంతుడనే ప్రమథుడు రాక్షసులను రెండుగా, మూడుగా ఇంకా అనేకఖండాలుగా చేయసాగాడు. పింగలుడు దండంధరించి ఎక్కడెక్కడ తిరుగుతూఉంటే అక్కడక్కడ రాక్షసులు చిందరవందరై కనుపించసాగారు.

ఇంద్రుడు హులం త్రిపుతూ రథాలు, గుఱ్ఱాలు, ఏనుగులతో సహా రాక్షసులను చంపసాగాడు. ఇంద్రుడు వజ్రాయుధంతో కొండలను నరికినట్లు భీముడనే ప్రమథుడు భయంకరమైన రాళ్లను విసరుతూ రాక్షసులను చంపసాగాడు. శకటచక్రుడు అనే ప్రమథుడు ముద్గరంత్రిపుతూ చంపసాగాడు. గిరిభేది ఏనుగును, దానిపై ఉన్నవాడిని, సారధితోసహా భస్మంచేసాడు. నాడీజంఘుడు పిడికిలిపొట్లతో చంపడం ప్రారంభించాడు. కూర్మగ్రీవుడు తలతోటి, హయగ్రీవుడు కాళ్లతోటి రాక్షసుల్ని దూరంగా లాక్కెళ్లి చంపారు. పిండాకరుడు నోటితోటి, కల్పిప్రియుడు కొమ్ముతోకూడిన ఆయుధాలతో

రాక్షసులను చీల్చిచెండాడారు. ఇదంతాచూచిన తారకుడు, మహిషుడు పారిపోయారు. ఇంతలో మిగిలిన రాక్షసులు ప్రమథులపైబడ్డారు. తిరిగి దేవతలకు కోపంవచ్చి తీవ్రంగా యుద్ధానికి దిగారు

హంసాస్యుడు పట్టిశం అనే ఆయుధంతో మహిషుడిని పట్టుకుని పొడిచాడు. పోడశాస్యుడు త్రిశూలంతో, గతశీర్షుడు ఖడ్గంతో, శ్రుతాయుధుడు గదతో, విశోకుడు రోకలితో, బంధుదత్తుడు శూలంతో మహిషుడి తలపై కొట్టారు. ఇతరగణాలు కూడ శూలము, శక్తి, పట్టిశములతో ఛేదిస్తున్నామైనాకపర్వతంలాగా ఏమాత్రం చలించలేదు. భద్రకాళి, ఉలూఖల తారకుడిని బంధించారు. అనేకచూడఆయుధాలతో చీల్చుసాగింది. ఇంత జరుగుతున్నా మహిషుడు, తారకుడు ఏమాత్రం చలించకుండ గణాలను కలతపెట్ట సాగారు.

మహిషుడు గదతో ప్రమథులను జయించి కుమారస్వామి వద్దకు వెళ్లాడు. చక్రాక్షుడు యిది చూచి చక్రం ధరించి మహిషుడి దగ్గటకు వచ్చాడు. వారిద్దరూ పోరాడారు. మహిషుడు గదప్రయోగిస్తే చక్రాక్షుడు చక్రం ప్రయోగించాడు. గదను ముక్కలుచేసి చక్రాయుధం మహిషుడి వెంటబడింది. మహిషుడు మరణిస్తున్నాడని రాక్షసులు ఆక్రోశించారు. బాణాసురుడు ప్రాసను ప్రయోగించిన చక్రం ఖండించినది. ఐదువందల చేతులతో ఐదువందల పిడికిలిపొట్లతో చక్రాక్షుడిని బంధించాడు. చక్రాక్షుడు కట్టుబడడం చూచి బలవంతుడైన మకరాక్షుడు గద ధరించి దానితో తలమీదకొట్టాడు. అతడు సిగ్గుపడి యుద్ధంవిడచి శాలిగ్రామానికి చేరుకున్నాడు. మకరాక్షుడి దెబ్బకు తాళలేక వెనుదిరిగి వెళ్లాడు. రాక్షసులబలం అంతాపోయింది.

తనబలం అంతా భగ్నంఅవడం చూచిన తారకుడు ఖడ్గం ధరించి గణాధిపతులపైకి వచ్చాడు. తారకుని భరించలేక హంసవక్త్రుడు మొ॥ వారంతా, మాతృదేవతలు యుద్ధంలో ఓడిపోయి స్కందుడిని శరణువేడారు. కుమారస్వామి శక్తితో మహిషుడి హృదయం ఛేదించాడు. తారకుడు మరణించాడు. ఇలా తన సోదరుడు మరణించడంచూచి మహిషుడు యుద్ధం మాని హిమాలయాలలోకి వెళ్లిపోయాడు. బాణుడు భయపడి సముద్రంలోకి భయంతో పారిపోయాడు.

కుమారస్వామి ఇలా తారకుడిని జయించి నెమలివాహనం ఎక్కి శక్తి ధరించి మహిషుడిని చంపడానికి బయలుదేరాడు. మహిషుడు హిమాలయాన్ని, కైలాసాన్ని విడచిపెట్టి క్రౌంచపర్వత గుహలోకి పారిపోయాడు.

కుమారస్వామికి క్రౌంచపర్వతం బంధువు తన బంధువుని చంపడం ఎలాగని ధర్మసంశయంలో పడ్డాడు. ఇంతలో బ్రహ్మ విష్ణురుద్రులు, ఇంద్రుడు కుమారస్వామి వద్దకువచ్చి శక్తిని ప్రయోగించి క్రౌంచపర్వతాన్ని భేదించ మని చెప్పారు. “ఈ క్రౌంచపర్వతం మామాతామహుని మునిమనుషుడు. మామేనమామ కుమారుడు. నాకు సోదరునివంటివాడు. వేదంకూడ యిలాగే చెబుతూంది.

“గాం బ్రాహ్మణం వృద్ధమథావి చాడ్యమ్
బాలం స్వబంధుం లలనాం సుదుష్టామ్
కృతాపరాధామపి నై వ వధ్యాత్
అచార్యముఖ్యా గురవస్తథైవ” వా. - 58 - 93

అవును, బ్రాహ్మణుడిని, వృద్ధుడిని, ధనవంతుడిని, బాలుడిని, బంధువును, స్త్రీని, గురువులను తప్పుచేసినా ఇంకొకవిధంగా శిక్షించాలిగాని చంప కూడదు. కనుక ధర్మాన్ని తెలిసిననేను నామేనత్తకొడుకును చంపలేను. మహిషుడు ఎప్పుడు బయటకువస్తాడో శక్తితో అప్పుడే చంపుతాను.

కాని దానికి ఇంద్రుడంగీకరించలేదు. “నీవు మత్తుడవై సరిగ్గావిచారించి చెప్పలేకపోతున్నావు. విష్ణువు లోగడ ఏమిచెప్పాడో అలోచించు. ఒకడికోసం ఎక్కువమందిని చంపకూడదు. అనేకమందికొఱకు ఒకడినిచంపినా పాపం రాదు. ఈ నియమాన్నే పాటించిననేను నాసోదరుడైన దుర్మార్గుడైన నముచిని చంపాను. అందుకే అనేకమందికి సుఖం కలగడానికై మహిషుడితో కూడిన క్రౌంచపర్వతాన్ని భేదించు.” అన్నాడు ఇంద్రుడు.

ఇది విన్న కుమారస్వామికి కోపంవచ్చి కళ్లు ఎఱ్ఱబడ్డాయి. “మూఢుడా! నీబాహుబలం ఎంత? శరీరబలం ఎంత? నీవు నన్నాక్షేపిస్తూ బుద్ధిమంతుడివి అనుకుంటున్నావు.” దానికి ఇంద్రుడు తాను చాలా బలవంతుడినని చెప్పాడు. అలా అయితే నాతో యుద్ధానికి రమ్మనమని అన్నాడు కుమారస్వామి. ఎవరు ముందు ఈ క్రౌంచపర్వతాన్ని చుట్టివస్తారో వారే బలవంతులు అన్నాడు ఇంద్రుడు. వెంటనే కుమారస్వామి నెమలివాహనం విడచిపెట్టి కాలినడకన

ప్రదక్షిణం చేయడానికి పూనుకున్నాడు. ఇంద్రుడు ఏనుగుదిగి ప్రదక్షిణం చేసినట్లు నిల్చున్నాడు. కుమారస్వామిరాగా నేనే ముందు ప్రదక్షిణంచేసానని అబద్ధం చెప్పాడు. వారిద్దరు నేనుముందు చేసానంటే నేనని వాదించుకుంటూ త్రిమూర్తులవద్దకు వచ్చారు. విష్ణువు “ఈవాదం ఎందుకు? క్రౌంచపర్వతం ఎవరుముందు చేసారంటే వారిదే గెలుపు. ఆకొండనే అడగండి” అన్నాడు. కుమారస్వామి క్రౌంచపర్వతాన్నే అడిగాడు. అందుకు క్రౌంచపర్వతం ‘ముందు ఇంద్రుడే చేసాడు. తరువాతనే నీవు చేసావు’ అంది.

ఇది విన్న కుమారస్వామికి కోపంవచ్చి కళ్లు ఎఱ్ఱబడ్డాయి. వెంటనే శక్తి ఆయుధం ప్రయోగించి మహిషాసురుడితోసహా క్రౌంచపర్వతాన్ని భేదించాడు. ఇలా మహిషుడు మరణించడం చూచిన దేవతలు సంతోషంతో స్వర్గానికివెళ్లి పోయారు. సునాభపర్వతం గుండెల్లో దిగినశక్తినితీసి కుమారస్వామి అతనిని చంపబోగా విష్ణువు మేనమామకను కవిడచి పెట్టమన్నాడు. ఇంతలో హిమవంతుడు వచ్చి సునాభుడిని యింటికి తీసుకువెళ్లాడు. అప్పుడు కుమారస్వామి విష్ణువును ఇంద్రుడినిచూచి “మామేనమామ కొడుకును కొట్టాను. అపాపం పోవడానికి నాశరీరాన్ని శుష్కింపజేస్తాను” అన్నాడు కుమారుడు. అప్పుడు విష్ణువు “పృథ్వాదక తీర్థానికివెళ్లి అక్కడ స్నానంచేసి శివుడినిచూస్తే నీవు సూర్యుడంతటివాడివి అవుతావు” అన్నాడు విష్ణువు. కుమారస్వామి పృథ్వాదకతీర్థంలో స్నానంచేసి శివసందర్శనంచేత పవిత్రుడై సూర్యకాంతితో వెలుగుతూ కైలాసానికివెళ్లి అక్కడ గాలిమాత్రం గ్రహిస్తూ తపస్సుచేసి శంకరుడిని మెప్పించాడు. బాణాసురుని చేతులను అవలీలగా తన బాహువుతో ఖండించే శక్తికావాలని శివుడిని అడిగాడు. “నీచక్రాయుధానికి అలాంటి శక్తివస్తుంది” అని శంకరుడు వరం యిచ్చాడు.

ఇలా కుమారస్వామి అనేక విజయాలను సాధించాడు.

దేవసేన ఎవరు?

కుమారస్వామి భార్య దేవసేన. ఈమెకు షష్ఠీదేవి యనిపేరు.

పూర్వం దేవతలకు రాక్షసులకు యుద్ధంరాగా దానిలో దాసవులు దేవతల నోడించారు. ఇంద్రుడు మానసమనే పర్వతంవద్దకు వెళ్లి అక్కడ ఉపాయంకోసం దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూ ఒక శ్రీ అర్తనాదం విన్నాడు. “నావద్దకు ఎవరై నావచ్చి కాపాడి, నాకు తగిన భర్తను చూపించడమో లేక

స్వయంగా పతిగా అవడమో చేయండి” అని. ఇంద్రుడు త్వరగావెళ్లి కేశి అనే రాక్షసుడు ఒక స్త్రీని బాధించడం చూచాడు. ఇంద్రుడుచెప్పినా కేశి వినలేదు. వారిద్దరికీ యుద్ధం జరిగింది. యుద్ధంలో ఓడిపోయి కేశి పారిపోయాడు. ఆ అమ్మాయి యిలా చెప్పింది. “మాతండ్రి ప్రజాపతి. నాపేరు దేవసేన. నాసోదరి దైత్యసేన. కేశి దైత్యసేనను వివాహమాడాడు. నాకు కేశి అంటే యిష్టంలేదు. ఇప్పుడు నువ్వు విడిపించావు.”

అది విని యింద్రుడిలా అన్నాడు. “నీవు మాపిన్నికుమార్తెవు. నాకు సోదరివి. నీకు ఎలాంటి భర్తకావాలి?” సర్వభూతాలను జయించగలిగి బ్రహ్మణ్యుడు, కీర్తివర్ధనుడు అయిన భర్తకావాలి” అంది దేవసేన. అటువంటి మహాత్ముడు ఎలా లభిస్తాడా అని ఆలోచించసాగాడు ఇంద్రుడు. అప్పుడు అమావాస్య. అది రౌద్రముహూర్తం. ఉదయపర్వతంపై దేవతలు రాక్షసులు యుద్ధం చేస్తున్నారు. సంధ్యాకాలంలో ఎఱ్ఱని మబ్బులకాంతితో పశ్చిమ సముద్రం ఎఱ్ఱబడింది. భృగువులు, అంగిరసులుచేసిన యజ్ఞంలో హవిస్సును తీసుకొని అగ్ని సూర్యుడిలో ప్రవేశించాడు. అదేసమయంలో రౌద్రుడు, ధర్మము, సూర్య, చంద్రులు, ఒక్కటయ్యారు. చంద్రసూర్యులు ఒకటి అయిన ఈసమయంలో చంద్రుడుగాని అగ్నిగాని ఎవరిని సృష్టిస్తారో అతడు చాలా గొప్పవాడు. అతడే ఈమెకు తగినభర్త.

ఇలా అనుకున్న ఇంద్రుడు బ్రహ్మవద్దకు తనసోదరిని తీసుకువెళ్లాడు. బ్రహ్మ ఇంద్రుడు భావించినట్లే జరుగుతుందని చెప్పాడు.

వశిష్ఠుడు మొ॥ ఋషులు అగ్నిని పిలువగా అగ్ని సూర్యమండలం నుండి వచ్చాడు. హవిస్సును స్వీకరించాడు. వెల్తూ మధ్యలో నిద్రిస్తున్న సప్తర్షుల భార్యలను చూచాడు. అతడికి మోహం కలిగింది. కామాతురుడైన అగ్ని ఆహవనీయాగ్నిగామారి వారిని చూడసాగాడు. అగ్నిభార్య అయిన స్వాహాదేవి అది గమనించి అంగిరసుని భార్యఅయిన శివాదేవిగామారి అగ్నిని చేరింది. అగ్నితేజస్సును ధరించిన స్వాహా అడుగరుడపక్షిగా మారి అడవి నుండి వెళ్లి టెల్లుతోకూడిన శ్వేతపర్వతాన్ని చేరింది. చూపులతోనే విషాన్ని కక్కే ఏడుతలల నాగరాజులతో, రాక్షసులు, పిశాచాలతో ఆవనం నిండి ఉంది స్వాహా ఒక బంగారుకుండలో అతేజస్సును ఉంచింది. మిగిలిన అయిదుగురు ఋషిపత్నుల రూపంలోవెళ్లి అగ్నిని మురిపించి అగ్నితేజస్సును

తెచ్చి ఆరుసార్లు అకుండలో ఉంచింది. అరుంధతి మహాపతివ్రత కనుక ఆమె రూపమాత్రం ధరించలేకపోయింది. అతేజస్సునుండి ఒక బాలుడు పుట్టాడు. స్వాహా తేజస్సును పాడ్యమినాడు ఉంచింది. ఆరు శిరస్సులతో కూడిన ఆబాలుడు త్రిపురాసురుడిని చంపిన శివుని ధనస్సుతీసుకుని అల్లెత్రాడు లాగి పెద్ద ధ్వని కలిగించాడు. ఆ ధ్వనికి చిత్రం, ఐరావత మవి ఏనుగులు కూడ వణికాయి.

ఆ బాలుడు రెండుచేతులతో రెండు ఏనుగులను, ఒకచేతితో శక్తిని, మఱియొకచేతితో కోడిని పట్టుకుని ఆడుకున్నాడు. రెండుచేతులతో శంఖం ఉంచాడు. రెండుచేతులతో అకాశాన్ని తన్నుతూ ఆడుకొనసాగాడు. అన్ని ప్రాణులు అధ్వనికి భయపడగా వారిని ఓచార్చాడు కుమారస్వామి. అశ్వేత సర్వతంపై నిలబడిన కుమారస్వామి క్రౌంచపర్వతాన్ని బాణాలతోకొట్టి రంధ్రం చేసాడు. ఆరంధ్రం ద్వారా హంసలు, గ్రద్దలు మేరుపర్వతం వెళ్లడానికి దారివెర్పడింది. అన్నిపర్వతాలు భయపడి అక్రోశించాయి. కుమారస్వామి శక్తి అనే ఆయుధంతో గర్వించిన శ్వేతపర్వతశిఖరాన్ని పడగొట్టాడు. ప్రాణులందరికీ ఉభయంయిచ్చి రక్షించాడు. ఆరోజు శుద్ధ పంచమి. ఆరోజే అందరూ ఆయనను నమస్కరించారు.

చైత్రరథం అనే వనంలోఉన్న మునులందరు తమ భార్యలను శంకించి వదలివేసారు. కొంతమంది ఈ అనర్థానికి కారణం స్వాహాదేవేనని నిందించారు. కాని ఎవ్వరికీ నిజం తెలియదు. ఆడుగరుడపక్షివేషంలో ఉన్న స్వాహాదేవి కుమారస్వామికి తల్లి అయింది.

పూర్వం విశ్వామిత్రముని యజ్ఞం పూర్తిచేసి కామవశడైన అగ్నిని వెంటాడి అడవికివెళ్లి స్వాహాయే ఋషిపత్నులుగా మారినవిషయం చూచాడు. కనుక విశ్వామిత్రునికి మాత్రం రహస్యం తెలుసు. విశ్వామిత్రుడు కుమార స్వామికి జాతకర్మాది సంస్కారాలుచేసాడు. కుమారస్వామిని, కోడిని, శక్తిని పూజించాడు విశ్వామిత్రుడు. లోకమాతృకలు అతడికి తల్లులయ్యారు. లోక మాతలయొక్క కోపంవలన ఒక స్త్రీ పుట్టింది. ఆమె శూలంధరించి కుమారుని ఎప్పుడూ జాపాడసాగింది. ఎఱ్ఱని సముద్రంనుండి పుట్టిన స్త్రీకూడ కుమారుడిని రక్షింపసాగింది. ఈమె ఆహారం రక్తం. అగ్నిమేకరూపం ధరించి అటవస్తువు లతో బాలుడిని ఆడించసాగాడు.

ఇంద్రుడు దేవతల దుర్బోధవలన కుమారస్వామితో ఘోరయుద్ధ చేసాడు. కుమారస్వామి నోటినుండి అగ్నిజ్వాలలను కురిపించాడు. ఇంద్రుడు వజ్రాయుధంతో కుమారుని కుడిపార్శ్వన్ని కొట్టాడు. అక్కడినుండి విశాఖుడు జన్మించాడు. అగ్నిలా ప్రకాశిస్తున్న అతడినిచూచి ఇంద్రుడు భయపడి కుమారస్వామిని శరణువేడి సందిచేసుకున్నాడు.

ఇంద్రుడు కొట్టిన వజ్రదెబ్బవలన విశాఖుని తరువాత కుమారస్వామి శరీరంనుండి ఇంకా చాలాపురుషులు, స్త్రీలు జన్మించారు. వీరు గర్భస్థశిశువును చంపుదురు. వారందరికీ విశాఖుడు తండ్రి. విశాఖుడు మేకముఖం కలవాడై వారందరితో కలసి స్వామిని రక్షింపసాగాడు. విశాఖుడిని చూడడానికివచ్చిన తల్లులతో భద్రశాఖుడు, కౌశలుడు ప్రసిద్ధులు.

తపస్సు అనే అగ్నినుండి కన్యలుపుట్టారు. కుమారస్వామి వారిని లోక మాతృకలను చేసాడు. కాకీ, హలిమా, రుద్రా, బృహవీ, ఆర్యా, పలాలా, మిత్రా వారిపేర్లు. వీరిప్రభావం వలన శిశువు అనే పుత్రుడు పుట్టాడు. వీరు ఎనిమిదిమంది. అగ్ని తొమ్మిదవవాడు. కుమారస్వామికిగల ఆరుముఖాలలోను మధ్య ముఖం మేకమోము. లోకమాతలు దీన్నే పూజిస్తారు. ఇదే ముఖ్యమైనది. దీనివలననే భద్రశాఖుడు శక్తిని సృష్టించాడు. ఇదంతా శుక్లపించమి నాడు జరిగింది. షష్ఠినాడు యుద్ధం జరిగింది.

బంగారుకవచం, ఎఱ్ఱనివస్త్రాలు ధరించి ప్రకాశిస్తున్న స్వామిని సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి సేవించింది. ఋషులందరూ కుమారస్వామినే ఇంద్రుడిగా ఉండమన్నారు. ఇంద్రుడు కూడ అలాగే కోరాడు. కాని స్వామి అంగీకరించక ఇంద్రపదవిని యింద్రుడికేయిచ్చి, రాక్షసులను చంపడానికి, దేవతలపనులు చేయడానికి గోబ్రాహ్మణులను కాపాడుటకు సేనాపతి అయ్యాడు. అతడికి అగ్ని కోడినిచ్చాడు. ఎఱ్ఱని జెండానుకూడ అలంకరించాడు. కవచం అతని శరీరంలోదాగి యుద్ధసమయాలలో అది బయటకు వస్తుంది. ఇంద్రుడువచ్చి దేవసేనను యిచ్చి కుమారస్వామికి వివాహం జరిపించాడు. బృహస్పతి వివాహమంత్రాలు చదివాడు. ఈ వివాహం షష్ఠిరోజు జరిగింది. ఈ తిథి సుఖాన్ని లక్ష్మిని భక్తులకిస్తుంది. సినీవాలి, కుమారు, సద్యుత్తి, అపరాజిత అనేవి షష్ఠికిగల పేర్లు. లక్ష్మి స్వయంగావచ్చి ఈరోజే స్వామిని సేవించింది. ఈ షష్ఠికి శ్రీపంచమి అనిపేరు.

ఋషిపత్నుల నిందతొలగించి వారికి మేలుచేసాడు. తరువాత ఇంద్రుడు, 'అభిజిత్తు రోహిణికంటె చిన్నఅని, పెద్దదికావాలని అడవికివెళ్లి తపస్సు చేస్తూందని ఒకనక్షత్రం ఆకాశంనుండి తొలగిందని, బ్రహ్మ ధనిష్ఠ నుండి కాలంనిర్మించినా మొదట రోహిణినుండి ఉండేదని చెప్పాడు. తరువాత కృత్తికలు ఆకాశంలోకివెళ్లి శకటాకారంగా నక్షత్రంగా మారారు.

వినపాదేవి స్వామినే పుత్రునిగా భావించింది. మాతృకలు స్వామి శక్తి వలన లోకమాచ్యకలయ్యారు.

పిల్లలను బాధించే దుష్టశక్తులు

పూర్వం బ్రహ్మచే సృష్టింపబడిన లోకమాతలు కుమారస్వామికొఱతే ఈమాతృకల బిడ్డలను అపహరించాయి. అబాధ వీరికుండడంవలన, ఆమాతృ కలకున్న స్థానంకంటె వీరికెక్కువ స్థానంకావాలని కోరారు. కుమారస్వామి అనుగ్రహించాడు. వీరే పూజింపబడుతున్నారు. పూర్వమాతృకలకు గౌరవం తగ్గింది. అపహరింపబడిన వీరిసంతానం తిరిగిరావడం కష్టంకనుక కుమారస్వామి ఇంకొకరితిగా వీరిని అనుగ్రహించాడు. అప్పుడు లోకమాతలు ఇలా అన్నాయి. "స్వామీ! మాశత్రువులైన లోకమాతల బిడ్డలను మేము భక్షించేలా అనుగ్రహించు." అప్పుడుస్వామి "తల్లలారా! మీకోరిక చాలా బాధాకరంగా ఉంది. ఆ మాతల బిడ్డలను మీకిస్తాను. మీరు వారిని రక్షించండి. మిమ్మల్ని అందరు సజ్జనులు నమస్కరిస్తారు." అందుకు మాతృకలు అంగీకరించాయి. అవి కుమారస్వామితో కలసి జీవించాలని కోరుకున్నాయి.

కుమారస్వామి వారితో యిలా అన్నాడు. "మాతలారా! పదహారు సంవత్సరాలు వచ్చేవఱకు పిల్లలను రకరకాలైన రూపాలతో బాధించండి. నానుండి ఒక భయంకరమైన అంశను మీకిస్తున్నాను. ఆఅంశతో కలసి మీరు సుఖంగా ప్రజలచే పూజింబడుతూ జీవించండి."

తరువాత స్కందుని శరీరంనుండి బంగారంలా వెలుగుతున్న మనుష్యుడు ప్రజలను బాధించడానికి బయటకు వచ్చాడు. అతడు ఆకలితో సృహలేకుండా భూమిపై పడ్డాడు. కుమారుని ఆజ్ఞతో అతడు రాద్రరూపం

ధరించాడు. అతనిపేరు స్కందాపస్మార గ్రహము. వినతయే శకుని గ్రహము. పూతనయనే రాక్షసియే పూతనాగ్రహము. భయంకరరూపంతో ఉన్న పిశాచి శీతపూతన. ఈమె గర్భంనుండే పిల్లల్ని అపహరిస్తుంది. అదితియే రేవతి. ఆమె కుమారుడు రైవతుడు. ఇతడు పిల్లలను బాధిస్తాడు. రాక్షసుల తల్లియైన దితి ముఖమండీక. ఈమె పిల్లలమాంసం తిని సంతోషపడుతుంది. కుమారస్వామి శరీరంనుండి పుట్టిన బాలురు, బాలికలు గర్భాన్ని బాధించేవి. పిల్లలకు కష్టాలనిచ్చేవి. ఈ కుమారికల భర్తలే బాలకులకు నాశాన్నియిస్తారు. గోమాత అయిన సురభిపై శకునిఎక్కి పిల్లలను తింటుంది. కుక్కలతల్లిఅయిన సరమ గర్భస్థావాలను కలిగిస్తుంది. గంజాయి లేక ఉల్లిచెట్టుపై వృక్షాలతల్లి ఉంటుంది. అందుకే సంతానంకోరేవారు ఈమెను నమస్కరిస్తారు. ఇవికాక 18 గ్రహాలున్నాయి. వీటికి మాంసం, మద్యం అంటే చాలా యిష్టం. ఇవి 7 రోజులవఱకు పురిటింట్లో ఉంటాయి. కడుపు సూక్ష్మరూపంతో గర్భిణిలో ప్రవేశిస్తే ఆమె గర్భాన్ని తింటుంది. గర్భవతి పామును ప్రసవిస్తుంది. ఒకసారి గంధర్వుల తల్లి గర్భం తీసుకొని వెళ్లిపోతుంది. అప్పుడు ప్రీగర్భం లేకుండా లోకంలో తిరుగుతుంది. అప్పరసల తల్లికూడ గర్భాన్ని అపహరిస్తుంది. అయితే గర్భంపోయిందని ప్రజలు భావిస్తారు

ఒక స్త్రీ ఎఱ్ఱని సముద్రంనుండి పుట్టింది. ఈమె స్వామికి పాలిచ్చి పెంచింది. ఈమె పేరు లోహితాయని. ఈమెను కడిమిచెట్టుపై పూజిస్తారు. పురుషులలో శివుడు ఎలాంటివాడో స్త్రీలలో పార్వతి అలాంటిది. అనేక కోరికలకై ఈమెను పూజించవచ్చు. ఈ గ్రహాలన్నీ పిల్లలకు పదహారు సంవత్సరాలు వచ్చేదాకా బాధిస్తాయి. పురుషులుగాని స్త్రీలుగాని యివన్నీ స్కందగ్రహలే.

ఈ గ్రహాలన్నింటికీ స్నానంచేయించి ధూపదీపాలివ్వాలి. కార్తికేయుని పేరుతో వీటికి బలియివ్వాలి. ఇలాచేస్తే ఈ గ్రహాలన్నీ శాంతించి పిల్లలకు శాంతినిస్తాయి. ఆయుర్దాయాన్ని పరాక్రమాన్నిస్తాయి.

పదహారు సంవత్సరాల తరువాతకూడ గ్రహాలుబాధిస్తాయి మెలకువతో గాని, నిద్రలోగాని దేవతలను తలుచుచూసే వ్యక్తికి దేవగ్రహం పట్టించని గ్రహించాలి. ఇలాగే మరణించినవారిని చూడడం పిచ్చి. ఇది పితృగ్రహం

వలన కలుగుతుంది సిద్ధులను తిరస్కరిస్తే వారు శపిస్తారు. అతనికి ఉన్నాదం కలుగుతుంది. దీనిని సిద్ధగ్రహపీడ అంటారు. రాక్షసగ్రహం పట్టినవ్యక్తి వస్తువులు లేకపోయినా రకరకాలైన వాసనలను, రుచులను పొందుతాడు. గంధర్వులు కనుక మనుష్యుల శరీరంలో ప్రవేశిస్తే పిచ్చి ఎక్కుతుంది. కాలం వ్యతిరేకించి యక్షులు ప్రవేశిస్తే పిచ్చి ఎక్కుతుంది. ఇది యక్షగ్రహ పీడ. పిశాచంఎక్కినా ఉన్నాదం కలుగుతుంది. ఇది పిశాచగ్రహబాధ. వాత, వైత్య, కఫాల ప్రభావంవలన ఉన్నాదం కలిగితే వైద్యశాస్త్రం ప్రకారం చికిత్సచేయాలి. మనోవికలతవలన, భయంకరదృశ్యాలు చూడడంవలన ఉన్నాదంకలిగితే అతని మనస్సుకు శాంతి కలిగించాలి. గ్రహపీడలవలన ఎప్పుడూ అడుకోవాలనే కోరికగాని, కామంగాని కలుగవచ్చును. 70 సంవత్సరాలవఱకు ఈ గ్రహాలు వీడిస్తాయి. ఆ తరువాత గ్రహపీడతో సమానమైన అనారోగ్యాలు కలుగుతాయి.

ఇంద్రియనిగ్రహం, దమము, శుద్ధత, సోమరితనం లేకుండుట, ఆ స్థి కత్వము మొ॥ లక్షణాలున్న వ్యక్తులవద్దకు ఈ గ్రహాలురావు. శివభక్తులను ఈ గ్రహాలు బాధించవు.

స్వాహ - అగ్నిలకు నిత్యసంబంధము

స్వాహదేవి దక్షప్రజాపతి కూతురు. ఈమెకు బాల్యంనుండి అగ్ని అంటే ప్రీతి. 'అగ్ని తనను సరిగా గుర్తించలేద'ని కుమారస్వామితో విన్నవించుకోగా బ్రాహ్మణులు హవ్యకవ్యాలను స్వాహా అని నీపేరు చెబుతూ 'హోమం చేస్తారని' కనుక నీకు అగ్నితో నిత్యసంబంధం ఉంటుందని కుమారస్వామి వరమిచ్చాడు. తరువాత స్వాహాదేవి అగ్నితో కలసి స్వామిని పూజించింది.

శివతేజస్సు అస్తపర్వతంపై పడగా మింజిక, మింజికుడు అనే స్త్రీ పురుషులు అక్కడినుండి జన్మించారు. లోహిత సముద్రంలో, సూర్యరశ్మిలో, భూమిమీద, చెట్లపైన శివతేజస్సు ఐదురకాలుగా పడింది. అక్కడినుండి క్రూరులు. మాంసాహారులైన గణాలు పుట్టాయి. ఇవి శివవరంవలన కుమార స్వామిని అనుసరించి ఉంటాయి.

ధనంకావాలని కోరేవారు ఈ గణాలను మందారపువ్వులతో పూజించాలి. రోగశాంతిని కోరేవారు సామాన్యపూజ గణాలకు చేయాలి. పిల్లలక్షేమం కోరేవారు మింజికను, మిజికుడిని నమస్కరించాలి. మనుష్య మాంసంతింటూ వృద్ధికలు అనే స్త్రీలు చెట్లపై ఉంటారు. సంతానంకోరేవారు వీరికి నమస్కరించాలి. ఇలా పిశాచగణాలు చాలా ఉన్నాయి.

కుమారుని ఆటవస్తువులు

ఐరావతగజానికి వైజయన్తి అనే రెండు గంటలున్నాయి. ఇంద్రుడు వాటిని కుమారస్వామికిచ్చాడు. విశాఖుని గంటపేరు లోహిత. కుమారస్వామి గంట పతాక. దేవతలందరు స్వామికి ఆటవస్తువులనిచ్చారు.

సంతానవృక్షాలు, వికసించిన గన్నేరుచెట్లు, పారిజాతము, జపా పుష్పము, అశోకములు, కడిమిచెట్ల గుబురులు, దివ్యమృగములు, దివ్య పక్షులు, దేవగణాలు, పిశాచగణాలు, ఋషులు, గంధర్వులు, అప్పరసలతో ప్రకాశించే శ్వేతపర్వతంపైగల స్వామిని ఎంత దర్శించినా తృప్తి ఉండదు.

దేవతలందరితో కలసి పార్వతిని వెంటబెట్టుకుని శివుడు మంగళకరమైన మట్టిచెట్టువద్దకు రథంఎక్కి వెళ్లాడు. అరథానికి వేయి సింహాలున్నాయి. శివుడు అక్కడకు వచ్చిన కుమారస్వామిని చూచి ఏడనమారుతస్కంధాన్ని రక్షించమని చెప్పగా, స్వామి అలాగే రక్షిస్తున్నాడు. అవసరంవచ్చినపుడు దేవతలను రక్షిస్తుంటాడు స్వామి.

కుమారస్వామి అక్కడినుండి వెళ్లాక రాక్షసులు కేకలతో ఆయుధాలతో అక్కడికివచ్చి దేవతలతో యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యారు. దేవదానవయుద్ధం భయంకరంగా సాగింది. ఆయుద్ధంలో మహిషాసురుడు కొండపట్టుకొని తీవ్రంగా యుద్ధం చేయసాగాడు. శివుని రథంవద్దకు వచ్చి రథానికిఉన్న యిరుసులాగాడు, అయినా శివుడు మహిషుడిని చంపక స్కందుడిని స్మరించాడు.

వెంటనే ఎఱ్ఱని వస్త్రాలు, ఎఱ్ఱని పూలదండలు, బంగారుకవచం ధరించి ఎఱ్ఱబారిన ముఖంతో కుమారస్వామి ప్రత్యక్షమై మండుతున్న శక్తిని ప్రయోగించి ఘహిషుడిని చంపాడు. స్కందుని పరిచారకులు రాక్షసులను

చంపి రక్తంత్రాగి పరవశించారు ఇంద్రుడువచ్చి స్వామి అజేయుడని కీర్తించాడు. శివుడు తనలాగే కుమారుని పూజించాలని దేవతలతో చెప్పాడు.

స్కందుని జన్మను, లీలలను చదివినవారు సంతోషంపొంది స్కందుని అనుగ్రహం పొందుతారు.

ఆంధ్రభారతంలో దీనిఫలశ్రుతి చూడండి :-

“ఒక్కదినంబునందు బలియుండు సురారులనెల్లఁ దున్మి పెం
పెక్కిదియార్దుఁడై యభయమిచ్చె జగంబులకెల్ల షణ్ముఖుం
డిక్కడ భక్తితో వినిననెప్పుడుఁ గొర్తనసేసినన్ జనుల్
నిక్కము సర్వదోషములనీఁగి భజింతురు సర్వభద్రముల్”

కార్తికేయోత్పత్తి

శివపార్వతులవద్దకు దేవతలు పంపగా అగ్నిదేవుడు భిక్షాటనం చేస్తూ వచ్చి భిక్ష అడిగాడు. శివుడు తన తేజస్సును అగ్నికియిచ్చాడు. అగ్ని దానిని గ్రహించి దేవతలవద్దకు వచ్చాడు. అగ్ని తేజస్సుధరించడం వలన దేవతలు కూడా తేజస్సును ధరించినవారయ్యారు. వారు భరించలేకపోతే శివుడు వారి తేజస్సులను కక్కమని చెప్పగా వారు అలాగే వమనం చేసారు. బంగారంలా మెరుస్తూ అతేజస్సు పర్వతంలాగా వెలిగింది. శివానుజ్ఞపై అగ్ని నెలనెలా తపించేవారి శరీరంలో తన తేజస్సును ఉంచసాగాడు.

ఇదిలా ఉండగా ఉదయం స్నానానికై వచ్చిన సప్తముద్గుల భార్యలు చలి తగ్గడానికి అగ్నివద్దకు వచ్చారు. అరుంధతి వద్దనిచెప్పినా వారు విన లేదు. అరుంధతిమాత్రం రాలేదు. అలా చలికాచుకుంటున్న సప్తముద్గుల భార్యల రోమకూపాలలో అగ్నిధరించిన శివతేజస్సుయొక్క పరమాణువులు చేరాయి. వారు హిమాలయపర్వతంపై ఆ తేజస్సులను ఉంచగా గంగానదీ తీరంలోని ఇసుకతిన్నెలపై ఆఱుముఖాలతో బాలుడు జన్మించాడు. శివ పార్వతులు ఆబాలుడిని లాతించి పెంచారు.

అగ్నిదేవుడు పావురంగమారి శివపార్వతులవద్దకు వచ్చినట్లు స్కాందంలోని మఱియొక సందర్భంలో చెప్పబడింది. అగ్నితనకు కలిగినవ్యామోహాన్ని గుర్తించి మరణించాలనుకున్నాడు. కాని ఆకాశవాణి వలదనివారింది.

ఇందుడు వజ్రాయుధంతో మొదటిసారి కొట్టినప్పుడు విశాఖుడు హృదయంలో రెండవసారి కొట్టినపుడు నై గమేయుడు జన్మించారని స్కాంద పురాణం చెబుతుంది.

కుమారస్వామి తారకాసురుడిని చంపాక బలపుత్రుడైన బాణాసురుడు క్రౌంచపర్వతాన్ని ఎత్తికొడుతూ దేవతలను బాధింపసాగాడు. కుమారస్వామి రావడం చూచి క్రౌంచపర్వతంలో దిగాడు. అది గ్రహించిన కుమారస్వామి శక్తితో అపర్వతాన్ని, బాణుడిని భేదించాడు. బాణుడు మృతుడయ్యాడు. క్రౌంచాద్రికి రంధ్రం ఏర్పడి, దాని ద్వారా హంసలు మానససరోవరానికి వెళ్లే తోవ ఏర్పడింది.

తారకుడు శివభక్తుడైనందువలన శివభక్తుడైన వానిని చంపిన పాపం పోవడానికి విష్ణువు ఆదేశంపై కుమారస్వామి పశ్చిమం, అగ్నేయం, ఉత్తర భాగాలలో మూడు శివలింగాలను స్థాపించి పంచామృతాలతో అభిషేకించి తారకునికి తర్పణాలిచ్చాడు. శివుడు కృష్ణచతుర్దశినాడు చైత్రమాసంలో ఈ కపాలేశ్వరస్థానంలో పూజించినవానికి పాపాలు పోతాయని అనుగ్రహించాడు.

అసలు కృత్తికలు చాతుర్మాస్యసమయంలో ఆకాశగంగలో స్నానం చేయడానికి వచ్చిన షట్కృత్తికలు కుమారస్వామిని పెంచారు. ప్లక్షద్వీప సమీపంలో క్షీరసముద్రం మధ్యలో శ్వేతద్వీపం ఉంది. అక్కడ ప్రయాణిస్తున్న శివుడు పార్వతికి చెప్పిన రహస్యాలను కుమారస్వామి విన్నాడని బ్రహ్మఖండం చెబుతుంది.

కుమారస్వామి జ్ఞాననిష్ఠ

తారకుడిని చంపాక కుమారస్వామిని వివాహం చేసుకోమని శివపారమీతులు ప్రేరేపించారు. కాని శ్రీలందరిని పార్వతులుగాను, పురుషులనందరినీ శివుళ్లుగాను చూస్తున్నానని, వారలా కనిపిస్తున్నారని చెప్పి, తను మహాజ్ఞానం పొందడానికి క్రౌంచపర్వతం వద్దకువెళ్లి, అక్కడ ఆశ్రమం నిర్మించుకుని తీవ్రమైన తపస్సుచేసాడు. అణిమాద్యష్టసిద్ధులు స్వామివద్దకు రాగా కోరికలు లేని నాకు ఇవి ఎందుకని ఉపేక్షించాడు లోకానుగ్రహంకోసం చివటకు వాటినిపొంది బ్రహ్మాస్వరూపుడై ప్రకాశించాడు. అనికూడ బ్రహ్మఖండంలో వ్యాసుడు చెబుతున్నాడు.

వల్లీదేవి ఎవరు?

వల్లీదేవి పుళిందరాజయొక్క కూతురు. ఈమెను కూడ కుమారస్వామి వివాహమాడాడు.

కుమారస్వామి మహిమలు

అఱుగురి మునిపత్నుల రూపంధరించిన స్వాహాదేవికి జన్మించడం వలన, షట్కృత్తికల పాలుత్రాగడంవలన కుమారస్వామికి అఱుముఖాలేర్పడి నాయి. అందుకే ఇతడు షణ్ముఖుడు, షడాననుడు అయ్యాడు.

శివతేజస్సు స్రవించడంవలన జన్మించాడు గనుక యితడు స్కందుడని పిలువబడుతున్నాడు. తెల్లతోటలో ఉండడంవలన శరవణభవుడయ్యాడు. అగ్నిని, స్వాహాదేవిని అవేశించిన శివపార్వతులు కుమారస్వామినికన్నారు. ఇది రహస్యము.

ఋషిపత్నులు అగ్నిని చేరిరను వదంతి వ్యాపించింది. అప్పుడు ఋషిపత్నులు తమనిండ పోగొట్టుకోవడానికి కుమారస్వామి వద్దకు వచ్చారు. కుమారుడు ఆ మునిపత్నులను ఒక నక్షత్రముగాచేసి అగ్నిని అధిష్ఠాన దేవతగా చేసాడు. స్వాహాదేవి మునులవద్దకు వెళ్లి తానే వారివేషం ధరించిన విషయంతెలిపి శంకను పోగొట్టింది.

కుమారస్వామి శివుని విల్లుకుగల త్రాడునులాగి చప్పుడు చేసాడు. అప్పుడు అష్టగజాలలో రెండుఏనుగులు కుమారస్వామిమీద పడ్డాయి. ఆరెండు ఏనుగులను పట్టుకొని ఆడుకున్నాడు.

ఇంద్రుడు తన వాహనమైన ఐరావతానికి ఉన్న రెండుగంటలను బహూకరించాడు. కుమారస్వామి తను ఒక గంటను తీసికొని రెండవదానిని తన అవతారమైన విశాఖునకిచ్చాడు.

కుమారస్వామి అడుకుంటుండగా శివపార్వతులు, దేవతలు అతడివద్దకు వచ్చి ఎవరివద్దకు వస్తాడా అని ఎదురుచూడసాగారు. అప్పుడు కుమారస్వామి అనేకరూపాలతో అందరివద్దకు వచ్చి వారికి ఆశ్చర్యం కలిగించాడు. ఇతని ప్రభావం గుర్తించిన దేవతలు అతనికి సేనాధిపత్యం యిచ్చారు.

కుమారస్వామి శివునికి ఓంకార రహస్యం బోధించాడనే గాథ తమిళదేశంలో ప్రచారంలో ఉంది

కుమారస్వామి మునులకు రేణుకాదేవి మహిమను, శ్రీ రేణుకాతత్వాన్ని బోధించినవారిని జ్ఞానోన్ముఖులను చేసాడు. మామిడిపండుకోసం వెళ్లి తీయ మామిడిపండ్లచెట్టువద్ద ఉన్న స్కందునిచూచి, శివుడు స్వయంగా మామిడి పండు నిచ్చాడు. శివునికిగూడ జ్ఞానబోధ చేసాడు స్కందస్వామి.

కుమారస్వామి అవతారాలు

ఒకప్పుడు కుమారస్వామి బ్రహ్మనుచూచి ఓంకారముయొక్క అర్థమేమని అడిగాడు. నేనే ఓంకారస్వరూపాన్ని అన్నాడు బ్రహ్మ. అప్పుడు కోపగించిన కుమారస్వామి బ్రహ్మను బంధించాడు. ఇంద్రుడు మొ॥ దేవతలు శివునితో చెప్పుకున్నారు. బ్రహ్మను విడచి పెట్టమని శివుడు నందీశ్వరుని ద్వారా సందేశంపంపి తాను కూడ కుమారస్వామితో చెప్పాడు. అప్పుడు కుమారుడు బ్రహ్మను విడచి పెట్టాడు. శివభక్తిని లోకంలో వ్యాపింపజేయడానికి మానవుడిగా పుట్టమని కుమారస్వామితో చెప్పాడు శివుడు. ఇతడేచెన్నజనవుడిగా జన్మించాడని కొందరి అభిప్రాయం.

పూర్వమీమాంసాశాస్త్రాన్ని వ్యాపింపజేయడానికి కుమార స్వామియే కుమారిలభట్టుగా జన్మించాడని చెబుతారు పెద్దలు. ఇతడు చంద్రగుణా - యోగీశ్వరభట్టులను బ్రాహ్మణదంపతులకు మహానదీప్రాంతం లోని జయమంగళగ్రామంలో జన్మించాడు ఇతడు జైనమత, బౌద్ధమతాలను క్షుణ్ణంగా చదివి వాటిని ఖండించి పూర్వమీమాంసా సూత్రములకు తంత్ర వార్తకమను భాష్యమును రచించెను. ప్రభాకరభట్టు మొ॥ మహాపండితులు ఇతని శిష్యులు.

కుమారస్వామి శిష్యులు

ఆ పరాశక్తియొక్క భాగమే కుమారస్వామి. అందుకే ఆశక్తి నెమలి వాహనంపై అధిరోహించి కొమారి అనేపేరుతో పిలువబడుతుంది అని సప్తశత్రు.

“సర్వేషామేవ తత్త్వానాం యఃపరః పురుషః స్మృతః
 తస్మాదవ్యక్తముత్పన్నం తత్త్వాది త్రివిధం తు తత్
 పురుషావ్యక్తయోర్మధ్యే మహత్త్వం సమపద్యత
 సచాహంకార ఇత్యుక్తః యోమహాన్ సముదాహృతః
 పురుషో విష్ణురిత్యుక్తః శివో వా నామతః స్మృతః
 అవ్యక్తం తు ఉమాదేవీ శ్రీర్వా పద్యనిభేక్షణా
 తత్త్వం యోగాదహజ్కారః సచ సేనాపత్నిహః”

—వరాహ. 25 అ. 2 - 4½ శ్లో.

సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి బ్రహ్మచారిగా, కుమారస్వామిగా ఆరాధింపబడు తున్నాడు. దక్షిణదేశంలో కుమారస్వామి దేవాలయాలు ఎక్కువ. మురుగన్ అని ఈయనను తమిళులు పిలుస్తారు.

ఈదేవుడు అన్ని విద్యలకు మూలము. యుద్ధవిద్యకు ప్రధానదేవత. దేశరక్షణకు, విజయానికి పెట్టిందిపేరు. ఈయనను ఆరాధించడం వలన దేశ క్షేమము కలుగుతుంది. అన్నిపనులు అద్భుతముగా నెరవేరును.

దేవతలందరిలోకి ఈయన సాక్షాత్తుగా పరబ్రహ్మమే. అందుకే శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలో నేను స్కందుడిని అని ప్రత్యేకించి చెప్పాడు.

పూర్వం ఎవరైతే అన్ని పుణ్యనదులలోను తీర్థమాడి త్వరగా వస్తారో వారికే గణాలకు ఆధిపత్యాన్ని యిస్తాడని శంకరుడు చెప్పాడు. అప్పుడు కుమారస్వామి నెమలివాహనం ఎక్కి అతివేగంగా అన్ని నదులతో స్నానం చేసి వచ్చాడు. కాని ప్రతినదిలో స్నానంచేసి వస్తూండగా తనకంటె ముందుగా విఘ్నేశ్వరుడే స్నానంచేసి వస్తునట్లు కన్పించాడు. గణపతి వేగంగా నడువలేని వాడైనా తల్లిదండ్రులయిన పార్వతీపరమేశ్వరులకు భక్తిపూర్వకంగా ప్రదక్షిణం చేసాడు. అమహిమవలన అలా కన్పించాడు కుమారస్వామి తన కంటె ముందుగా స్నానంచేసి తల్లిదండ్రులవద్దనున్న గణపతిని చూచి తన అన్నగారైన గణపతి మహిమను కొనియాడి గణాధిపత్యానికి అతడినే అంగీకరించాడు. పెద్దల మహిమ గుర్తింపగలవాడు శ్రీకుమారస్వామియని తెలుస్తూంది.

కుమారస్వామి ఎలా ప్రసన్నుడౌతాడు?

కుమారస్వామి మహాదేవుడు. అన్నిపాపాలు పోగొట్టేవాడు. ఇతనికి షష్టితిథి చాలా యిష్టం. ఇతనికి షష్టినాడు అభిషేకం చేయాలని బ్రహ్మదేవుడు చెప్పాడు. ఈరోజు కేవలం షష్ఠిమాత్రం తిని, ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, శ్రద్ధతో పూజిస్తే సంతానం లేనివారికి సంతానం కలుగుతుంది. ధనం కావాలనుకునే వారికి ధనం లభిస్తుంది. ఏకోరికతోపూజిస్తే ఆకోరిక నెఱవేరు తుంది. కార్తికేయునిస్తోత్రం చదివినవారి సంతానానికి క్షేమము, ఆరోగ్యము కలుగుతాయి.

కార్తికపూర్ణిమకు కృత్తికాయోగమున్నపుడు కుమారస్వామిని దర్శించి నచో ఏడుజన్మలయందు ధనవంతుడైన విప్రుడుగా పుట్టును. వేదపారంగతు డగును. కార్తికపూర్ణిమనాడు కుమారస్వామినిచూస్తే ఆయన అనుగ్రహిస్తాడు.

మాఘమాసంలో శుక్ల పక్షంలో కుమారస్వామిని (స్కందుని) పూజిస్తే అన్నిగుణాలు కలుగుతాయని షణ్ముఖోల్లాస స్తోత్రం చెబుతుంది.

మహాకవుల కావ్యాలలో కుమారస్వామి ప్రసక్తి

కాళిదాసు కుమారస్వామి యుత్పత్తిని గూర్చి, తారకాసురునితో యుద్ధాన్నివర్ణిస్తూ 'కుమారసంభవమ్' అనే కావ్యాన్ని రచించాడు. తారకాసుర యుద్ధఘట్టం కాళిదాసుది కాదని, పుట్టుకవఱకే అనగా 8 సర్గల వఱకే కాళిదాసు కృతమంటారు పెద్దలు. రఘువంశ మేఘసందేశకావ్యాలలో కుమారస్వామిని స్మరించటం జరిగింది! ధూర్జటి వ్రాసిన శ్రీకాళహస్తి మాహాత్యమునందు సుబ్రహ్మణ్యుని భక్తరక్షణ వర్ణించబడింది. శ్రీ పిఠుపాటి చిదంబరశాస్త్రిగారు 'సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరీయము' అనే కావ్యం వ్రాసారు. వల్లీ కల్యాణగాథ కావ్యరూపం దాల్చింది.

అచార్య తుమ్మపూడి కోటేశ్వరరావుగారు 'కుమారభారతి' అనే పేరుతో కుమారస్వామి దేవసేనాధ్యక్షుడైన గాథ గ్రహించి తెలుగులో చక్కని కావ్యం రచించారు.

ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము

) — — (

ద్వితీయాధ్యాయము

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య నామము

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర స్వామి

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యుడు నాగేంద్రుడుకాడని కొంతమంది 'నాగపూజ' గ్రంథంలో వివరించడం జరిగింది. లోకంలో ఒకటేయనే ప్రతీతి ఉన్నది.

స్వీయాభిప్రాయము :

సుబ్రహ్మణ్యుడు, నాగేంద్రస్వామి, కుమారస్వామి ఒకటే. కుమార స్వామి నాగేంద్రుడుగా అవతరించాడనే పురాణగాథను లోగడ యీగ్రంథంలో వివరించడం జరిగింది. బ్రహ్మశ్రీ పిఠపాటి చిదంబరశాస్త్రిగారు (శతావధాని) సుబ్రహ్మణ్యుడే నాగేంద్రుడని వర్ణించారు.¹ ఈ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామియే భూభారాన్ని తలపైమోస్తూ ఆదిశేషుడిగా కీర్తింపబడుచున్నాడు. దేవేంద్రాదులు ప్రార్థింపగా లక్ష్మణుడై శ్రీరాముని సేవించినాడు.² ఈ సుబ్రహ్మణ్యుడే సర్వజీవుల యంతరాత్మయై సర్పరూపమునుదాల్చి ప్రపంచమును పాలించుచున్నాడని వర్ణింపబడినది. ఇంతేగాక చిక్కవోలుపురంలో అవతరించి యున్నాడు.³ కావున సుబ్రహ్మణ్యుడు, కుమారస్వామి, నాగేంద్రుడు ఒకే

1) "పెషజ్ఞానాకరాశ దంష్ట్రా ధగద్దగాయమాన ఫణామండల విరాజమాన ఫణిరాజ, సర్పరూపముందాల్చి- సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుండు" — సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరీయము. P.17

2) "ఎవడు దేవేంద్రాదు వెలమి ప్రార్థింప

శ్చుణదేవుడై రాముగలసి నాడో" —

„

P. 18

3) "ఆతడప్రతిముండు మహానుభావు

డఖిలరూపుండు సర్వజీవాంతరాత్మ

సర్పరూపంబు దాల్చి విశ్వంబుబ్రోవ

నవని శ్రీ చిక్కవోలులోన నవతరించె" —

„

P. 20

దేవుని రూపాంతరాలని భావించవచ్చును. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామాలలో గూడ ఈ భావం గోచరిస్తుంది.

మార్గశిరమాసము శుద్ధషష్ఠినాడు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామిని సేవించిన వారి కోరికలు తీరును.

“మార్గశీర్షమనెడు మాసమ్మునందున
శుద్ధషష్ఠియందు శుద్ధమైన
మాససంబుతోడ వానిని సేవింప
మీదుకోర్కిదీరు నీధరిత్రి”

సుబ్రహ్మణ్య మన్త్రయన్త్రములు

అస్యశ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర మహామన్త్రస్య సదాశివః ఋషిః అనుష్టుప్ చందః. శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరో దేవతా. హ్రం వీజం, హ్రీం శక్తిః హ్రూం కీలకమ్. శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ఇష్టకామ్యార్థసిద్ధ్యర్థే సకల స్త్రీపురుష రాజవశీకరణార్థే జపే వినియోగః

కరన్యాసః

హ్రం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
హ్రీం తర్జనీభ్యాం నమః
హ్రూం మధ్యమాభ్యాం నమః
హ్రైం అనామికాభ్యాం నమః
హ్రాం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
హ్రాః కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః

అంగన్యాసః

హ్రం హృదయాయ నమః
హ్రీం శిరసే స్వాహా
హ్రూం శిఖాయై వషట్
హ్రైం కవచాయ హుమ్
హ్రాం నేత్రత్రయాయ వౌషట్
హ్రాః అస్త్రాయ ఫట్
—భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

ధ్యానమ్

శ్లో॥ గాంగేయం వహ్నిగర్భం శరవణజనితం జ్ఞానశక్తిం కుమారమ్
బ్రహ్మణ్యం స్కందదేవం గుహమమలగుణం రుద్రతేజస్వరూపమ్
సేనాన్యం తారకఘ్నం గురుమచలమతిం కార్తికేయం వడాస్యమ్
సుబ్రహ్మణ్యం మయూరధ్వజరథసహితం దేవదేవం నమామి.

పంచపూజా

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాయ నమః	గంధం సమర్పయామి
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాయ నమః	పుష్పాణి సమర్పయామి
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాయ నమః	ధూపమాఘ్రూపయామి
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాయ నమః	దీపం దర్శయామి
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాయ నమః	నైవేద్యం నివేదయామి

మూలమస్త్రము

1) "ఓం హ్రీం సాం శరవణభవ సాం హ్రీం ఓం"

2) సుబ్రహ్మణ్యగాయత్రి ;

"తత్పురుషాయ విద్యహే మహాసేనాయ ధీమహి
తన్నః షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్"

ఈ మంత్రమును ప్రతిదినము 1008 గాని, 108 గాని జపించి మిఠిల కరన్యాస అంగన్యాసములను దిగ్విమోహమును ధ్యానము, శుభం చూడమును చేయువలయును. ఇట్లు జపించువారు ఆయురారోగ్యశాంతానసౌఖ్యము లను రాశ్యర్థమును భగవదనుగ్రహమును పొందుదురు.

సూచన : ఏమంత్రమునైనను తన్మంత్రోపాసనగల్గుదురువునుండి యపాదిభిః ఉపదేశమునుపొంది మంచినడవడి కలిగి జపించిననే ఫలించును. పుస్తకములను చూచి జపింపరాదు. అట్లుచేసిన చెడుఫలములు పొందెను.

సుబ్రహ్మణ్యస్వామి

సుబ్రహ్మణ్యస్వామి - స్కందుడు - మురుగన్ - కుమారస్వామి అందఱు ఒకటే. స్కాంచపురాణాన్ని స్కందుడు అనగా సుబ్రహ్మణ్యుడే చెప్పాడు. తాల్కాప్పయం అనే తమిళ ప్రాచీనగ్రంథం సుబ్రహ్మణ్యుడు పర్వత ప్రాంతాలకు దైవమని చెబుతూంది. నెమలిపై కుమారస్వామి ఆతని వెనుక ఉదయించే సూర్యుడిని తిరుముద్దుగ్రుచ్చడై అనే కావ్యంలో నక్కరుడు వర్ణించాడు. ఇందులోని రహస్యం ఏమిటంటే సూర్యోదయకాలంలో నక్షత్రముల అధిక ఆక్సిజన్ ను, ఓజోన్ ను కలిగియుండి అనేక వ్యాధులను

తగ్గిస్తుంది. కుమారస్వామి అట్టి సూర్యశక్తితోకూడి తన భక్తులననుగ్రహిస్తాడు.¹

కుమారస్వామి అగస్త్యునకు శ్రీవిద్యారహస్యములను, తమిళభాషను బోధించెను. మురుగశబ్దానికి దివ్యపరిమళము - మాధుర్యము మొ॥ అనేక అర్థాలున్నాయి. కుమారస్వామికి గల ముఖ్యమైన మూర్తులు ఇవి.

1) జ్ఞానశక్తిధర 2) స్కందస్వామి 3) దేవసేనాపతి 4) సుబ్రహ్మణ్య 5) గజవాహన 6) శరవణభవ 7) కార్తికేయ 8) కుమార 9) షణ్ముఖ 10) తారకాంతక 11) సేనాపతి 12) బ్రహ్మశాస్త్ర 13) వల్లీకల్యాణ సుందర 14) బాలసుబ్రహ్మణ్య 15) క్రొంచభేదన 16) శిఖివాహన

కుమారతన్త్రము, శ్రీతత్త్వనిధి గ్రంథాలు ఇంకా 1) అగ్నిజాత 2) పౌరభేయ 3) గాంగేయ 4) గుహ 5) బ్రహ్మచారి. అనేరూపాలు కూడ ఉన్నాయని చెబుతున్నాయి.

సేనానాయకులతో స్కందుడు తానేనని శ్రీకృష్ణుడు చెబుతున్నాడు వాల్మీకి - వ్యాస - కాళిదాసాదులేగాక నన్నయాది తెలుగుకవులు, నక్కీరర్, అరుణగిరినాథర్, కుమారగురువరార్, కాచియప్ప శివచరియర్, రామలింగ స్వామిగల్, పంబన్ స్వామింగల్ మొ॥ తమిళకవులు స్వామిని కీర్తించారు. సనత్కుమారుడే స్కందుడు. ఇతడు కుమారస్వామి అవతారం అని తెలుస్తూంది.²

చారిత్రకంగా కుమారస్వామిపైగల భక్తి

పంజాబ్ లో కొన్నిప్రాంతాలను BC 2వ శతాబ్దం, AC నాల్గవ శతాబ్దంలోనూ పాలించిన యాధేయరాజులు తమ రాజ్యాన్ని సుబ్రహ్మణ్య స్వామికి అంకితరచేయడమే గాకుండా నాణెములపై కుమారస్వామిని చెక్కించి

1) "Breeze from the bay at the time of Sun-rise contains extra oxygen-oxone, and it cures many diseases. So also Muruga has an added element of grace which he confers on those who meditate upon him". - Sankar a and Shanmatha.

2) తన్త్రై మృదితకషాయాయ తమసః పారం దర్శయతి భగవాన్ సనత్కుమారః స్కంద ఇత్యాచక్షతే - ఛాందోగ్య 7

భగవాన్ స్వామి, బ్రహ్మణ్యకుమార అని, రాగినాణెములపై 'యాభేయగానాస్య జయ' అని చెక్కించారు. మూడవ శతాబ్దంలోగల నాగార్జునకొండకు పాలకులు ఇచ్చెడి కుమారస్వామిభక్తులై తమను 'స్వామి మహాసేనపతి ఘటిచ' అని వ్యవహరించుకున్నారు.

చాళుక్యరాజులుగూడ 'స్వామిమహాసేనపదానుధ్యాతినామ్' మొ॥ విధములుగా స్వామిపైగల తమ ప్రగాఢభక్తిని చాటుకున్నారు.¹

స్వామినామములు - వివరణ

- 1) శరవణభవ — తెల్లుతోటలో పుట్టినవాడు
- 2) స్కందుడు — శివతేజంనుండి వచ్చిన భాగాలన్ని ఒక చోట కూడి ఏర్పడినవాడు
- 3) కుమార — ఎల్లప్పుడు బాల్యావస్థలో గలవాడు.
- 4) గుహుడు —
- 5) షడానన — అటుముఖములు గలవాడు
- 6) అగ్నిభూః — అగ్నిదేవునివలన జన్మించినవాడు
- 7) సేనాని — దేవతల సేనలకు నాయకుడు.

సుబ్రహ్మణ్యశబ్దమాహాత్మ్యము

సుబ్రహ్మణ్యుడు అనగా శోభనమైన అనగా సత్యముశివము సుందరము అనగా ఆ సర్వబ్రహ్మయందు ఎల్లప్పుడు శాశ్వతధ్యాననిష్ఠగలవాడని అర్థం. బ్రహ్మమే సుబ్రహ్మణ్యపదంచే వ్యవహరింపబడుతున్నదని తెలియుచున్నది.²

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి మహిమలు

నత్కిరుని రక్షించుట

పూర్వం నత్కిరుడనే మహాకవి శివునితో పాషండవాదంచేసి శివునిచే శింశుడి కుఱురోగం పొందాడు. అతడు పశ్చాత్తాపపడగా శివుడు కరుణించి కైలాసవర్షనంచేస్తే నీకు ఆరోగ్యం కలుగుతుందని చెప్పాడు. నత్కిరుడు

1) "Sankara and Sanmatha"

2) సుబ్రహ్మణ్య - 6 పం - 1 అధ్యాయము.

అనేక తీర్థయాత్రలుచేస్తూ ఒక అడవిలో ఒక మట్టిచెట్టువద్ద విశ్రమించాడు. అక్కడికి ఒక భూతంవచ్చి నత్కిరుడిని పట్టుకొని ఒక గుహలోపడేసి గుహ ద్వారాన్ని ఒకబండరాయితో మూసింది. లోపల నత్కిరుడిలాగే చాలామంది బంధింపబడ్డారు. నూలుమందిని కలిపి ఒకేసారి తినివది భూతం అలోచన. నత్కిరునితో వందమంది పూర్తయ్యారు. వారందరూ విలపించారు. అప్పుడు నత్కిరుడు శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామిని ఇలాస్తోత్రం చేసాడు.

- 1) "తారకదైత్యభంజనుడు దారుణశక్తిధరుండు పన్నగా హారహాయుండు దీనజనతామరభూజము షణ్ముఖాష్టహ సారభటి విపాటిత దిగంతకటాహుడు, వీనిబట్టి సంహార మొనర్చి యిందఱ కృపాంబుధియై బ్రతికించుగావుతన్
- 2) భూతము జంపుటేయరుదు బోరన దారకుమన్ని గొన్నవి ఖ్యాతమహాప్రతాపునకు నద్రిగుహాలయమేమి దొడ్డుని ద్వాతమువంటి శక్తిగొని క్రౌంచము జించిన రాద్రనూర్తికిన్ భీతిదొఱంగజేయుమొకపెద్దయె వారిత దేవతార్తికిన్"¹

వెంటనే సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామివచ్చి భూతాన్ని పడగొట్టి గుహద్వారం వద్దగల రాయిని తొలగించి వారందరినీ కాపాడాడు. ఈతని మహిమను చూడుడు—

"ఎబ్రహ్మజ్ఞులుగాని యేర్పడ సతంబేవాని కన్గొంట మా కబ్రంబంచుడలంచి ధ్యానములు సేయంబునికానంగలే కేబ్రహ్మణ్యునికై పరిశ్రమములెన్నే బొందుచున్నారో యా సుబ్రహ్మణ్యవిభుండనన్ సకలసంస్తుత్యుండు సామాన్యుడే."²

విప్రగాథ

పూర్వము ఒక బ్రాహ్మడుండేవాడు. అతడన్నివిధములా తనకు తగిన శ్రీని వివాహమాడెను. ఆ దంపతులన్యోన్యానురాగంతో సుఖించుచుచూ అనేక సంవత్సరములు గడిపిరి. కాని వారికనేకమంది సంతానంకలిగినా ఒక్కసుతుడు కూడా జీవించలేదు. వారెంతో విచారించుచుండిరి. వారి

1) శ్రీకాళహస్తిమహాత్మ్యము - 2వఆ. 207, 208వ.

2) సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరీయము - P. 19

యింటికి వచ్చిన పెద్దలు, మహాత్ములు బిక్కవోలులో వెలసిన సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుని సేవింపుమని చెప్పిరి. వారిమాటపై యీదంపతులు కొన్నిదినములు పయనించి బిక్కవోలుచేరి స్వామిని పూజింపగా స్వామియనుగ్రహమున సంతానం కలిగింది. ఈ కుమారుడుగూడ బాల్యంలో రోగాదులనుదాటి యువకుడై ప్రకాశించుచు కమలాక్షియను స్త్రీని వివాహమాడి సుఖించెను. వారికి ఒక కుమారుడు కలిగెను. వానికి సుబ్రహ్మణ్యుడని నామకరణముచేసిరి. వృద్ధదంపతులు అది మొదలుకొని సుబ్రహ్మణ్యుని కులదైవంగా కొలుస్తూ సుఖించుసాగిరి.

కలానిధిగాథ

పూర్వం కలానిధియనేవాడు అన్ని సుగుణములతో ప్రకాశించుచుండెను. అతనికొక గురువు లభించగా, అతనివద్ద విద్యాభ్యాసమును గావించుచుండెను. అతడు కలయను కన్నెను వలచెను. అమెను వివాహమాడు మార్గముగానక “వనితారత్నము గూర్పవోయికను సుబ్రహ్మణ్యదేవో త్తమా” అని సుబ్రహ్మణ్యుని ప్రార్థించెను. అంత దేవుడు ప్రత్యక్షమై వివాహము జరుగునట్లాశీర్వదించెను. వారు దంపతులై సుఖించిరి.

మహామహునిగాథ

పూర్వం మహామహుడనే రాజు ధర్మాత్ముడై యుండెను. అతనిపై ఒక శత్రువు దండెత్తివచ్చెను. శక్తికొలదిపోరాడి మహామహుడు ఓడి భార్యాబిడ్డలతో అడవికేగెను. అకలితో యలమటించుచున్న రాజుకొక బ్రాహ్మణుడు కనుపించి సుబ్రహ్మణ్యుని సేవింపుమనిదెలిపి అంతర్ధానమొందెను. స్వామిని పూజింపుచు అడవిలో వెళ్లుచున్న రాజుకొక వ్యక్తి కనుపించెను. అతడు సుబ్రహ్మణ్యుని శక్తియను అయుధమే. ఆశక్తి ఈతనిని మూపుపైకెక్కించుకుని రాజమందిరమునకు వెళ్లి రక్షణాగారమునందుంచెను. పిమ్మట శక్తి రాజుపైకి దూకి యాతనినిచంపి మహామహునికి రాజ్యమిప్పించెను.

కాంతకథ

పూర్వం సోముడనే వైశ్యుడండేవాడు. అతడు న్యాయముగా వ్యాపారముచేయుచు పుణ్యమును చేయుచుండెను. అతడు కుమారునితో కలసి ఓడలపై యితర దేశములకువెళ్లి వ్యాపారముచేసి నావికునకు ఎంతో ధనమును బహూకరించి నావనెక్కెను. సముద్రమధ్యమున నావమునిగి,

నావికుడు మాత్రము బ్రతికి ఒడ్డుకుచేరెను. నావికుడు సాముని గ్రామముచేరి బంధువులకు, మిత్రులకు వార్తదెలుపగా వారెంతయో దుఃఖించిరి. అప్పుడు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి వృద్ధబ్రాహ్మణ రూపమునవచ్చి, సహగమనము చేయబోవు ఆతని యిల్లాలిని రక్షించి బిక్కవోలునందలి సర్పరూపుడైన సుబ్రహ్మణ్యుని సేవింపుమని సెలవిచ్చెను. అందఱు బిక్కవోలుచేరి స్వామిని నియమనిష్ఠలతో సేవించి యింటికిరాగా సాముడు యాతని కుమారుడు ఆధిక లాభములతో గృహమునకరుదెంచియుండిరి. అందఱును సంతోషించుచు భక్తితో శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామిని సేసించుచు సుఖముగా కాలము గడిపిరి.

“అచ్చపుబత్తినింకననయంబునయంబున నాదిశేషునే
పొచ్చెములేక పూజల నపూర్వవిధిం బొసరింపగావలెన్”

“కలదా సర్వజనాభిరామ విలసత్కల్యాణ లక్ష్మీసమా
కవితప్రస్ఫురదస్మదీయ కవితాకన్యా పరిగ్రాహయో
గ్యులసద్గుణజాల సత్కులసువిద్యా సత్స్వరూపప్రథా
నిలయశ్రీ కవితుండు వేటొకడు తండ్రి నిన్వినాయెందునన్”

—శ్రీ పిఠుపాటి చిదంబరశాస్త్రికవి

తృతీయాధ్యాయము

నా గా న న ము

నాగేంద్రుడు - సర్పములు

నాగేంద్రుడిని పూజించడం అనాదిగావస్తున్న మన ఆచారం. నాగేంద్రుడు సత్సంగాన్ని, సుఖదాంపత్యాన్ని శుభాలను అనుగ్రహిస్తాడు. పాతాళం నాగులకు నివాసస్థానం. దేవ-రాక్షస-గంధర్వులవలె సర్పజాతి చాలా విశిష్టమైనది. వాసుకి, తక్షకుడు, ఐరావతుడు, ధనంజయుడు, కర్కటకుడు, శంఖపాలుడు, అనంతుడు, శేషుడు అను ఎనిమిదిమంది నాగుల మూల పురుషులు. ఒక్కొక్కవారం ఒక్కొక్కజాతి సర్పాలు విషపూరితాలై తిరుగుతుంటాయని ఆవారం ఆవారంనాటి సర్పం కాటువేస్తే ప్రాణాపాయమని, ఇతరసర్పం కాటువలన ప్రాణాపాయం ఉండదని చెబుతారు. సర్పాలు రకరకాల రంగులలో ఉంటాయి.¹

సర్పాలను హింసించడం, పుట్టలు నాశంచేయడంవలన సర్పదోషం ఏర్పడుతుంది. ఇందువలన అశాంతి, సంతానరాహిత్యం, సంతాననాశం, దాంపత్యసుఖనాశం, విడిపోవడం మొ॥ కష్టాలు కలుగుతాయి అని కర్మ విపాకం చెబుతుంది. దశవిధవంధ్యాదోషాలు నాగపూజవలన తగ్గుతాయి.

నాగపూజకు నల్లని, తెల్లనిరాళ్లుగాని, కొయ్య, బంగారం, వెండి, రాగి లేదా బియ్యపుపిండి విగ్రహం పనికివస్తుంది. విగ్రహం రెండుతులాల బరువుంటే మంచిది.

కలశప్రతిష్ఠచేసి అష్టనాగుల నావాహనముజేసి పూజించిన సుఖమును పొందుదురు. బ్రహ్మచారిసంతర్పణ-బ్రహ్మచర్యం-అవసరం. నాగులగడి చీర సువాసినికొచ్చి ఆశీస్సుపొందుదురు.

అదివారం నాగేంద్రునికి చాలా ప్రీతికరం. పుట్టకు ధనివైత్తడం శ్రేయోదాయకం. నాగేంద్రుని అనుగ్రహానికి 9 లేక 21 అదివారాలు దీక్షపడితే పూజచేయాలి. సూర్యోదయానికి ముందు పుట్టను నాగేంద్రుడిని పూజించి పుట్టమన్నును స్త్రీలు కంఠానికి గర్భానికి రాసుకోవడంవలన వంధ్యావోహలు తగ్గుతాయి. వ్రతానంతరం నాగశాంతి, బ్రాహ్మణభోజనం ముఖ్యం. సర్పసూక్త-వల్మీకపూజలు చాలాగొప్పవి.

నాగదేవత - కథలు

వరాహపురాణంలో మహాతపశపాఖ్యానంలో అనేకవిషయాలు ప్రతిపాదించబడ్డాయి. పూర్వం బ్రహ్మదేవుడు జగత్సృష్టిచేయడానికి పూనుకున్నాడు. అతని మనస్సునుండి కశ్యపప్రజాపతి ఉద్భవించాడు. ఆ కశ్యపప్రజాపతికి కద్రూ అనేపేరుగల భార్యఉంది. ఆ పుణ్యదంపతులకు బలపరాక్రమాలుగల అనేకమంది పుత్రులు కలిగారు. వారందరూ సర్పాలే. అనంతుడు, వాసుకి, కంబలుడు, కర్కటకుడు, పద్మడు, మహాపద్మడు, శంఖుడు, కులికుడు అనేవారు కశ్యపప్రజాపతి సంతానంలో ప్రధానమైనవారు. వీరు, మిగిలిన సర్పాలు లోకమంతా తిరుగుతూ ఉంటాయి. ఇవన్నీ కుటిలమైన గమనంకలిగి, విషంతో భయంకరమైన మనుష్యులనందరినీ కరుస్తూ వారిని భస్మంచేస్తూ తిరుగుతూ ఉంటాయి. శబ్దం ఎంతవేగంగా పయనిస్తుందో అంతవేగంగా ఈసర్పాలు తిరుగుతూఉంటే ప్రజలంతా భయపడసాగారు. రోజురోజుకు వారు నశించిపోసాగారు. అప్పుడు ప్రజలందరూ భయపడి బ్రహ్మదేవునివద్దకు వెళ్లారు. వారు బ్రహ్మానిలా ప్రార్థించారు.

“ఓ కమలసంభవా! పదునైన కోరలుగల సర్పాలనుండి మమ్మల్ని కాపాడు. ప్రతిరోజు సర్పాలు మమ్మల్ని చూపుతోటే దహిస్తున్నాయి. మనుష్యులనుగాని మృగాలనుగాని అవి భస్మంచేస్తున్నాయి. నీవు సృష్టిచేసావు. అసృష్టి అంతా ఈ సర్పాలతో నశించిపోతుంది ఈ పరిణామం గుర్తించి ఏంచేస్తే బాగుంటుందో అది చెయ్యి.”

అందుకు బ్రహ్మ “ఓప్రజలారా! మీరు నిశ్చింతగా మీనివాసాలకు వెళ్లండి. మీకు నేను రక్షణకల్పిస్తాను.” అని అభయం ఇచ్చాడు. ప్రజలంతా తరువాత వారి నివాసాలకు వెళ్లారు. తరువాత బ్రహ్మ తాను సృష్టించిన

సృష్టిని విధ్వంసంచేస్తున్న సర్పాలను పిలిచి, వాసుకి మొదలైన ముఖ్యులను చూచి శపిస్తూ యిలా అన్నాడు. “నేను సృష్టించిన జీవులను మీరు నాశనం చేస్తున్నారు. ఇందుకు ప్రతిఫలంగా స్వాయంభువమన్వంతరంలో దారుణమైన తల్లిశాపంతో మీకందరికి భయంకరమైన నాశంకలుగుతుంది.” వెంటనే సర్పాలన్నీ భయంతో కంపించిపోతూ బ్రహ్మదేవుని పాదాలపైపడి, “ఓదేవా! మాజాతిని కుటీలంగా సృష్టించింది నీవేగదా. క్రూరత్వము, విషంతో భయంకరంగా ఉండడం, చూపుతోటే యితరులను భయపెట్టడం నీవు సృష్టించిన లక్షణాలు. కనుక నీవు శాంతించవలసినది.” ఇది విని బ్రహ్మ యిలా అన్నాడు “నిజమే. నేను మిమ్మల్ని కుటీలంగానే సృష్టించాననుకోండి, అయితే చూత్రం, ఏమాత్రం భయము, బాధలేకుండా మానవులనందరినీ ఎగిదుకు నశింపజేస్తున్నారు?” అప్పుడు సర్పాలిలా అన్నాయి. “దేవా! మాకు కొన్ని నియమాలను ఏర్పాటుచెయ్యి. మాకు స్థానంకూడ ఏర్పాటుచెయ్యి.” అందుకు సమ్మతించిన బ్రహ్మ మనుష్యులతో సర్పాలకు కొన్ని నియమాలు ఏర్పాటుచేసాడు. పాతాళము, వితలలోకము, సుతలలోకము సర్పాలు నివసించడానికి స్థానాలుగా ఏర్పాటుచేసాడు. అన్ని సర్పాలను అక్కడికి వెళ్లమన్నాడు. అక్కడ అనేకవిధాలైన భోగాలను అనుభవిస్తూ ఏడురాత్రులు గడపమనిచెప్పాడు. రాత్రిఅంటే బ్రహ్మదేవునికి రాత్రి. అంటే చాలాకాలం పడుతుంది మనలెక్కలో. తరువాత వైవస్వతమన్వంతరం మొదటలో కాశ్యపుని సంతానంగా సర్పాలుంటాయని తెలిపాడు. మహాత్ముడు, బుద్ధిశాలి అయిన గరుత్మంతునికి దాయాదులవుతారు. ఆకాలంతో గరుత్మంతుడు మిమ్మల్ని తింటాడు ఇది మీదోషంకాదని సర్పాలకు తెలిపాడు.

“ఈనియమాలకు భిన్నంగాఉంటూ, క్రూరంగా సంచరించే పాములు నశిస్తాయి. కాలం తీరినవానిని మాత్రమే కరవండి. లేదా మీకు అపకారం కలిగించిన మనుష్యులను బాధించండి. మంత్రాలు, ఓషధులు, గారుడ మండలాలుకలిగి సంచరించేవారి విషయంలో మీరు భయపడండి. ఇంకేమి ఆలోచించకండి. ఈ నియమాలకు కట్టుబడిఉండకపోతే మీకు వినాశం తప్పదు.” అనికూడ బ్రహ్మ చెప్పాడు. ఈవిధంగా బ్రహ్మ సెలవిచ్చాక అవన్నీ పాతాళానికి వెళ్లి పోయాయి. ఇలా శాపాన్ని, అనుగ్రహాన్ని పొందిన సర్పాలు సంతృప్తిపడి పాతాళానికిచేరాయి. ఇది అంతా పంచమి తిథినాడు జరిగింది. అందుకే సర్పాలకు పంచమి అంటే చాలా యిష్టం. ఈ పంచమి అన్నిపాపా

లను పోగొడుతుంది. పంచమినాడు నియమాలతోగడిపి, పుల్లని పదార్థాలు తినకుండా సర్పప్రతిమలను అవుపాలతో ఎవరు అభిషేకంచేస్తారో అతనికి సర్పాలు మిత్రులవుతాయి.

నాగగాథలు

1) కశ్యపప్రజాపతి భార్యలైన వినతాకద్రువలు విహారయాత్ర చేస్తూండగా దూరంగా ఉన్న శ్రవస్సు అనే ఇంద్రుడి గుట్టం కనిపించింది. గుట్టం అంతా తెల్లగాఉంది కాని తోకనల్లగా ఉంది అంది కద్రువ. కాదు అంతా తెల్లగానేఉంది అంది వినత. వారిద్దరికీ పంతం పెరిగింది. ఎవరు ఓడిపోతే వారు రెండవవారికి దాసికావాలని పందెం వేసుకున్నారు. కద్రువ మరునాడు కుటిలభావంతో తన పుత్రులైన సర్పాలను పిలిచి ఆగుట్టంతోకను చుట్టుకొని నల్లగా చేయండని కోరింది. వారంతా మాట్లాడుకుని తల్లి చెప్పినది అధర్మంగాఉందని వారుచేయమన్నారు. అది విని, 'నామాట కాదన్నందుకు మీరంతా గరుత్మంతుడికి ఆహారంకండి' అని శపించింది కద్రువ. కొన్ని సర్పాలుమాత్రం బ్రతికుంటే బలుసాకుతినవచ్చునన్నట్లు భావించి గతిలేక తోకనుచుట్టుకుని నల్లగాఉన్నట్లు భ్రాంతిని కల్గించాయి. అది నిజమేననుకుని తాను ఓడినట్లు ఒప్పుకొని వినత కద్రువకు దాస్యం చేసింది. తరువాత వినతానందనుడైన గరుడుడు తల్లి గాధవిని 'అమృతం సర్పాలకిస్తే తన దాస్యంపోతుంద'ని చెప్పిన తల్లిమాట విని అమృతం తెచ్చి 'స్నానంచేసిరండి' అని సర్పాలతోచెప్పి అమృతాన్ని దర్భాసనంపై ఉంచాడు. సర్పాలు స్నానం చేసి వచ్చేలోగా ఇంద్రుడు అమృతం అపహరించాడు. సర్పాలు అదర్భాసనం నాకగా వాటినాలుకలు రెండుగా చీలాయి. ఆనాటినుండి అవి ద్విజిహ్వలు అయ్యాయి. అమృతాన్ని విష్ణువు అపహరించి దేవతలకిచ్చాడని స్కందం చెబుతూంది.

ప్రతిరోజు గరుడుడు సర్పాలను భక్షిస్తూఉండగా అవి రోజుకొకళ్లను తినమని వేడుకున్నాయి. గరుడుడు ఒప్పుకొని అలాగే తినసాగాడు. ఒకరోజు శంఖచూడుడనే సర్పానికిబదులుగా జీమూతవాహనుడనే గంధర్వుడు తన శరీరాన్ని గరుడునికి ఆహారంగా సమర్పించాడు. సగంతిన్న పక్షింద్రుడు నిజంతెలుసుకుని జీమూతవాహనుడిని శరణువేడగా, ఇకముందు జీవహింస

చేయవద్దని, ఇప్పటివఱకు మరణించిన సర్పాలను బ్రతికించమనికోరాడు. గరుడుడు అమృతం తెచ్చి వాటిపై కురిపించి వాటిని తిరిగి బ్రతికించాడు.

2) పరీక్షిత్తు వేటకువెళ్లి అలసి తపస్సుచేసుకుంటున్న శమీకుడిని నీళ్లు అడిగాడు. సమాధిలోనున్న ఋషిపలుకలేదు. కోపించిన పరీక్షిత్తు చచ్చినపాముని అతడి మెడలోవేసివెళ్లాడు. తరువాత అడుకొనివచ్చిన శమీకుడి కొడుకు శృంగి అదిచూచి కోపించి వారంరోజులలోగా ఆరాజును తక్షకుడనే సర్పం కాటువేస్తుందని శపించాడు. శమీకుడు మాత్రం విచారింపాడు. పరీక్షిత్తు శాపం తెలుసుకొని శ్రీమద్భాగవతం శుకుడివ్యాసా వింటూ వారంరోజులు గడిపాడు. ఏడవరోజు ఒక బ్రాహ్మణుడు రాజును దీవించి పండిచ్చాడు. అపండులోనే సూక్ష్మరూపంతోదూరిన తక్షకుడు రాజును కాటు వేయగా, రాజు భస్మమయ్యాడు.

3) త్రేతాయుగం చివరలో ఒక నల్లనిపాము పాతాళలోకంనుండి రత్నాలను తెచ్చి ప్రతిరోజు ఉదయం శివుడిని అలంకరిస్తూ కాలంగడిపేడి. ఇలాఉండగా ద్వాపరయుగప్రారంభంలో ఒక ఏనుగు కేతకీనదిలో స్నానం చేసి శివుడిని పువ్వులు, మామిడిపళ్ళాలతో అదేశివలింగాన్ని పూజిస్తూఉండేది. పాముపెట్టిన రత్నాలను ఏనుగుతీసివేసేది. ఏనుగుపెట్టిన పువ్వులను పాము తీసివేసేది. ఈరెండింటికీ పరస్పరం వైరంకలిగింది. ఇవి ఒకనాడు పరస్పరం తన్నుకొని మరణించాయి. సువర్ణముఖీనదీతీరంలో మరణించడంచలన ఆరెండూ రుద్రగణాలుగామారి శివసాయుజ్యం పొందాయి. ఇలా ఒక సర్పం శివభక్తితో మోక్షం పొందింది. కాళహస్తిలోని శివనన్నిధిలో వీటితోబాటు ఒక సాలెపురుగుకూడ ఇలాగే తనలింగాన్ని ఇవి పూజించడం యిష్టంలేక పోరాడి మరణించి శివునిలో ఐక్యం అయింది. అందుకే కాళహస్తిలో శివుడు శ్రీకాళహస్తిశివరుడు అని పిలువబడుతున్నాడు. శ్రీ అనగా సాలెపురుగు, కాళమంటే పాము, హస్తిఅనగా ఏనుగు.

4) పూర్వం ఉదంకుడు అనే ముని గురుకులం విద్య పూర్తిచేసి గురుదక్షిణ యిస్తానన్నాడు. అప్పుడు గురువు గురుపత్నిని అడగమన్నాడు. గురుపత్ని పుణ్యకవ్రతం చేస్తున్నానని నాల్గవరోజున కుండలాలు ధరిస్తానంది. అవి పావ్యరాజుయొక్క భార్యవద్ద ఉన్నాయని తెమ్మనమని చెప్పింది. ఉదంకుడు అలాగేచేసాడు. రాణి ఉదంకునికి కుండలాలిస్తూ నాగరాజైన

తక్షకుడు వీటిని అశిస్తున్నాడని జాగ్రత్తగా ఉండమని చెప్పింది. ఉదంకుడు, 'నన్ను నాగరాజు ఎమిచేయలేడు' అని తెలిపాడు. కుండలాలలో వెల్తున్న ఉదంకుడు తక్షకుడిని చూసాడు. తక్షకుడు భిక్షువురూపం ధరించి కొంతసేపు కనిపిస్తూ, కొంతసేపు కనిపించకుండా వెంటాడాడు. ఉదంకుడు కుండలాలు గట్టునపెట్టి సంధ్యావందనానికి చెలువులో దిగాడు. అప్పుడు తక్షకుడు కుండలాలు అపహరించి నిజరూపంధరించి ఒక బిలంద్వారా నాగలోకం చేరుకున్నాడు. అక్కడకువెళ్లిన ఉదంకుడు నాగులను స్తుతించాడు. తరువాత దివ్యపురుషుడిని కూడ స్తుతించాడు. ఆ దివ్యపురుషుని సూచన ప్రకారం అశ్వమయైక్క అపానమార్గంలో ఉదగా అక్కడినుండి పొగలొచ్చి నాగలోకం కమ్మివేసాయి. తక్షకుడు సంభ్రమంతోవచ్చి కుండలాలు ఉదంకుడికి యిచ్చివేసాడు. ఉదంకుడు కుండలాలు గురుపత్నికీచ్చి గురువు నుండి అనుమతిపొంది వెళ్లాడు.

తరువాత ఉదంకుడు తక్షకుడు చేసినదానికి బదులుచేయాలని హస్తినాపురానికివెళ్లి జనమేజయుడినికలసి 'నీతండ్రిని చంపినవాడు తక్షకుడే' నని అందుకే సర్పయాగం చేయమని ప్రేరేపించాడు.

ప్రమతి కుమారుడైన రురువు ప్రమద్వరను వివాహమాడడానికి కొన్ని రోజులముందు ప్రమద్వర నిద్రించిన పామును పొరపాటున కాలితోతన్నింది. వెంటనే అది కాటువేయగా ప్రమద్వర మరణించింది. రురువు అడవిలో 'నేను గురుభక్తికలవాడను' అయితే ప్రమద్వర జీవించాలని సంకల్పింపగా, దేవ దూత నిర్దేశంపై తన ఆయుర్దాయంతో సగంయిచ్చి ప్రమద్వరను బ్రతికించాడు. అదిమొదలు అన్నిసర్పాలను చంపుతూ ఒకనాడు ఒక డుండుభాన్ని చంపబోగా అతడు బ్రాహ్మణుడై విషంలేని తనని చంపవద్దని కోరగా రురువు అంగీకరించాడు.

ఈ డుండుభం (మట్టిలోఉండే విషంలేనిది) గతజన్మలో సహస్ర పాదుడనే ఋషి. ఖగముడనే స్నేహితుడిని గడ్డిపాముతో సరదాకిబెదరించగా, అతడి శాపంవలన సర్పంగామారి రురుదర్శనంతో శాపమోక్షం పొందాడు.

అస్తీకుడు సర్పాలను రక్షించుట

పూర్వం జరత్కారువు అనే ఋషి ఉండేవాడు. అతడు బ్రహ్మచారి. అతడు పితృదేవతలను ఉద్ధరించడానికి వివాహంచేసుకొని అస్తీకుడనే కుమారుడిని కన్నాడు. నాగరాజు అయిన వాసుకి చెల్లెలు జరత్కారువును జరత్కారుడు వివాహమాడాడు.

కశ్యపప్రజాపతిని అతని భార్య కద్రువు వేయిసర్పాలను పుత్రులుగా పొందింది.

సముద్రమథనసమయంలో మందరపర్వతాన్ని కవ్వంగాచేసి వాసుకి అనేసర్పాన్ని త్రాడుగాచేసి అమృతం పొందారు. అప్పుడు వాసుకి తల మాటి మాటికి వాతిపోతూఉంటే విష్ణువు ముఖాన్ని పైకిఎత్తి సరిదిద్దాడు. అ సమయంలో వాసుకి ముఖంనుండి పొగతోకూడిన జ్వాలలు వెలువడ్డాయి.

సర్పాలకుండే తీవ్రవిషాన్ని గమనించి ఆ విషంపోగొట్టే విద్యను బ్రహ్మ కశ్యపునకు బోధించాడు. సర్పాలను మోస్తున్న గరుడుడు సూర్య మండల సమీపంగా వెళ్లేసరికి ఎండవేడికి సర్పాలు బాధపడసాగాయి. అప్పుడు నాగమాతఅయిన కద్రువ ఇంద్రుడిని స్తుతించింది. ఇంద్రుడు వర్షాలు కురిపించగా సర్పాలకు సంతోషం కలిగింది. సర్పాలు తమనిమోస్తున్న గరుత్మంతుడిని చూచి ఒక ద్వీపంనుండి మఱియొక ద్వీపానికి తీసుకువెళ్లమని కోరాయి. గరుత్మంతుడు దుఃఖించి ఈ దాస్యంనుండి విముక్తి ఏమిటి? అనడిగాడు. అమృతం తెస్తే దాస్యంపోతుందని సర్పాలు చెప్పాయి.

గరుడుడు అమృతం తెచ్చి దర్భలపైనుంచి స్నానంచేసి అమృతం త్రాగమని సర్పాలతో చెప్పాడు. సర్పాలు స్నానంచేసి వచ్చేలోగా ఇంద్రుడు అమృతం అపహరించుకుపోయాడు. సర్పాలువచ్చి విచారించి ఆదర్భలనే నాకాయి. అప్పుడు పదునైన దర్భలవలన సర్పాలనాలుకలు రెండుగా చీలిపేయాయి. అనాటినుండి సర్పాలు ద్విజిహ్వాలని పిలువబడుతున్నాయి.

సర్పాలలో ముఖ్యమైన వాటిపేర్లు

- 1) శేషుడు   2) వాసుకి   3) ఐరావతము   4) తక్షకుడు
- 5) కర్కటకుడు   6) ధనంజయుడు   7) కాశీయుడు   8) మణినాగుడు

9) అపూరణుడు 10) పింజరకుడు 11) ఏలాపత్రుడు 12) వామనుడు
 13) నీలుడు 14) అనీలుడు 15) కల్మాషుడు 16) శబలుడు 17)
 అర్యకుడు 18) అదికుడు 19) శలపోతకుడు 20) సుమనోముఖుడు
 21) దధిముఖుడు 22) విమలపిండకుడు 23) అస్తుడు 24) కోటనకుడు
 25) శంఖుడు 26) వాలశేఖుడు 27) నిష్ఠ్యానకుడు 28) హేమగుహుడు
 29) నహుషుడు 30) పింగళుడు 31) బాహ్యకర్ణుడు 32) హస్తీపదుడు
 33) ముద్గరపిండకుడు 34) కంబలుడు 35) అశ్వతరుడు 36) కాశీయ
 కుడు 37) వృత్తుడు 38) సంవర్తకుడు 39) పద్ముడు 40) మహాపద్ముడు
 41) శంఖనకుడు 42) స్ఫండకుడు 43) క్షేమకుడు 44) పిండారకుడు
 45) కరవీరుడు 46) పుష్పదంష్ఠ్ఠుడు 47) ఏశకుడు 48) బిల్వ
 పాండుకుడు 49) మూషకాదుడు 50) శంఖశిరుడు 51) పూర్ణదంష్ఠ్ఠుడు
 52) హరిద్రకుడు 53) అపరాజితుడు 54) జ్యోతికుడు 55) పన్నగుడు
 56) శ్రీవహుడు 57) కౌరవ్యుడు 58) ధృతరాష్ఠ్ఠుడు 59) పుష్కరుడు
 60) శల్కకుడు 61) విరజనుడు 62) సుబాహుడు 63) శాలిపిండుడు
 64) హస్తీభద్రుడు 65) పితరకుడు 66) ముఖుడు 67) కోణవాసనుడు
 68) కుంజరుడు 69) కురరుడు 70) ప్రభాకరుడు 71) కుముదుడు
 72) మముదాక్షుడు 73) తిత్తిరి 74) హలికుడు 75) కర్కరుడు 76)
 అకర్కరుడు 77) కుండోదరుడు 78) మహోదరుడు.

సర్పాలు, వాటిసంతతి చాలా విస్తృతమైనది. పైన పేర్కొన్నవి
 ప్రధానమైన సర్పాలు.

అదిశేషుడెవరు?

కద్రూదేవికి సంతానమైన సర్పాలలో అదిశేషుడొకడు. గరుత్మంతుడిని
 కాని, అతడి తల్లి అయిన వినతనుకాని సహించని, తనతల్లిని, సోదరులను
 చూచి చాలా చిరాకుపడి గంధమాదనపర్వతం, బదరికాశ్రమము, గోకర్ణము,
 పుష్కరారణ్యములు, హిమాలయాలు మొ॥ తీర్థాలలో, కేవలం గాలిభక్షిస్తూ
 తపస్సుచేసి బ్రహ్మనుమెప్పించాడు. బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షమై భూమండలాన్ని

నీశిరస్సుపై మోస్తూ లోకాలను రక్షించమని చెప్పాడు. అలా ధర్మాత్ముడైన అదిశేషుడు భూమినిమోస్తూ గొప్పవాడయ్యాడు.

తక్షకుడు

వాసుకి మొ॥ సర్పాలన్నీ, తాము నశించాలని తమ తల్లిఅయిన కద్రువ పెట్టినశాపంతెలిసి తల్లడిల్లిపోయాయి. కొందరు యజ్ఞం చేయవద్దని జనమేజయుడిని అడుగుదామన్నారు. మంత్రులమై అతడిబుద్ధిని మార్చడాం అన్నారు మఱికొందరు. యజ్ఞంచేయించే పురోహితుడిని కాటువేద్దాం అన్నాయి కొన్నిసర్పాలు. శాసనమేమేమీమీదమై యజ్ఞాగ్నిని అర్పివేద్దాం అన్నాయి కొన్ని. యజ్ఞసాధనాలైన స్రుక్భాండాన్ని అపహరిద్దాం అన్నాయి కొన్ని. యజ్ఞశాలను ప్రవేశించి మనమంతా అందరినీకరుస్తూ కల్లోలం సృష్టిద్దాం అన్నారు సర్పరాజులు. యజ్ఞపదార్థాలను మూతపురీషాలతో మలినంచేద్దాం అన్నాయి కొన్ని. మనమే ఋత్విక్కులమై యజ్ఞవిఘ్నం చేద్దాం అన్నారు కొందరు. జలక్రీడచేసే జనమేజయుడిని బంధించి నాగలోకానికి తెచ్చి వేడుకుందాం అన్నారు కొందరు. అతడినే కాటువేస్తేసరి అన్నాయి మఱికొన్ని సర్పాలు.

నాగరాజు అయిన వాసుకికి ఇవేవీ నచ్చలేదు. అప్పుడు ఏలాపత్రుడనే సర్పం ఇలా అంది. “రాజా! రాజు సామాన్యుడకాడు. జనమేజయుడు. యజ్ఞం తప్పక జరుగుతుంది. శాపం విన్నవెంటనే సర్పాలు బ్రహ్మతో మొఱపెట్టుకున్నాయి. అప్పుడు బ్రహ్మ యాయావరకులంలోని జరత్కారువు అదేపేరుగల అమ్మాయిని వివాహమాడి సంతానం పొందుతాడు. అతడు మిమ్మల్ని కాపాడుతాడు” అప్పుడు నేను తల్లిఒడిలో ఉండివిన్నాను. కనుక రాజా! నీసోదరి అయిన జరత్కారువును ఆ జరత్కారువుకు యిచ్చి వివాహంచెయ్యి. మనకు మేలుకలుగుతుంది. ఇది విని వాసుకి, సర్పాలు సంతోషించాయి.

సముద్రమథనసమయంలో వాసుకి మంథరపర్వతానికి త్రాడుగామారి దేవతలకు సహకరించాడు.

ఇదిలాఉండగా పరీక్షిత్తు వేటకువెళ్లి మృగాన్ని వెతుకుతూ శమీకుడనే ముని తపస్సుచేస్తూండగా వెళ్లి అడిగి సమాధానంరాలేదని తెలిసి చచ్చిన పామును అతడిమేతలో వేసాడు. అతనికిమారుతై శృంగి యిదిచూచి ఏడు రోజులలో తక్షకుడు కలిసి పరీక్షిత్తు మరణిస్తాడని శపించాడు. ముని

శాంతించి గౌరముఖుడనే శిష్యుడిద్వారా రాజుకి వార్తను చేరవేసాడు. రాజు తన జాగ్రత్తలో తానున్నాడు.

ఇంతలో తక్షకుడు ఏడవరోజు రాజును కాటువేయడానికి బయలు దేరాడు. మార్గమధ్యంలో కాశ్యపుడనే విప్రుడు తగిలాడు. తక్షకుడు బ్రాహ్మణ వేషంతో సమీపించి పలకరించాడు. తక్షకుడు కరిస్తే నేను నావిద్యద్వారా బ్రతికించి ధనం పొందాలనుకుంటున్నానని చెప్పాడు. నీవు బ్రతికించలేవు అన్నాడు తక్షకుడు. బ్రతికించగలన్నాడు కశ్యపుడు. సరేనని తక్షకుడు నిజరూపంధరించి ఒక మట్టిచెట్టునుకరిచి భస్మంచేసాడు. వెంటనే కశ్యపుడు భస్మం పోగుజేసి విద్యచే బ్రతికించాడు.

“ధనంకోసమేగదా నీవు వెళ్లేది. అంతకంటె ఎక్కువ ధనం నేనిస్తాను. రాజుకి విప్రశాపం ఉంది. ఎటూ బ్రతుకడు. నీకీ రిపోతుంది. వెనక్కివెళ్లు” అని తక్షకుడు కశ్యపుడిని బ్రతిమిలాడి ధనంయిచ్చి పంపాడు. తక్షకుడి సలహామేరకు కొన్నిసర్పాలు బ్రాహ్మణులుగామారి రాజునుచేరి పళ్లు, దర్భలు యిచ్చాయి. రాజు తినేపండులోనే తక్షకుడు క్రిమిగాదాగి, క్రమంగానర్పమై రాజును కలిచాడు. తక్షకుడు అకాశమార్గం ద్వారా వెళ్లిపోయాడు. తరువాత పరీక్షిత్తుకొడుకైన జనమేజయుడు రాజయ్యాడు.

ఉదంకుడికి విప్పుం కలిగించిన తక్షకుడు

పూర్వం ఉదంకుడనే ముని తన గురుపత్ని అయిన బైదునిభార్యచేసే వ్రతానికి ధరించడానికి పాష్యరాజు భార్య ధరించిన కుండలాలు తేవాలని వెళ్లి కుండలాలు తీసుకుని వస్తూఉండగా తక్షకుడు కుండలాలు అపహరించాలని ఒక శ్రవణకుని రూపంధరించి, మధ్యమధ్య కనుపిస్తూ, మాయమవుతూ వెంటాడాడు మధ్యలో ఉదంకుడు కొలనుఒడ్డున కుండలాలించి సంద్యా వందనాదులు చేస్తూఉండగా తక్షకుడు వాటిని అపహరించి పారిపోయాడు. ఉదంకుడు వెంటబడిపట్టుకున్నాడు. అప్పుడు తక్షకుడు సర్పాకారంధరించి బిలంద్వారా నాగలోకానికి వెళ్లాడు. ఉదంకుడు నాగలోకంచేరి నాగులను స్తుతించి, దివ్యపురుషరూపధారి అయిన ఇంద్రుడిని స్తుతించి నాగులను వశం చేసుకున్నాడు. తక్షకుడు తన మందిరమునుండివచ్చి ఉదంకుడికి కుండలాలు యిచ్చివేసాడు.

జరత్కారువు సర్పరక్షణం

జరత్కారువు అనే ముని నాగరాజయిన వాసుకి సోదరి జరత్కారువును వివాహమాడి ఆస్తీకుడనే కుమారుడిని పొందాడు. జనమేజయుడు మంత్రుల ద్వారా తన తండ్రి మృత్యువుని విని సర్పాలపై కోపగించాడు ఉదంకుడు గూడ రాజుతో తనకు విఘ్నం కలిగించిన తక్షకుడిగూర్చి చెప్పి కోపం తెప్పించాడు. జనమేజయుడు సర్పయాగం చేయడానికి పూనుకున్నాడు. సర్పాలన్ని ఆయాగంలో జనమేజయునిచే ఆహుతిచేయబడ్డాయి. తక్షకుడు భయపడి ఇంద్రుడిని శరణువేదాడు. 'నీకేభయం లేదు బ్రహ్మ ఈవిషయం చెప్పాడు.' అన్నాడు ఇంద్రుడు. ఆస్తీకుడు రాజసభలో ప్రవేశించాడు. తక్షకుడు రావాలని యాగంలో పిలువగా ఇంద్రుడు విమానంఎక్కి వచ్చాడు. ఇంద్రుడి ఉత్తరీయంలో తక్షకుడు దాగాడు. తరువాత తక్షకుడు విడివడి దీనుడై అకాశంలో నిలబడి పడడానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఇంతలో రాజు ఆస్తీకుడిని వరంకొరుకోమ్మన్నాడు. ఆస్తీకుడు సర్పయజ్ఞం ఆపమనికోరి ఆపించి, నిలునిలుమని తక్షకుడిని అకష్టంనుండి కాపాడాడు. అన్నిసర్పాలు సంతసించాయి.

ఈ ఆస్తీకచరిత్ర విన్నవారికి సర్పభయం ఉండదు. ఈక్రింది విధంగా చదివితే సర్పభీతి ఉండదు.

“జరత్కారోర్జరత్కార్వాం సముత్పన్నోమహాయశాః

ఆస్తీకః సత్యసంభోమాం పన్నగేభ్యోఽభిరక్షతు

అసితం చార్తిమస్తం చ సునీథం చాపియః స్మరేత్

దివా వాయది వారాత్రౌ నాస్య సర్పభయం భవేత్”

జీమూతవాహనుడు సర్పాలను రక్షించుట

పూర్వం కద్రూవినతలు విహరిస్తుండగా సముద్రతీరంలో దూరంగా ఒక అశ్వన్నిచూచి 'అశ్వం అంతా తెల్లగాఉండి తోకనూత్రం నల్లగాయుంది" అన్నది కద్రువు. “కాదు తోకకూడ తెల్లగానేయున్నది” అన్నది వినత. ఇద్దరూ పందెం వేసుకున్నారు. మఱునాడు కద్రువ తన పిల్లలైన సర్పాల్ని పంపించింది. అవి తోకను చుట్టుకున్నాయి. అదిచూచి నిజంగానే తోకనల్లగా ఉందనిభావించి ఓడిపోయాననుకుని వినత కద్రువకు పందెంలో ఒప్పందం

ప్రకారం దాసిఅయ్యింది. వినతాదేవి కుమారుడైన గరుత్మంతుడు అడుగగా అమృతం తెచ్చిస్తే అతని తల్లి దాస్యంపోతుంటని కద్రువచెప్పగా, అందు కంగీకరించిన గరుడుడు స్వర్గంనుండి అమృతం తెచ్చియిచ్చి తన తల్లికి దాస్యవిముక్తి కలిగించాడు. తన తల్లి కష్టానికికారణం సర్పాలేనని ఆనాటి నుండి ప్రతిదినం రాజుకోసర్పం చొప్పున తినసాగాడు.

ఒకరోజు శంఖచూడుడనే సర్పం గరుడునికి అహారం అవుతుండగా దానిబదులు జీమూతవాహనుడనే విద్యాధరుడు తానేస్వయంగా రక్తవస్త్రాలు ధరించి శంఖచూడునిబదులు అహారంగా వెళ్లాడు. సగంతిన్న గరుడుడు, సర్పంకాదని జీమూతవాహనుడనే విద్యాధరుడని గుర్తించి క్షమాపణ అడిగాడు. జీమూతవాహనుని ఉపదేశానుసారం గరుడుడు తాను లోగడతిన్న సర్పకళేబరాలపై అమృతం కురిపించి బ్రతికించాడు. అంతేగాక ఆనాటినుండి జీవహింసపదలి దైవాంశను పెంచుకున్నాడు. ఇలా జీమూతవాహనుడు సర్పాలను రక్షించాడు.

ప్రమద్యర సర్పదష్టయగుట

పూర్వము రురువు అనే ఋషినుతుడు ప్రమద్యర అనే అమ్మాయిని వివాహం చేసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. అమె అడుకుంటూఉండగా సర్పం కాటువేయగా ఆమె మరణించింది. అప్పుడు తన ఆయుర్దాయంలో సగమిచ్చి ఆమెను బ్రతికించుకున్నాడు. అదిమొదలు అన్నిపాములను కోపంతో చంపసాగాడు రురువు. ఒకసారి ఒకపామును కఱ్ఱతో చంపబోగా అది మునిగా మారింది.

నిజానికి ఆసర్పం సహస్రపాదుడనే ముని. తన తోటివిద్యార్థి అయిన ఖగముఖుడనేవాడిని గడ్డితో పామునుచేసి భయపెట్టాడు. అప్పుడు అతడు సర్పంకమ్మని యితడిని శపించాడు. శరణువేడుకోగా భావికాలంలో రురువు నిన్ను కొట్టడానికివస్తాడు. అప్పుడు నీకు శాపవిమోచనం అవుతుందని చెప్పాడు. ఇప్పుడు రురువును చూడడంవలన సహస్రపాదునకు శాపవిమోచనం కలిగింది.

కాళీయుడు

యమునానదిలో కాళీయుడనే సర్పందాగి జలాన్ని విషమయంచేస్తూండగా ప్రజలు భయభ్రాంతులై నారు. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యమునానదిలోని కాళీయుని

పడగలపై దూకి తాండవంచేసి కాళీయుని గర్వం పోగొట్టాడు. అప్పుడు, కాళీయుడు, అతని భార్యలు ప్రార్థించగా స్వామి అనుగ్రహించి, తనపాదాల గుర్తులు పాముపడగలపై ఉండేటట్లుచేసి కాళీయుని మడుగువిడచి దూరంగా వెళ్లిపోమన్నాడు. కాళీయుడు వేరేస్థలానికి వెళ్లిపోయాడు. కాళీయుడు పూర్వ జన్మలో ఒకరాజు సంతానంకోసం మునిప్రేరణపై అడవిలో తపస్సుచేసి, ఆచెట్టుతొట్టలో ఉన్న మునిని సేవించాడు. తన పాదోదికం త్రాగమని పాదం చాచాడు. పాదం రోగంతో భయంకరంగా ఉంది. రెండుపాదాలు అలాగే ఉన్నాయి. రాజు పాదంకడిగి త్రాగకపారవేసాడు. ముని కోపించి విషసర్పం కమ్మని, విష్ణుపాదాలు నీశిరస్సుపై ప్రేజన్మలో ఉంటాయని చెప్పాడు అందుకే ప్రేజన్మలో కాళీయుడనే పేరుతో విషసర్పం అయ్యాడు.

ఖాండవవనంలో తక్షకుడు

పూర్వం అగ్నిదేవుడికి అజీర్తివ్యాధికలిగి, ఖాండవవనంలోగల ఓషధుల వలన తగ్గుతుందని తెలుసుకొని, ఖాండవవనాన్ని భక్షించడం అనగా దహించడం చేసాడు. అప్పుడు తక్షకుని కొడుకు అశ్వసేనుడు, తన తల్లితోకపుచ్చుకొని తప్పించుకోవాలనుకున్నాడు. అది గమనించిన అర్జునుడు బాణంతోకొట్టి తల్లిపామును అగ్నిజ్వాలలలో పడేవిధంగా చేసాడు. అలాగే ఖాండవవనదాహం జరుగుతుందని ముందుగానే గ్రహించిన తక్షకుడు కురుక్షేత్రానికివెళ్లి ఆత్మరక్షణ గావించుకున్నాడు.

అశ్వసేనుడుకూడ తప్పించుకోవోతుండగా అర్జునుడు చంపాలనుకున్నాడు. కాని యింద్రుడు మోహిని అనే మాయచే అర్జునుడిని మోహితుడినిచేసి తక్షకసుతుడైన అశ్వసేనుడిని కాపాడాడు.

కర్కటకుడు

కర్కటకుడనే సర్పం ఒక బ్రహ్మర్షిని నిందించగా అతడు కదలకుండా ఉండేవిధంగా శాపంయిచ్చాడు. ఆ శాపంవలన కర్కటకుడు ఒకే చోట ఉండిపోయాడు ఇంతలో కార్చిచ్చు అడవియంతా కమ్మింది. ఆమంటల మధ్యలోఉండి దీనంగా అక్రందించి అడవిలో తిరుగుతున్న నలుడిని రక్షించమని అడిగాడు. నలుడు అగ్నిజ్వాలలనుండి కర్కటకుడిని కాపాడాడు.

నలుడిని కర్కటకుడు చేతితో ధరించి పదియడుగులు వెళ్లగానే

కర్కటకుడు నలుడిని కఱచాడు. నలుడి శరీరంలో విషంచేరి శరీరంగానల్ల అయింది. కర్కటకుడు నలుడితో యిలా అన్నాడు.

“ఓరాజా! నీవు చింతింపవలదు. నీశరీరంలో నావిషం ఉండడంవలన నీవు నల్లగాఅయి వికృతరూపం పొందుతావు. ప్రస్తుతం నిన్నెవరూగుర్తించరు. ఇది నీకు లాభం. నీకష్టాలు తీరగానే నన్ను స్మరించగానే నీరూపం నీకు వస్తుంది. నీశరీరంలో నావిషం ఉన్నంతవఱకు నిన్ను విషసర్పాలు, రాక్షసులు, పిశాచాలు, శత్రువులు పీడించరు భవిష్యత్తులో నీకు భార్య యోగం, విజయం, సుఖాలు అన్నీ కలుగుతాయి. అప్పటిదాకా నీవస్త్రం నావద్ద ఉంటుంది. నీవు తలచినప్పుడు ఇదికూడ నీవద్దకు వస్తుంది.”

నలుడు కర్కటకుడుచేసిన యాయుషకారానికి సంతోషించాడు.

కర్కటకుని విశేషం

ఈ కర్కటకుడిని స్మరించి కీర్తించినవారికి కలిదోషం ఉండదు.

భీముని సర్వముఁబట్టుట

పాండవులు అరణ్యవాసం చేసేరోజులలో వేటకువెళ్లిన భీముడిని ఒక పెద్ద కొండచిలువ పట్టుకుంది. భీముడు ఏవిధంగానూ విడిపించుకోలేక పోయాడు. అప్పుడా పాముకుచిక్కిన భీముడిని వెతుకుతూ ధర్మరాజురాగా అతనితో సర్పం యిలా అంది.

“ఓధర్మజా! నేను నహుషుడనే చక్రవర్తిని. ఇంద్రుడినై పల్లకిని సప్తర్షులచే మోయించుకొని అగస్త్యుడు పొట్టివాడవడంవలన సరిగామోయటంలేదని అవమానించి, అతనిచే శపింపబడి సర్పాన్నయ్యాను. నాకు పూర్వజ్ఞానము, బలము లభించాయి. నాప్రశ్నలకు నీవు సమాధానంచెదితే నాకు శాపవిముక్తి అవుతుంది. నీతమ్ముడిని వదులుతాను.”

ధర్మరాజు సమ్మతించాడు. సర్పం ప్రశ్నలడిగింది. ధర్మరాజు సరైన సమాధానాలుచెప్పి భీముడిని విడిపించాడు. నహుషుడికి శాపవిముక్తి అయింది.

నాగకన్యలు

నాగలోకంలో నాగకన్యలుంటారని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

ఉలూపి

పూర్వం అర్జునుడు తీర్థయాత్రలు చేస్తున్నప్పుడు ఉలూపియనే నాగ కన్య అర్జునుడిని వివాహమాడి బ్రభువాహనుడనే కుమారుడిని కన్నది.

జానపదగాథలలో నాగకాంతలు, సర్పాలు

పూర్వం జానపదగాథలలో కూడ నాగకన్యలు వర్ణింపబడ్డారు. అది శేషుడు నాగలోకంలో ఉన్నప్పుడు అతని కుమార్తె నాగకాంత సులోచన. ఇంద్రజిత్తు నాగలోకాన్ని జయించడానికివచ్చి అక్కడ సులోచననుచూసి పరవశించి వివాహమాడాడు. అదిశేషుడే లక్ష్మణుడుగా తరువాతకాలంలో అవతరించి ఇంద్రజిత్తుతో యుద్ధం చేసాడు. అప్పుడు నాగకాంత అయిన సులోచన లక్ష్మణుడి బాణాలను మధ్యలోనే అపేదట. భర్తమీద భక్తి, మమకారాలతో రంగనాథరామాయణంలో కవి గోన బుద్ధారెడ్డి యీవిషయం చెబుతాడు

పూర్వం రుక్మాంగదుడనేరాజు శాపంవలన సర్పం అయ్యాడు. అతని భార్య అతడిని కుండలో పెట్టి తీర్థాలు, పుణ్యక్షేత్రాలకు త్రిప్పింది. ఆపుణ్య నదులలో స్నానాలవలన, దేవుళ్ళను చూడడంవలన అతడు తిరిగి మానవు డయ్యాడు.

శ్రీరాముని కుమారుడైన కుశుడు నాగకాంత అయిన, నాగరాజుసోదరి అయిన కుముద్వతిని వివాహమాడాడు. ఇలాగే పురుకుత్సుడు నర్మద అనే నాగకాంతను వివాహమాడాడు.

నాగారాధనా విశేషాలు

పిల్లల రక్షణకై షష్ఠీదేవిని పూజించడం రాత్రి జాగరణం చేయడం, బలి. నృత్యగీతాలతో కాలంగడపడం దశమదినంనాడు చేస్తారు. వైశ్యులు, క్షత్రియులు ఖడ్గంలో శిఖరక్షణి అయిన షష్ఠీదేవిని పూజించాలి. రాక్షా, సుమతి, నినీవాలీ, కుపతా, వాతఘ్ని, షష్ఠీదేవతలను ఆవాహనంచేసి పూజించాలి కుమారస్వామిని గూడ పూజించాలి. గోడమీదవ్రాసి కూడ పూజిస్తారు. షష్ఠీపూజ చాలా గొప్పది.

నాగేంద్రుని ఆవిర్భావము

పూర్వం కైలాసంలో శంకరుడు వినాయక - కుమారస్వాములలో ఎవరికి ఆధిపత్యం ఇవ్వాలా అని సందేహించి ఎవరు అన్నితీర్థాలలో స్నానమాడి ముందుగా తనను చేరుకుంటారో వారికే గణాధిపత్యం ఇస్తానని చెప్పాడు. కుమారస్వామి వెంటనే మయూరవాహనం ఎక్కి పుణ్యనదులలో స్నానంచేయడానికి బయలుదేరాడు. విఘ్నేశ్వరుడు తన జననీజనకులైన పార్వతీపరమేశ్వరులచుట్టూ ప్రదక్షిణంచేసి అన్నినదులలో స్నానంచేసిన ఫలం పొందాడు. కుమారస్వామి నదులలో స్నానంచేస్తూఉంటే తనకంటే ముందుగానే ఆనదిలో స్నానమాడినట్లు వినాయకుడు కుమారస్వామికి దర్శనమిచ్చాడు.

కైలాసంచేరిన కుమారస్వామి తనకంటే ముందుగానే స్నానఫలం పొందిన వినాయకునిచూచి అతని మహిమనుకొనియాడి అతనికే ఆధిపత్యం ఇమ్మని కోరాడు. అయితే కుమారస్వామి కొంచెం బాధపడి శివునిపై అలిగి కైలాసంవిడిచి వెళ్లిపోసాగాడు. అతనిని అనునయిస్తూ శివుడుకూడ అతని వెంట బయలుదేరాడు. శివుడు కుమారస్వామిని పట్టుకోగా కుమారస్వామి నాగేంద్రుడుగామారి తప్పించుకొని పారిపోయాడు. అతడు కుమారగిరిని చేరుకున్నాడు. శివుడు నాగేంద్రుని బ్రతిమిలాడి తనకు జ్ఞానబోధచేయమని అర్థించాడు. శ్రీశైలంలోఉన్న శివుడిని తనవద్దకే రమ్మనమని కుమారస్వామి నాగేంద్రరూపుడై కుమారాచలంపై నుండి కోరాడు. శివుడు శ్రీశైలంనుండి కుమారాచలం పాదచారియైవచ్చి నాగేంద్రునివద్ద జ్ఞానబోధ పొందాడు. నాగేంద్రుని శివుడు తన కంఠంలో అలంకరించుకున్నాడు. అనాటి కుమారాచలమే నేటి త్రిపురాంతకక్షేత్రము.

ఇలా నాగేంద్రుడావిర్భవించినాడు.

నాగేంద్రుని పూజించడంవలన సంతానదోషాలు తొలగుతాయి. సత్సంతానం కలుగుతుంది. నాగేంద్రానుగ్రహం వలన సుఖదాంపత్యం కలుగుతుంది. వంశాభివృద్ధి - వంశరక్షణ కలుగుతాయి.

భవిష్యత్తులో రాజయ్యేవానికి పాము పడగపడుతుంది. కాశ్మీర రాజులలితాదిత్యుడు తాను కర్కటక నాగవంశీయుడనని చెప్పుకున్నాడు.

నాగపంచమి

పూర్వం ఒక బ్రాహ్మణుడు పొలం దున్నుతుండగా నాగలితగిలి కొన్ని నాగుపాముపిల్లలు చనిపోగా వాటితల్లి నాగినిచూచి దుఃఖించి పగబట్టి ఆకుటుంబంలోని వారందరినీ చంపుతూవచ్చింది. అతని కూతురుమాత్రం వివాహం అవడంవలన కుటుంబానికి దూరంగాఉంటూ వచ్చింది. అమెను కూడ చంపడానికి నాగినివెళ్లిచూస్తే అమె నాగపూజచేస్తూ కనిపించింది. నాగిని సంతోషించి ఆకుటుంబానికి అమృతమిచ్చి మృతులనందరినీ జీవింప జేసింది. నాటినుండి శ్రావణశుక్లపంచమి నాగపంచమిగా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఈరోజే బ్రహ్మ శేషుడిని అనుగ్రహించాడు.

ఇతరప్రాంతాలలో పూజావిధానాలు

ఉత్తరభారతంలో నాగసోదరియైన మానసాదేవిని పూజిస్తారు. ఈమె జరక్కారునిపత్ని. ఆస్త్రీకుని తల్లి. ఆస్త్రీకుడు జనమేజయుని సర్పయాగం ఆపాడు. ఈమె విషాహారి. నాగరక్షకి అనే పేర్లున్నాయి. బెంగాల్‌లో ఈపండుగను మానసాపంగల్ అని పిలుస్తారు. శివభక్తుడైన ఒక వ్యాపారి కుమారుని ఒక సర్పం మానసాప్రేరణపై కాటువేయగా అతనిభార్య అరటి బెరడుపై ఆబాలుని శవాన్నుంచి దేవలోకానికి తీసుకువెళ్లింది. వీహార్‌లో దీనిని బెహలాపంచమి అంటారు. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో సర్పాలను గోడలపైగీసి పూజిస్తారు. ఈరోజుకూడ సర్పాలకు పాలుపోస్తారు. మధ్యప్రదేశ్‌లో ఈరోజు పొయ్యి వెలిగించరు. (పెనంకాలిస్తే) నాగరుణాన్ని కాల్చినట్లని భావిస్తారు. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో కల్లాపిచల్లి గంధంతో నాగాన్నిచేసి దీపంవెలిగించి రెండు పూటలు పూజించి నాగగాఢలు వింటారు.

నేపాల్‌లో శ్రావణకృష్ణపంచమినాడు నాగపంచమి చేస్తారు. భంగు నారాయణమందిరంలో చేస్తారు. అక్కడి గరుడప్రతిమకు ప్రతిసంవత్సరం ఈరోజు స్నేదం కారుతుంది. ఆస్వేదాన్ని పూజారి గుడ్డతో తుడిచి రాజు కిస్తాడు. ఆగిష్టలో ప్రతినూలుపోగు పాముకాటుకి ఉపశమనంగా వాడుతారు.

పంజాబ్‌లో గోడలపై నల్లనినాగులను గీస్తారు. అలా చేసినవారి ఇంట్లోకి పాములురావు.

సౌరాష్ట్రప్రదేశంలో అనేకగ్రామాలలో నాగమందిరాలున్నాయి. దక్షిణ

భారతదేశంలో రావిచెట్టు కింద నాగప్రతిష్ఠ జరుగుతుంది సంతానం లేనివారు, నాగదోషం గలవారు వెండి, రాగి లోహాలతో నాగప్రతిమచేసి పూజిస్తారు.

యునాన్, ఫెనేషియా, బాబిలోనియా, సిరియా, ఆసియాఖండ ప్రాంతాలు, ఈజిప్టు, చైనా, కొరియా, టిబెట్, అఫ్ఘికామధ్యప్రాంతం, స్పెయిన్ లో నాగపూజలు, ఉపాసనలు ప్రాచీనకాలంనుండి ఉన్నాయి.

నాగారాధన జరిగే ప్రాంతాలు

ఫెర్గసన్ ఈ నాగారాధన టురేనియన్ జాతులలో ఆరంభమైందని చెబుతాడు. ఈజిప్టులో నైలునదీప్రాంతంలో ఈ ఆరాధన ఉంది. యూదులు కూడ నాగబాధానివారణకై నాగులను పూజించారు. సిరియాలోగల నాణెములపై నాగుపాము చెట్టును చుట్టుకున్నట్లు చెక్కబడింది.

సర్పాలకు చెందిన కొన్ని ఆచారాలు

సర్పాలకు పూజచేసే ఆచారాలున్నాయి. శ్రావణపూర్ణిమకు ఎక్కువగా జరుగుతాయి. శ్రావణపూర్ణిమనాడు వేయించిన యవభాన్యాన్ని కడవలలోపోసి ఉట్టిపై పెడుతారు. మట్టిపాత్రలో రొట్టెను తయారుచేసి, నేతిలోముంచి ఆరొట్టెను నేతిని హోమం చేస్తారు. వేయించిన యవలనుగూడ అహుతి నిస్తారు. ఈ సర్పబలివిర్వాట్లను కొన్నిప్రాంతాలలో వితంతువు చేస్తుంది. సంతానప్రాప్తికి లేదా నాగహత్యాదోషం పోవడానికి ఈ పూజను చేసేవారు. బియ్యపుపిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని అవాలపిండితోగాని సర్పంచేసి పూజించి పాయసం నైవేద్యంపెట్టి అహుతినిస్తారు. తరువాత సర్పాకృతిని అహుతిచేస్తారు. తరువాత మూడురోజులు లేక ఒకరోజు ఆ శౌచము. తరువాత ఎనిమిదిమంది బ్రాహ్మణులకు, కాల్పివేయబడిన సర్పస్థానంలో కృత్రిమసర్పాన్నుంచి పూజించి దక్షిణలతో దానం ఇస్తారు. వీటికడవలో కృత్రిమ సర్పాన్నుంచిగాని లేదా అవునుగాని దానం ఇస్తారు.

అథర్వణవేదంలో తక్షక - ధృతరాష్ట్ర - ఐరావత సర్పవర్ణనగలదు. రామాయణసురస గలదు.

పూర్వకాలంలో శ్రావణపూర్ణిమనుండి మార్గశిర:పూర్ణిమవరకు నాలుగు నెలలు ఈవ్రతం సాగేది. ఈవ్రతంలో భూశయనం ముఖ్యం.

మందిరాలు - ప్రతిమలు - స్వరూపాలు

హిమాలయాలలో చంచా, కంగాడాలలో సర్పమందిరాలున్నాయి. కాశ్మీరు లోయలలో శేషనాగ్, వాసుకినాగ్, తక్షకనాగ్ - కర్కోటకనాగ్, అనంతనాగ్ మందిరాలున్నాయి. వీటికి మూడుతలలు - మానవాకారం ఉంటాయి. చనాబ్ లోయలోను, వాసుకినాగ్ మందిరంలోను జీమూతవాహను డున్నాడు. అజంతాగుహలో 19వ సంబరు గుహలో 7 శిరస్సులతో నాగరాజు ఉంటాడు. ఇండోర్ లో నాకలిగ్రామంలో ప్రతి దేవాలయంలోను సాధారణంగా నాగేంద్రుడుంటాడు. తక్షకుని గుడికూడ ఉంది. సాంచీస్థూప తోరణ పశ్చిమభాగంలో గౌతమునితోబాటు నాగేంద్రుడున్నాడు. ఆద్వారాలలో చాలాచోట్ల సర్పాలున్నాయి.

నాగరాజులు మధుర - మగధ-తక్షశిల-ప్రాగ్జ్యోతిషాలను పాలించారు.

నాగరాజు - కులదైవము

'నృసింహదేవర' అనే ఇంటిపేరుగల వారింట నాగుపాము స్వేచ్ఛగా విహరించుచు రాత్రులలో కుండలో నిద్రించేదట. ఒక శుభకార్యం సందర్భంలో పొరబాటున కుండలోని నీరుకాచగా అసర్పం మరణించింది. ఆయజమానికి కలలో సర్పం కనుపించి వారి యింటిపేరును నాగశబ్దం కలిసేలా మార్చుకోమని చెప్పింది. నాగరాజుపై వారికిగల భక్తితో నృసింహదేవర అని తొలగించి నాగభట్లగా మార్చుకున్నారు. వారి యింట్లో ఇప్పటికీ నాగప్రతిమ పూజించబడుతుంది.

నిష్ఠలవారి కులదైవం నాగేంద్రుడు (సుబ్రహ్మణ్యుడు)

మాయింటిపేరు నిష్ఠల. మాది విజయనగరం బొబ్బిలి మధ్యగల 'ఇంగిలాపల్లి' అనే అగ్రహారం. మాప్రాచీనులలో వెంకటభట్టుగారు మూల పురుషులు. వారు మహాయోగి. వారికి అప్పన్నగారని, కామేశ్వరశాస్త్రిగారని ఇద్దరు కుమారులు. అప్పన్నగారు కొండలలో తపస్సుచేసుకుంటూ ఉండే వారు. ఒకరోజు ఊళ్లో పుట్టింట్లో ఉన్నవారి సతీమణి నీళ్లకు బిందెపట్టుకుని వెళ్లుచుండగా దారిలో శ్రీ నాగేంద్రస్వామి కనుపించి వారివంశం అభివృద్ధికి వస్తుందని వారి వంశానికి సుబ్రహ్మణ్య స్వరూపుడనైన తాను కులదైవంగా ఉంటానని వారివంశంలో తన పేరుపెట్టమని చెప్పాడు. అది మొదలుకొని

మావంశంలో అందరికీ సుబ్రహ్మణ్య - నాగ - ఘణి ఇలా నాగేంద్రుని పేరు కలుస్తూఉంటుంది.

నాగపూజాదినములు

1) శ్రావణశుద్ధపంచమి	— నాగపంచమి	} నాగారాధన చేస్తారు.
2) కార్తీకశుద్ధచవితి	— నాగులచవితి	
3) మార్గశిరశుద్ధషష్ఠి	— సుబ్రహ్మణ్యషష్ఠి - బ్రహ్మచారులకు భోజనం పెడతారు	

నాగపంచమి విశేషాలు

చైత్రశుక్లపంచమిని గూడ కొందఱు నాగపంచమి అంటారు. కాని న్యాయంగా శ్రావణశుక్లపంచమి. ఏనెలలో అయినాసరే పంచమినాడు నాగులను పూజించి నాగదేవతానుగ్రహం పొందవచ్చును. పంచమి తిథి నాగప్రీతికరము. ఈనాడు అనంతుడు మొ॥ నాగులకు పూజచేసి పాలు, నెయ్యి నివేదన చేయవలెను. నాగపంచమినాడు గోడపై సర్పాన్నిగీసికాని, మట్టిచే నిర్మించిన సర్పాన్ని పూజించాలి.

సర్పదష్టవ్రతము

సర్పంకఱచి మరణిస్తే అతని కర్మకాండలో ప్రాయశ్చిత్తం చేయాలి. వ్రతినెలలో శుద్ధపంచమిన ఉపవాసముండి పిండిచే ఐదుపడగల పామును చేసి అనంత - వాసుకి - శంఖ - పద్మ - కంబల - కర్కోటక - అశ్వతర - ధృతరాష్ట్ర - శంఖపాల - కాశియ - తక్షక - కపిల సర్పాలను సంవత్సరం పూజించి పాయసంతో విప్రునకు భోజనం పెట్టాలి. బంగారు నాగాన్ని ఆవును దానంచేసి శవసంస్కారం చేయాలి.

మూడుసార్లు హోమం చేయాలి. బంగారునాగాన్ని, పాలు, నెయ్యి కలిపినపాత్రలో ఉంచి దానంచెయ్యాలి.

నాగపూజ

పూర్వం ఆదిశేషుడు తన వేయిపడగలపై వేయిమణులను ధరించి భూమియొక్క వేయిరంధ్రాల ద్వారా భూమిని ఛేదించాడు. అతీర్థమే సహస్ర ధార. ఇది సరయూనదీతీరంలో ఉంది. ఈ క్షేత్రం 25000 ధనుఃప్రమాణ పరిమాణం. ఈతీర్థంలో స్నానంచేసి ఆదిశేషుని పూజించాలి. బ్రాహ్మణులను

అదిశేషరూపాలుగా భావించి పూజించాలి. బంగారం, వస్త్రం, అన్నం దానం చెయ్యాలి. శ్రావణశుక్లపంచమినాడు యథావిధిగా నాగులను ఇక్కడ పూజించాలి. శేషుడిని పూజించి ఉత్సవంచేస్తే పాములుసంతోషించి మనుష్యులను బాధించవు.¹

ఫళనిక్షేత్రంలో కుజయంత్రం గలదు. కుజునకు సుబ్రహ్మణ్యుడు అధిదేవత.²

సర్పబలి

పరిశుద్ధదేశంలో సాయంకాలం, ఉదయం సర్పబలిసక్తువులతో బలి ఇవ్వాలి. సర్పదేవజనేభ్యః స్వాహా అని బలి. ఈ సర్పబలి శాస్త్రాలలో చెప్పబడింది. ప్రదక్షిణానంతరం సర్పస్తు మంత్రపాఠం.

నాగతీర్థం

సుతల వితల - తలాతలంలో జీవిస్తూన్న సర్పాలు జనమేజయుడి యాగంలో భస్మంకావాలనే తమ శాపానికి ముక్తికై బ్రహ్మను అడుగుదామని వెళ్లాయి. పుష్కరక్షేత్రంలో బ్రహ్మ అప్పుడు యజ్ఞం చేస్తున్నాడు. యజ్ఞ పర్వతంపై చల్లగాఉన్న సర్పాలను బ్రహ్మ చూసాడు. అప్పుడు ఉత్తర ముఖంగా నాగతీర్థం ఏర్పడింది. ఇది భూలోకంలో బాగా ప్రసిద్ధిపొందింది. కొన్ని నదులు, నాగకుండాలు ఏర్పడ్డాయి. నాగకుండంలో నీరు చాలా పవిత్రం. అన్నిసర్పాల విషాలను పోగొడతాయి. శ్రావణపంచమినాడు ఎవరైతే భక్తితో స్నానంచేస్తారో వారినేకాక వారి వంశంలోవారిని గూడ సర్పాలు ఎప్పుడూ బాధించవు. అక్కడ శ్రాద్ధం పెట్టినవారికి బ్రహ్మ ఉత్తమ లోకాలను ప్రసాదిస్తాడు.¹

నాగనామంతో దేశము

చౌద్ధకధలలో ఆంధ్రదేశము నాగభూమి అని వర్ణించబడింది. గంగ సింహళల మధ్య భూమి కూడ నాగులనివాసంగా ఉండేది. నాగవరం, నాగుల పాడు, నాగులేలు మొ॥ ప్రాంతాలు గలవు.

1) స్కాం. పు. వై. ఖం.

అయోధ్యమాహాత్యం—2 అ.

2) శిరివరపు మృత్యుంజయశర్మ షష్టిపూర్తిసంచిక

1) పద్మపురాణం

నాగులచరిత్ర

ఆంధ్రదేశంలో పూర్వం జనులు సర్పాలను పూజించి నాగులుగా ఖ్యాతికెక్కారు. నాగరాజు అనురాజు కృష్ణాతీరంలో రాజ్యంచేసాడు. కుషానుల పాలనను అంతంజేసి అర్యధర్మాలుకాపాడి దశాశ్వమేధాలు చేసినవారు భార శివనాగులు. 15వ శతాబ్దంలో నెల్లూరు మండలం పాలించిన దర్భి, ఘణి వంశపురాజులు నాగజాతివారే. నాగమయ్యకు దీపం, వేడివస్తువులు కూడ దంటారు.

నాగేంద్రుని మహిమలు

నాగేంద్రుని మహిమలు అనాదిగా కోకొల్లలు. భక్తితో వేడినవారికి వారికోరికలు తీరుస్తాడు. పగబడితే శిక్షిస్తాడు నాగదోషాలు రకరకాలుగా ఉంటాయి.

నేటి అధునికప్రపంచంలో సర్పమహిమ

బొంబాయి నగరంలోని నితిన్ అనే 10 సం॥ల కుఱ్ఱవాడికి తఱచు ఫిట్స్ వస్తుండేవి. ఆ ఫిట్ వచ్చినప్పుడు అతడు క్రిందపడి పాములా మెలికలు తిరుగుతూ నోటితో నురగక్రక్కుతాడు. బుసకొడతాడు. ఇది ఏరకమైన అనారోగ్యమో ఎవరికీ తెలియలేదు. బొంబాయిలో స్పెషలిష్టులందరూ అతన్ని పరీక్షించి అతనికి ఏరోగనూలేదని సంపూర్ణారోగ్యం గలదని చెప్పారు. అయితే ఈ ఫిట్స్ కు కారణం ఎవరూచెప్పలేకపోయారు. ఏపరీక్షలకూ అందలేదు. ఎన్నిమందులు వాడినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. ఏమాంత్రికులు ఏమిచేయలేకపోయారు.

ఒకరోజు త్రాచులా బుసకొడుతూ మెలికలు తిరుగుతున్నప్పుడు తల్లి అతనిని అడిగితే ఆకుఱ్ఱవాడి మాటలద్వారా అసలువిషయం తెలిసింది. నితిన్ అంతకుముందు మంగుళూరువెళ్లి అక్కడ షోపులో ఆడుతూ రాట్లవిమరుతూ ఉంటే ఒకరాయి తగిలి 'అపూచా' అనే ము మరణించింది. అది పగబట్టి ఆత్మయై ఈపిల్లవానిని ఆవేశించి కక్షతీర్చుకుంటుంది. ఆబాలుడి ద్వారా ఆవేశించిన సర్పాత్మ చెప్పినట్లుగా సుబ్రహ్మణ్యస్వామివారి గుడిలో ఒక నాగస్తంభాన్ని యథావిధిగా తల్లి పూజాపురస్కారాలతో స్థాపించింది. అంతే ఆ మరునాటినుండి అతనికి అన్నిబాధలు పోయాయి.

మంగుళూరుకు 100 కి.మీ. దూరంలోగల సుబ్రహ్మణ్యస్వామి గుడిలో ఈ స్తంభం ప్రస్తుతం ఉంది.

ప్రస్తుతం నితన్ వయస్సు 28 సం॥లు నైజీరియాలోని లాగోస్ నగరంలో ఒక ప్రైవేట్ సంస్థలో ఇంజనీర్ గా పనిచేస్తున్నాడు.

అనాదినుండి నేటివఱకు జరిగిన ఇలాంటి మహిమలు కోకొల్లలు. అవన్నీ వ్రాయడం సాధ్యంకాదు. మచ్చుకి పైదివ్రాసాను.

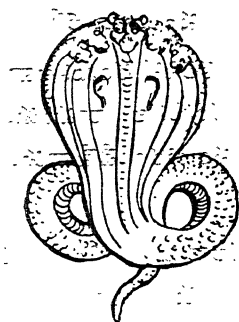
మాయింట్లో జరిగిన ఘట్టం

ఇది మా (రచయిత) యింట్లో జరిగింది. ఒకసారి 1991లో నాగుల చవితీకి యథావిధిగా పూజచేసాను. ప్రసాదం స్వీకరించివెళ్ళమని మాఅమ్మాయితో చెప్పాను. ఎనిమిదవతరగతి చదివే మాఅమ్మాయి స్కూలు అలస్యం అవుతుందని సాయంత్రం తింటానని వెళ్లింది. తరువాత నాలుగైదు రోజులకు మధ్యయింట్లో గడపదగ్గఱ నేను, మాఅబ్బాయి, అమ్మాయి రాత్రి గం. 7-30 లకు నించున్నాము. వంటయింట్లో పెద్దపాము తెల్లగా కొంచెం గోధుమరంగులోఉందని అరుస్తూ మాఅమ్మాయి దూరంగా వెళ్లింది. కాని అక్కడే నించున్న నాకుగాని, మాఅబ్బాయికిగాని పాముఏమీ కనుపించలేదు. తరువాత ఇల్లంతా వెదికించినా ఏమీకనపడలేదు.

మరునాడు సోదిలో సోదికత్తె ఏమీప్రశ్నించకుండానే ఈ విషయం అంతా జరిగింది జరిగినట్లు చెప్పింది. ఆమె సోదిలో నాగేంద్రుడు వచ్చాడు. నాగులచవతినాడు నాగేంద్రుని ప్రసాదం స్వీకరించక పోవడంవలన నాగేంద్రునికి కోపం వచ్చింది. భయపెడదామని కనుపించాడు. అందుకే ఒక్క అమ్మాయికే కనుపించడం జరిగింది. తరువాత యథావిధిగా నాగేంద్ర పూజ నిర్వహించి ప్రసాదం అమ్మాయికీ, అందఱికీ ఇచ్చాము. మరొకసారి మధ్యాహ్నం నాభార్యప్రక్కనే వచ్చి కూర్చోంది. నాభార్య భయపడి వెళ్లి పోమని ప్రార్థించింది. వెంటనే వెళ్లిపోయింది. మరుక్షణంలో ఎంతవెతికినా కనుపించలేదు.

నాగేంద్రుని మహిమలు అనంతం. అతడు భక్తులపాలిట కొంగు బంగారం. దయామయుడు. స్వానుభవం అయ్యేదాక నమ్మననరాదు. వ్యతిరేకిస్తే అనుభవంతోబాటు చేదుకూడా కలుగుతుంది. పెద్దలు చెప్పింది నమ్మాలి.

నాల్గవ అవ్యాయము

సర్పాననము

సర్పరహస్యములు

1) రాహుకేతువులు

సర్పాలు, సర్పదేవతలగుఱించి ప్రస్తావించుకునే సమయంలో నవ గ్రహాలలో స్థానం పొందినవారు, సర్పాకారంగలవారు అయిన రాహుకేతువుల గూర్చి ప్రస్తావించడం సమంజసం. వీరు సంతానదోషాలను కూడ కలిగిస్తారు. సంతానదోషం పోవడానికి శ్రీనాగేంద్రస్వామి పెట్టిందిపేరు.

2 వేదాలలో రాహువు స్వరూపము

భక్తులకెల్లప్పుడు ధనాన్ని, సమృద్ధినివ్వాలనుకునేవాడు. స్నేహము, ప్రేమను కలిగిస్తాడు. గంధంతో, పువ్వులతో అలంకరింపబడినవాడు, గొడుగును, ఖడ్గాన్నిధరించి, సింహాసనంపై కూర్చొని దక్షిణకునుచూస్తూ ఉండేవాడు, నలుపు నీలంతోకలసి, అనేకశక్తులతో కూడినవాడు.

3) ధర్మశాస్త్రాలలో రాహువుస్వరూపం

సగం శరీరంగలవాడు. చాలా శక్తిమంతుడు, సూర్యచంద్రులను

ఇబ్బందిపెట్టేవాడు. దీపంగల సర్వతంలా ప్రకాశించేవాడు. అడుసింహానికి జన్మించినవాడు. సర్పం శరీరంతో చాలా భయంకరంగా ఉండేవాడు.

4) రాహుస్వరూపంలో రహస్యం

రాహువు నలుపునీలం కలిసిన రంగుకలవాడు. సుమారుగా ఆకాశం రంగుకలవాడు. ఆకాశం రంగుగల రాముడు, కృష్ణుడు శత్రుసంహారం చేసినట్లే రాహువుకూడ శత్రుసంహారం చేసేవాడు. రాహువు భౌతికసుఖాలను నశింపజేసేవాడు.

ఇతడు సర్పాకారం గలవాడు. జ్యోతిషంలోగల కాలసర్పయోగాన్ని ఈ రాహుకేతువులే కలిగిస్తున్నారు. అధ్యాత్మికానుభూతిని కలిగించేవాడు. లోకికంగాచూస్తే సాహసాన్ని, ప్రాపంచిక విజయాన్ని, వైధవాన్ని కలిగించే వాడని చెప్పవచ్చు. ఇతడు కుండలినీశక్తికి ప్రతీక.

5) రాహుకేతువులు - సంతానప్రతిబంధకం

కాలసర్పయోగంలోని రాహుకేతువులదోషం పోవడానికి 'కయానశ్చిత్ర' అనే మంత్రజపం చేయడం, దూర్వాలు పాలు, తేనె, పంచదారతో హోమం, మినుములు, గొడుగు దానం చెయ్యాలి. సర్పశాంతి లేక బలికూడచేస్తే ఈజపం బాగా ఫలిస్తుంది.

6) జాతకాలలో సర్పదోషం

సూర్య, కుజ, రాహు, శనిలవలన సంతానప్రతిబంధకం ఏర్పడుతుంది. ఎక్కువగా కుజరాహువుల ప్రభావంవలన సర్పదోషం ఏర్పడి సంతానంలేకుండా జరుగుతుంది. లగ్నాధిపతి, పంచమాధిపతులు బలహీనులై రాహుకుజులు సంతానప్రతిబంధకులై సర్పశాపం సూచిస్తున్నారు. గతజన్మలో సర్పంశపించినా సంతానం కలుగదు. కుజునకు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి అధిదేవత. రాహుకేతువుల దోషానికి నాగేంద్రపూజ అవసరం. జాతకాలలో అనేక కారణాలవలన సర్పదోషం ఉందాలేదా? అని పరిశీలించి చెప్పవచ్చు. అజాతకయోగ విషయాలు ప్రస్తుతం అంత అవసరంకాదు.

7) సర్పశాపం ఎలాపోతుంది?

“తద్దోషపరిహారార్థం నాగపూజాం సమారభేత్
స్వగృహోక్త విధానేన ప్రతిష్ఠాం కారయేత్సుధీః”

ఈ సర్పదోషం పోవడానికి గృహ్యసూత్రాల ప్రకారం నాగేంద్రుని బంగారపు ప్రతిమనుస్థాపించి పూజించాలి. శక్తినిబట్టి భూమి, గోవు, నువ్వులు, బంగారము మొ॥ వానిని దానంచేయాలి.

“ఏవం కృతే తు నాగేంద్రప్రసాదాద్వర్ణతే కులమ్”

ఇలాచేస్తే నాగేంద్రస్వామి అనుగ్రహంవలన సంతానప్రాప్తికలిగి వంశ వృద్ధి జరుగుతుంది.

8) కేతుగ్రహస్వరూపము

ఇతడు ధూమ్రవర్ణం గలవాడు. వికృతమైనముఖము, రెండుచేతులుంటాయి. గ్రద్దవాహనం. చిత్రమైన గంధమును ధరించును. కన్నులు ఎఱ్ఱగాఉంటాయి. భిక్షాటనంచేస్తూ ఉంటాడు. జై మినిగోత్రంలో జన్మించాడు. దక్షిణంవైపుకు తిరిగియుండును. ఇంకా కేతుగ్రహస్వరూప స్వభావాలను విశదంగా నేను నవగ్రహస్తుతిలో వర్ణించాను. ఈ గ్రహం సర్పాకారంలో ఉంటుంది.

9) సర్పంవలన తెలియదగిన అంశములు

సర్పం ఒంటరిగా తిరుగును. చాలా జాగ్రత్తగా ఉంటుంది. తన ప్రవర్తన ఇతరులకు తెలియనివ్వదు. అనిత్యమని తెలిసి గృహదులను నిర్మించుకొనక నిస్సంగత్వముతో కాలము గడుపును. ఇది యోగికి యుండదగిన లక్షణాలు. శ్రీదత్తస్వామి సర్పాన్ని గురువుగా భావించారు.

10) అజగరంవలన తెలియవలసినది

అజగరం అంటే కొండచిలువ. అది తన అహారాదులకోసం తిరుగక ఒకచోటనేయుండి తనకు లభించినదానితో తృప్తిపడుతుంది. దాన్నే అజగర వృత్తి అంటారు. ఇది యోగికి చాలా అవసరమని శాస్త్రాలలో చెప్పారు.

11) ఉపనిషత్తులలో సర్పం

పాము ఎలా తన కూసాన్నివిడుస్తుందో అదేవిధంగా జీవుడుకూడా తన దేహాన్నివిడచి కర్మానుగుణంగా మఱియొకదేహాన్ని ధరిస్తాడని ఉపమానంగా ఉపనిషత్తులలో చెప్పబడింది.

12) శ్రీదత్తాత్రేయస్వామి అజగరరూపం ధరించుట

శ్రీదత్తాత్రేయస్వామి యోగిచక్రవర్తులు. అస్వామి అజగరరూపం ధరించి ప్రహ్లాదునకు జ్ఞానబోధ చేసారు,

13) నహుషుడు సర్పమగుట

పూర్వం నహుషుడనే రాజుండేవాడు. అతడు 99 యజ్ఞాలుచేసి ఇంద్రుడయ్యాడు. అతడు సప్తరులచే పల్లకి మోయించుకుంటూ, పొట్టివాడైన అగస్త్య మునివలన పల్లకి ఊగుతూందనిభావించి అబ్బుషిని మందలించగా, అబ్బుషికి కోపంవచ్చి నహుషుడిని సర్పం అవమని శపించగా నహుషుడు సర్పం అయ్యాడు.

నాగవిషయలు

అర్కిటిక్, న్యూజిలాండ్, ఐర్లాండులలోతప్ప మిగిలిన ప్రపంచం అంతా నాగపూజ నిండిఉంది. శివుడు, జైనతీర్థంకరుడైన పార్శ్వనాథుడు నాగాభరణులు. అగ్నిపురాణంలో 80 జాతుల సర్పాలు చెప్పబడ్డాయి. బంగారురంగు గలిగి, సుగంధంతో కూడియున్నది బ్రాహ్మణజాతి సర్పాలు. ఎక్కువకోపంగలవి క్షత్రియజాతి సర్పాలు. ధూళివర్ణం గలవి వైశ్యజాతివి. నల్లనిచిహ్నదవర్ణానికి చెందినవి,

శిల్పాలలో నాగము

నాగులనేవారు శంకునికాలంలో హిమాలయాలకు అవతల సింధునాగరికత త్రవ్వకాలలో మృణ్మయ ముద్రలపై నాగప్రతిమ గలదు. ఇద్దరు దేవతల నారాధిస్తూఉంటే వారివెనుక సర్పాలు పడగవిప్పి రక్షిస్తున్నాయి. సర్పం పాలు త్రాగుతున్నట్లు గలదు. బార్హత శిలాఫలకంపై ఐదుతలలసాము యోగితో మాట్లాడుతూంది. బార్హతను చకవాక అనే నాగము రక్షించును. నాగరాజును ఇద్దరు నాగకన్యలు సేవిస్తున్నట్లు గలదు. ఇలా సత్రము అనే నాగము బుద్ధుని సేవించినట్లు గలదు. ఉర్విల్వ అనే నాగమును బుద్ధుడు హశం చేసుకొన్నాడు. ముచిలింద అనే నాగము ఏడురోజులు పడగపట్టి బుద్ధుని వర్షంనుండి కాపాడినది. బార్హత శిల్పంలో నాగలోకం చెక్కబడింది. సారాచిత్రాణిశిల్పాలలో నాగశిల్పంఉంది. నాగకన్యలు సగం సర్పారంతో సగం మానవాకారంతో ఉంటారు. అల్టాబాద్ న్యూజిల్యాండ్ లో ఒక్క స్తంభంపై రావి చెట్టుకింద ఐదుతలల ముచిలింద నాగం బౌద్ధపీఠంపై పాదుకలను రక్షిస్తుంది. సాంచి, అమరావతి నాగార్జునకొండ శిల్పాలలో నాగాలున్నాయి.

గాంధారశిల్పాలలో 'అపలాల' అనే నాగం బుద్ధునికి వశమైనట్లుంది. నాగము బుద్ధునిఎదుట మోకరిల్లింది. నీటిపైనుండి పైకివచ్చి నిలబడింది. పెషావర్ ప్రదర్శనశాలలో 7 తలల నాగాలున్నాయి. గాంధారశిల్పంలో నాగ-గరుడుల వైరుధ్యం, సంఘాయీశిల్పంలో గరుడుడు నాగినిని గోళ్లతో బంధించడం గలవు. లక్ష్మీ మ్యూజియంలో నాగశిల్పాలు ఎక్కువ. మధురలో దొరికిన శిల్పాలలో, చరగాద్ వద్దగల శిల్పాలలో 7 తలల సర్పం ముఖ్యం. నలంద శిల్పంలో నాగంప్రభుకుని దానిపై నాగుడున్నాడు.

నలంద గ్రామం నాగరాజుకు గుర్తుగా పెట్టబడింది. సారనాథ్, సంకీస నాగారాధనకు కేంద్రాలు. సిలోన్ బౌద్ధారామశిల్పాలు భారతనాగశిల్పాల్లా ఉన్నాయి. రాజ్ సాహి, దినచ్ పూర్, పాట్నా మ్యూజియంలో నాగప్రతిమలున్నాయి.

నాగశిలలను ఆరాధిస్తే సంతానం కలుగుతుంది

నాగుల రాజ్యపాలన

క్రి.శ.-13, 14 శతాబ్దాలలో హెహుషంగబాద్, దుర్గ ప్రాంతాలు పాలించారు. శివాలయాలు కట్టించారు. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని తోయ్యేరు ప్రాంతం పాలించారు.

నాగప్రాంతము

నాగద్వీపం భరతవర్షంలో ఒకఖండం అని, దాన్ని నాగులు పాలించారని అది ప్రస్తుతం నాగపూర్ అని భావించవచ్చును.¹

I) There were mwemeloar so called, and Naga Dweepa was one of the seven divisions of Bharata Varsha of this race reigned at Mathura, Padmavathi & e; and the name survives in the modern Nagapur. They were a race distinct from the Hindus

—213 Page.

His wife is koumari or sena.

సాముద్రికంలో సర్పం

కొండటికి చేతులలో సర్పరేఖ ఉంటుంది. 'ధనకృత్కలశంసర్పః' అని సాముద్రికశాస్త్రం చెబుతూంది ప్రాచీనసాముద్రికశాస్త్రం ప్రకారం ధనరేఖ పురుషరేఖల నడుమ చతురస్రంవర్పడి దానిలో సర్పరేఖ ఉంటే ధనలాభము లేక నిధినిక్షేపలాభం కలుగుతుంది.

శ్రీరేఖకు పురుషరేఖకు ధనరేఖకు నడుమ సర్పరేఖ ఉండదగినది. ఏదిఏమైనా సర్పరేఖ చేతిలో మహాధనసూచకం. అయితే సర్పదేవతతో సంబంధంఉన్నా నాగదేవతానుగ్రహాన్ని సూచిస్తూ సర్పరేఖ ఉండవచ్చు. నాచేతిలోకూడ సర్పరేఖ ఉంది.

సాలగ్రామంలో సర్పం

సాలగ్రామాలలో గూడ సర్పచిహ్నం ఉంటుంది. అయితే అది అది శేషుని గుర్తు. శేషనూర్తికుడికి తిరిగిన సుడిలో వనమాల మరియు వెన్నునుండి తలవఱకు గుండ్రని బంగారురేఖలు కలిగి 3, 4, 5 చక్రాలతోగూడి ఉంటుంది శేషనూర్తి. లేదా చుట్టచుట్టుకొనిన సర్పరేఖతో కూడిన మూర్తి శేషనూర్తి. ఇది సాలగ్రామము.¹ విష్ణురూపంగా కూడ భావించుకోవచ్చు. ఈ సర్పచిహ్నంగల సాలగ్రామము పూజించేవారికి ఐశ్వర్యాన్నిస్తుంది.

స్వప్నాలలో సర్పం

పాములు స్వప్నాలలోగూడ కనుపిస్తాయి. పాముపై ఎక్కి దక్షిణదిక్కుకు వెళ్లుచున్నట్లు కలరావడం అశుభం. ఇలా కలవస్తే రోగం వస్తుంది. రోగికివస్తే మరణసూచన. పాములు వెంబడిస్తున్నట్లు కలవస్తే రాజకీయమనుష్యులవలన భయం కలుగుతుంది. పాము కాటువేసినట్లు కలవస్తే ఆరోగ్యము ధనలాభము కలుగుతాయి. తెల్లనిపాము తనకుడిచేతిని కఱచినట్లు కలవస్తే పదిరోజులలోగా వేయిరూపాయలు లభిస్తాయని శాస్త్రం. అయితే ఇది ప్రాచీనకాలంలో మాట. ఈకాలంలో రూపాయివిలువ బాగా తగ్గింది గనుక ఇంకా పెద్దమొత్తంలో ధనలాభం కలుగుతుందని చెప్పవచ్చు.

సాహిత్యంలో సర్పం

నాగబంధం చిత్రకవిత్వంలో భేదం. సర్పం ఆకారంగీసి దీనిలోని

1) అథవా కుండలీభూత నాగభోగసమప్రభః
శేషమూర్తిస్స భగవాన్ అశేషైశ్వర్యదాయకః

మెలికలలో పద్యం వచ్చేటట్లు వ్రాయడం నాగబంధం. కొందఱు కవులీ నాగబంధం వాడారు. శ్రీదాసు శ్రీరాములు కవిగారిపై శ్రీ పన్నాల సీతారామ బ్రహ్మశాస్త్రిగారువ్రాసిన అభినవగద్యప్రబంధంలో ఏకఫణి నాగబంధాన్ని చూడవచ్చు.¹

పారిజాతాపహరణ కావ్యంలో నందితిమ్మన నాగబంధం రచించాడు.²

శకునాలలో సర్పం

పాము దారిలో కనిపించడం. దారికడ్డం రావడం మంచిదికాదు. దాని వలన పనిజరుగకపోవడం, అటంకాలు కలుగుతాయి. అయితే పొలాలలో రైతులు వెళ్లుచున్నప్పుడు దూరంగా పడగఎత్తిఅడితే రైతుకు మంచిపంట పండుతుంది. నిద్రించే పసిపిల్లవానితలపై పాము పడగపడితే అతడు గొప్ప వాడు అవుతాడు లేదా రాజు అవుతాడని శకునంవలన తెలుస్తూంది.

వాస్తువులో సర్పం

వాస్తువురుషుడు సర్పాకారంలో ఉంటాడు. కనుక సర్పాకార వాస్తు వురుషుడిని పూజించడంవలన వాస్తుదేవతానుగ్రహంగలిగి వాస్తుదోషాలుపోయి సుఖశాంతులు కలుగుతాయి. స్థలంతో సర్పాకారదోషం ఏర్పడితే ఇంట్లో తఱచు సర్పాలు వస్తాయి. ఈదోషం పోవడానికి శాస్త్రోక్తంగా శాంతిచేయాలి. కట్టినయిండ్లలో మనుషులు నివసించకపోతే సర్పాలు తిరుగుతాయి. ఇంటికి శాస్త్రోక్తంగా శాంతిచేయించాలి. అయితే కొన్నిసర్పాలు మనుష్యులకు, ఇండ్లకు నిధులకు రక్షణకల్పిస్తూ ఉపకారంచేస్తూ ఉంటాయి. అవి దైవాంశగల సర్పాలు అని గుర్తించాలి.

గృహమధ్యలోగాని గోడలకుగాని పుట్టలు ఏర్పడినా దానిలో సర్పాలున్నా, అయింట్లో ఉండేవారికి సంఘాతదోషం - దుస్వప్నం - అనారోగ్యం, అపకృత్యభయం కలుగుతాయి. ఏక యథావిధిగా శాంతి చేయించాలి.

గ్రహణాలలో సర్పం

సూర్యచంద్రులను రాహుకేతువులు మ్రింగుతూ ఉంటారు. ఒక

1) దాసు శ్రీరాములుగారిపై పరిశోధన

2) 'ఒలదవితాన నీలఖల సాలకులక్షతివారణేశ' అనే పద్యం -

రాక్షసుడు దేవతలపంక్తిలో చేరి అమృతంత్రాగగా, దాన్ని సూర్యచంద్రులు విష్ణువుకు తెలుపగా, విష్ణువు చక్రాయుధంతో అతడి కంఠం ఖండించాడు. ముందు శరీరం కేతువు, మిగిలినభాగం రాహువయ్యాడు. అద్వైతంతో సర్ప రూపులైన వీరు రవిచంద్రులను మ్రింగుతున్నారు. అదే గ్రహణం.

ఘంటలో సర్పం

ఘంటకు అనేకదేవతలు అంగాలుగా వర్ణించబడ్డారు. అందులో ఘంట లోని నాళానికి అనగా వ్రేలాడేసూత్రానికి నాగేంద్రుడు అధిదేవత. ఘంటను పూజించే సమయంలో దేవతలను గూడ పుష్పాదులతో పూజించాలి. ఇలా నాగేంద్రుడు ఘంటాపూజలో గూడ పూజింపబడుచున్నాడు. ఖగేశ్వరసంహిత గూడ ఈవిషయం తెలిపింది.

బదనికలలో సర్పం

కొన్నిశక్తివంతమైన మూలికలు, బదనికలుగూడ సర్పాకారంలో ఉంటాయి. వీటి వివరాలు సంప్రదాయవేత్తల నుండి మాత్రమే తెలుసు కోవాలి.

రావిచెట్టుక్రింద సర్పాలు

దేవాలయాలలో రావిచెట్టుక్రింద రెండుసర్పాలు పెనవేసుకొని ఉన్నట్లుగా శిల్పం చెక్కబడియుంటుంది అరెండు సర్పాలు శరీరంలోని ఇడా పింగళానాడులకు సంకేతాలు. యోగమార్గంలోని ఇడా పింగళులు సూచితాలు.

నక్షత్రాలలో సర్పం

రోహిణీమృగశిరా నక్షత్రాలు సర్పయోనులుగా చెప్పబడ్డాయి. ఆశ్రేషా నక్షత్రానికి సర్పాలు అధిదేవతలు.

యుద్ధాలలో సర్పం

పూర్వకాలంలో యుద్ధాలలో సైనికులు సర్పవ్యూహంపన్ని శత్రువులను జయించేవారు.

అస్త్రాలలో సర్పం

యుద్ధాలలో భుజంగాత్రుంచేసి శత్రువులను జయించేవారు.

కొంతకాలం క్రిందటివఱకు పాముల నరసయ్య అని ఒకాయన ఉండే వాడు. ఆయన ఎలాంటి పాముకటచినా మంత్రంతో తగ్గించేవాడట. ఇలా కటచిందని పోనులో ఆయనతోచెప్పినా విషవేగం తగ్గేదట.

అనేకతలల సర్పాలు

సాధారణంగా పాములకు ఒకే తల ఉంటుందిగాని కొన్ని సర్పాలకు అనేక పడగలుంటాయి. చూడలేదు కనుక అలాఉండవని భావించరాదు. తత్త్వగీతాలలో రెండుతలలపామున్నట్లు వర్ణించబడింది. శాండియాలో జూలో 1996వ సం॥లో రెండుతలలపాముంది. ఇది చిలీ అనేజాతికి చెందినది. వారు ఒకతలకు హెల్మాఅని, రెండవతలకు లూసీ అని పేర్లు పొట్టుకున్నారు. ఇలాగే ఎన్నిపడగలైనా ఉండవచ్చును. శ్రీ నాగేంద్రస్వామి అఱుతలలతో ఉండడం గమనార్హము.

పాములు - విశేషములు

దక్షిణభారతదేశంలో స్పెక్టాకిల్స్ కోబ్రా అనే నాగుపాము కనిపిస్తుంది. నాగుపాము పడగపై ★ అనే పద్ధతిలో శ్రీకృష్ణపాదం కనిపిస్తుంది. కాశీయుని పడగలపై శ్రీకృష్ణుడు నాట్యంచేసిననాడు ఇకముందు నాగుర్తుగా ఈపాదాలగుర్తులు మీపడగలపై ఉంటాయని వరమిచ్చాడు. అనాటినుండి అన్ని నాగుపాములకు తలలపై ఇలాటి కృష్ణపాదచిహ్నాలుంటున్నాయి. అయితే పైనచెప్పిన నాగుపాముకు ఈగుర్తు లేదు. దీనికి బదులుగా ఒకటిన్నర అంగుళం వెడల్పులో రెండు సమాంతర పట్టీలున్నాయి. వీటికి రెండువైపులా నల్లనిచారలున్నాయి. నాగుపాములు కొంచెము పసుపుపచ్చని రంగుతో గోధుమచుక్కలతో ఉంటాయి. దీనికి తెల్లనిరంగుమీద ఎఱుపు, నీలం రంగులకలయికతో కట్లలాంటివి ఉన్నాయి. ఈపాము మూడున్నరఅడుగుల పొడవు, మెఱుపును కలిగియున్నది. వానపాములు రైతుకు నేస్తాలు.

పాములలో సాధారణంగా త్రాచు, జెట్టిపోతు, కట్లపాము, నీళ్లకొయ్య, తాడిగిలపాము, పసరికపాములు యిలా అనేకరకాలుంటాయి. ప్రత్యేకంగా సర్పాలను గుఱించి చెప్పడం గ్రంథలక్ష్యంకాదు గనుక ఇంతటితో ముగిస్తున్నాను.

బదవ అధ్యాయము

క్షేత్రా న న ము

కొన్ని పుణ్యక్షేత్రములు

అంధ్రదేశంలో వెలసిన అనేక సుబ్రహ్మణ్య కుమార నాగేంద్రక్షేత్రాలలో విశేషాలు చాలాఉన్నాయి. చేబ్రోలులో మొట్టమొదటిగా నిర్మించబడిన కుమారస్వామివారి దేవాలయం అంధ్రదేశంలోనే మొదటిదని చారిత్రకులు చెబుతారు. కాలక్రమేణ అది శిథిలమైంది వెంకటగిరి - గూడూరు మధ్య బాలాయపల్లె గ్రామానికి సుమారు 1½ మైళ్లదూరంలో సుబ్రహ్మణ్యస్వామి గుడి ఉంది. ఈ గుడిచుట్టు 'సుబ్రహ్మణ్యం' అనే గ్రామం ఉంది. క్రీ॥శ॥ 1713లో జూపల్లి వెంకటపతినాయుడుగారు స్థాపించారు.

నరసరావుపేట తాలూకాలోని చేజర్ల గ్రామంలో శ్రీ కపోతేశ్వరస్వామి దేవాలయం ఉంది. దానిలో కల్యాణమండపంప్రక్క శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర స్వామివారి దేవాలయం ఉంది. ఇతడు 12 శిరస్సులుకలిగి ప్రతిరాత్రి గం॥ 12 నుండి గం॥ 3 వఱకు శివునికి గొడుగువలెనుండునని ప్రతీతి. గుడికి ఉత్తరంగాఉన్న కొండపై కుమారస్వామి గుడి ఉంది. ఈకొండకు కుమార స్వామికొండ అనిపేరు. ఈకొండపై ఓషధులు ఉన్నాయి.

ణము చేసినచో వారినోట సత్యమే వెలువడెడిది. యాత్రికులు మొదట కర్కోటకుని సేవించి తరువాత స్వామిని సేవించెదరు. నైర్వృతి దిక్కున సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాలయము గలదు. 'కర్కోటకక్షేత్రరూపం' 'తదుత్తరదిశి శ్రీమన్నాగకుండం శభావహమ్' అని స్కాందసహ్యాదిఖండమున గలదు.

బిక్కవోలు

గోదావరీనదీతీరంలో గల బిక్కవోలు సుప్రసిద్ధమైన శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య క్షేత్రము. ఈ దేవుని నమ్మికొలిచిన వారికెటువంటి లోపముండదు. ఇట్లు భక్తులను రక్షించుపనికే బిక్కవోలులో సర్పరూపమున అవతరించినాడు.¹ సుబ్రహ్మణ్యషష్ఠికి ఇక్కడ పెద్దయుత్సవము జరుగును.

ఇంకా అనేక సుబ్రహ్మణ్య - కుమార - నాగేంద్రక్షేత్రములున్నాయి. ఇది దిబ్బాత్రంగా ఉదహరించబడింది.

నాగులపాడు

ఇది గుంటూరుజిల్లా పెదనందిపాడు మండలంలోనిది. ఇక్కడ శ్రీవల్లీ దేవసేనాసమేత సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామి దేవాలయం ఉంది. ఇక్కడ తొమ్మిది అడుగుల ఎత్తు, 49 శిరస్సుల నాగేంద్రస్వామి పంచలోహ విగ్రహము, దానిపై బాలసుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుని పాలరాతివిగ్రహము సుందరంగా నిర్మింప బడిన దేవాలయం ప్రాధాన్యమును పొందినవి. పుట్టపోగులపేరుతో పిల్లల చెవి, ముక్కుల బంగారపుపోగులు కుట్టించి పొంగల్లచేసి పుట్టలో పాలుపోసి మ్రొక్కుబడులు తీర్చుకుంటారు. శతాబ్దాలక్రిందటనే స్వామి ఇక్కడ వెలిసాడు. ఇక్కడ స్వామివారి కల్యాణోత్సవాలు వైభవంగా జరుగుతాయి. స్వామి వెలిసాకనే స్వామిపేరుమీద ఈ గ్రామానికి నాగులపాడనే పేరు వచ్చింది. ఈ స్వామిని దర్శిస్తే కష్టాలుతీరి కోరికలు నెరవేరుతాయి.

1) "కాన నెచ్చచేని పూని సుబ్రహ్మణ్య

దేవు నమ్మికొలువ దేనికైన

లోపమున్నె యాతడిపనికైకద

లీలనుండి బిక్కవోలునందు"

ఆఱవ అధ్యాయము

స్తోత్రాననమః

కుమార - సుబ్రహ్మణ్య - నాగేంద్ర సర్పస్తోత్రములు

అగస్త్యుడు చేసిన స్కందస్తుతి

- 1) నమోఽస్తు బృందారకబృందవంద్యపాదారవిందాయ సుధాకరాయ
షడాననాయామితవిక్రమాయ గౌరీహృదానంద సముద్భవాయ.
- 2) నమోఽస్తు తుభ్యం ప్రణతార్తిహస్తే కర్తే సమస్తస్య మనోరథానామ్
దాత్రే రథానాం పరతారకస్య హస్తే ప్రచండాసురతారకస్య.
- 3) అమూర్తమూర్తాయ సహస్రమూర్తయే గుణాయ గుణ్యాయ
పరాత్పరాయ
అపారపరాయ పరాపరాయ నమోఽస్తు తుభ్యం శిఖివాహనాయ.
- 4) నమోఽస్తుతే బ్రహ్మవిదాం వరాయ దిగంబరాయాంబరసంస్థితాయ
హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యబాహవే నమో హిరణ్యాయ హిరణ్యరేతసే.
- 5) తపస్వరూపాయ తపోధనాయ తపఃఫలానాం ప్రతిపాదకాయ
పదా కుమారాయ హి మారమరితే శక్త్యైశ్వర్యవిరాగితే నమః

- 7) తక్షకశ్వాశ్వసేనశ్చ నిత్యం సహచరావృభౌ
కురుక్షేత్రే నివసతాం నదీమిత్తుమతీమను.
- 8) జఘన్యజస్తక్షకస్య శ్రుతసేనేతి యః శ్రుతః
అవసద్యోమహద్ధ్యమ్ని ప్రార్థయన్నాగముఖ్యతామ్
కరవాణి సదా చాహం నమస్తస్మై మహాత్మనే.

(భా. అ. 3 అ. 139 - 146½)

అనంతనాగస్తుతి

- 1) బహువనపాదపాబ్ధికులపర్వతపూర్ణ సరస్వరస్వతీ
సహితమహామహీభరమజస్ర సహస్రఫణాశిదాల్పి దు
స్సహతరమూ ర్తికిన్ జలధిశాయికి పాయకశయ్యయైనయ
య్యహిపతి దుష్కృతాంతకుడనలతుడు మాకు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

వాసుకి స్తుతి

- 2) అరిది తపోవిభూతినమరారుల బాధలు వొందకుండగా
నురగులనెల్ల కాచిన మహాగరనాయకుడానమ
త్సరాసుర మకుటాగ్రతన్నరుచి శోభితపాదునకద్రినందనే
శ్వరునకు భూషణంబయిన వాసుకి మాకు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

ఐరావత సర్పస్తుతి

- 3) దేవమనుష్యలోకముల ద్రిమ్మరుచున్ విపులప్రతాప సం
భావిత శక్తిశౌర్యులు నపారవిషోత్కటకోప విస్ఫుర
త్పావక తాపితాఖిల విపక్షులునైన మహానుభావులై
రావతకోటిఘోర ఫణిరాజులు మాకు ప్రసన్నులయ్యెడున్.

తక్షకుని స్తుతి

- 4) గోత్రమహామహీధర నికుంజములన్ విపినంబులం గురు
క్షేత్రమునం బ్రకామగతిభేలననొప్పి సహశ్వసేనుడై
ధాత్రి పరిభ్రమించు బలదర్పపరాక్రమ దక్షదీక్షణ
శ్రోత్రవిభుండు తక్షకుడు శూరుడు మాకు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

(అం. భా. ఆది. అ. 104 - 107 ప.)

విషహరేనాగేశ్వరీ స్తుతి:

- 1) జరత్కారుర్మహాగారి మనసా సిద్ధియోగినీ
వైష్ణవీ నాగభగినీ శైవీనాగేశ్వరీ తథా
- 2) జరత్కారుప్రియాస్త్రీకమాతా విషహరేతి చ
మహాజ్ఞానయుతావై వ సాదేవీ విశ్వపూజితా.

పంచమి ఈ దేవికి యిష్టమైన తిథి. కశ్యపుడు సర్పభయం పోవడానికి ఈదేవిని సృష్టించెను.

షష్ఠీదేవి స్తుతి

- 1) నమోదేవ్యై మహాదేవ్యై సిద్ధ్యై శాన్త్యై నమో నమః
శుభాయై దేవసేనాయై వృష్ట్యై దేవ్యై నమో నమః
- 2) వరదాయై పుత్రదాయై ధనదాయై నమో నమః
సుఖదాయై మోక్షదాయై వృష్ట్యై దేవ్యై నమో నమః
- 3) సృష్ట్యై షష్ఠాంశరూపాయై సిద్ధాయై చ నమో నమః
మాయాయై సిద్ధయోగిన్యై షష్ఠీదేవ్యై నమో నమః
- 4) సారాయై శారదాయై చ పరాదేవ్యై నమో నమః
బాలాధిష్ఠాత్మదేవ్యై చ షష్ఠీదేవ్యై నమో నమః
- 5) కల్యాణదాయై కల్యాణ్యై ఫలదాయై చ కర్మణామ్
ప్రత్యక్షాయై స్వభక్తానాం వృష్ట్యైదేవ్యై నమో నమః
- 6) పూజ్యాయై స్కందకాంతాయై సర్వేషాం సర్వకర్మసు
దేవరక్షణకారిణ్యై షష్ఠీదేవ్యై నమో నమః
- 7) శుద్ధసత్త్వ స్వరూపాయై వందితాయై నృణాం సదా
హింసాక్రోధవర్జితాయై షష్ఠీదేవ్యై నమో నమః
- 8) ధనందేహి ప్రియందేహి పుత్రందేహి సురేశ్వరి
మానందేహి జయందేహి ద్విషో జహిమహేశ్వరి.
- 9) ధర్మందేహి యశోదేహి షష్ఠీదేవ్యై నమో నమః
దేహి భూమిం ప్రజాందేహి విద్యాందేహి సుపూజితే.

- 10) కల్యాణం చ జయందేహి విద్యాదేవ్యై నమో నమః
వీరం పుత్రంచ గుణినం విద్యావంతం యశస్వినమ్
సుచిరాయుష్యవంతం చ సూతే దేవిప్రసాదతః

కుమారస్తుతిః

- 1) మయూరాధిరూఢం మహావాక్యగూఢమ్
మనోహరిదేహం మహచ్ఛిత్తగేహమ్
మహీదేవదేవం మహావేదభావమ్
మహాదేవబాలం భజే లోకపాలమ్.

- 2) అపస్మారకుష్టక్షయాద్యాః ప్రమేహ-
జ్వరోన్మాదగుల్మాదిరోగా మహాంతః
పిశాచాశ్చ సర్వే భవత్పుత్రభూతిమ్
విలోక్యక్షణాత్తారకారే ద్రవంతే.

శ్రీ ఆదిశంకరవిరచిత

—సుబ్రహ్మణ్యభుజంగప్రయాతమ్

సుబ్రహ్మణ్యస్తుతిః

(శ్రీ శంకరాచార్యులవారు)

- 1) గాంగేయం వహ్నిగర్భం శరవణజనితం జ్ఞానశక్తిం కుమారమ్
బ్రహ్మణ్యం స్కందదేవం గుహమనఘ గుణం రుద్రతేజస్వరూపమ్
సేనాన్యం తారకఘ్నం గురుమచలమతిం కార్తికేయం షడాస్యమ్
సుబ్రహ్మణ్యం మయూరధ్వజరథసహితం దేవదేవం నమామి

కార్తికేయస్తోత్రము

- 1) షణ్ముఖస్కంద విశ్వేశ కుక్కుటధ్వజ పావకే
కంపితారే కుమారేశ స్కందబాలగ్రహానుగ.
2) జితారేక్రౌంచ విధ్వంస కృత్తితాజ శివాత్మజ
భూతగ్రహపతిశ్రేష్ఠ పావకప్రియదర్శన
మహాభూతపతేః పుత్ర త్రిలోచన నమోఽస్తుతే.

రాహుస్తుతిః

- 1) కరాళవదనం ఖడ్గచర్మశూలవరాన్నితమ్
నీలసింహాసనం ధ్యాయేద్రాహుం తం చ ప్రశాంతయే.

ఇది ప్రసిద్ధమైన శ్లోకం

నా నవగ్రహస్తుతి గ్రంథంలో నాచే రచించబడిన "రాహుస్తుతి"

- 1) సైంహికేయ నమస్తుభ్యం చంద్రాదిత్యవిమర్దన
విష్ణుచక్రవిభిన్నాయ మరుతేమృత్యుజిష్ణవే.
- 2) ద్వంద్వం యస్యోన్నతం స్థానం తస్మై కన్యావతే నమః
నైధవ్యవిప్లవాదీనాం కర్త్రే భుజగరూపిణే.
- 3) కేవలం శిరసా శిష్టః శిష్టశిష్టజనప్రియః
పాయాచ్ఛండార్చిషం పిండగ్రాసం హి గ్రసతే చయః
- 4) అపోక్లిమే ఫణపరే కేంద్రే లగ్నేఽపి వా స్థితః
ఆత్మానం స్తువతాం నిత్యం యః పీడాహృత్ సపాతునః
- 5) నైర్మత్యాః కకుభోభర్తా తమోహీనస్తమోస్తు నః
స్థితిం పితృవనేకర్తా యస్సౌఖ్యపరివర్ధకః
- 6) అబాధితో మహాచ్ఛాయః స్వర్చానుర్చానుభానుభిః
అష్టసైంధవ సంక్లప్తస్యందనస్తోఽవతాచ్ఛనః
- 7) చంద్రార్కమర్దనో రాహుః భరణీజస్తమోమయః
తామసం భూతసంతాపి ప్రాప్తవాన్ ధామపాతుయః
- 8) భూతధాత్ర్యాః మహాచ్ఛాయాం గృహీత్వాస్తమోమయః
దృశ్యతే గగనేవీరః సపాయాత్పర్వసు ప్రభుః
- 9) మూలాధారోర్ధ్వ సంధ్యాతః శవర్ణాదిమనుస్తుతః
గోమేదవర్ణరుచిరః పాయాచ్ఛ వ్యతిరేకగః
- 10) ప్రతీహరేస్థితః కాశ్యాః యశ్చాత్మజ్ఞో నిరంజనః
విశ్వరేణ కటాక్షేణ పూతః పాతు తపస్తతిః
- 11) స్థితః సూనుః సింహికాయాః అధస్తాదంశుమాలినః
యోజనాయుతవిస్తీర్ణమండలాచ్ఛాదకోఽవతు.
- 12) చక్రభిన్నగలః పాతు శింశుమారగలస్థితః
అమరో విష్ణుభక్తాగ్ర్యః రాహురీడితసద్గుణః

కేతు స్తుతి:

- 1) ధూమ్రవర్ణం ద్విబాహుంచ కేతుం చ వికృతాననమ్
గృధ్రాననగతం నిత్యం ధ్యాయేత్సర్వఫలాప్తయే.

ఇది ప్రసిద్ధస్తుతి

నా నవగ్రహ స్తుతిలోని

కేతు స్తుతి:

- 1) ధృత్వా యో యోగిరూపం సకలజనముదే బోధయన్ వేదతత్త్వమ్
చిత్వా కామాదిబంధాన్ మునిజననికరైః స్తూయమానోవిరక్తః
స్వాత్మాభిన్నస్వరూపం నఖలునయనయోర్యస్య లోకేనభాతి
తంకేతుం త్యాగనూర్తిం గుణలసితమహం చేతసా నౌమిభక్తః.
- 2) ఫాలేపుండ్రం దధానః కిసలయనదృశే హస్తయుగ్మే సుపాత్రమ్
వ్యాళంకంఠే మహాజాః శివపదయుగలే నిశ్చలాయస్య భక్తిః
మూర్ధ్నాహీనోమహాత్మా పరిచరతిగృహానన్న సంపాదనాయ
తం కేతుం యోగిరాజం ప్రణమత సుజనాః ఆత్మనీనాయరాజమ్.
- 3) జ్వలంతం మార్తాండం స్వమనసి మహాక్షోభజనకమ్
సుదూరస్తం శత్రుం గ్రససి తవ శక్తిర్నిరుపమా
గతిం చక్రే భిన్నాం వహసి సదనం తే నపుటితమ్
కరోషి త్వం శీఘ్రం గరలఘుటితం చౌషధిపతిమ్.
- 4) కేతుం మోక్షపథం నృణాం ప్రదదతః ధూమ్రాఖ్యశక్త్యాయుతమ్
భక్తం శూలిని ధూమ్రవర్ణవపుషం తంబ్రహ్మభావస్థితమ్
మస్తజ్ఞం నిపుణం చ పక్షిశకునేతీర్థే భ్రమన్తం గ్రహమ్
వేత్తారం సునిధీన్ కృతజ్ఞమగదంకారం భజే సర్వదా.
- 5) హేవృశ్చికోన్నత రవీందు విమర్దకారిన్ మోక్షస్యకారక వినాయక
భక్తికర్తః
మీనే విరాజిత వదాన్య గుణప్రసిద్ధ త్వంపాహిపాదకమలాశ్రిత
భక్తభృంగాన్.
- 6) వైడూర్యదానం తనతోషకారి తులాదిషట్కంచ శుభగృహంతే
చరస్యహోవత్సరసప్తకం త్వం మాంపాహి కేతో కరుణార్ధద్వైష్ణవ్య.

- 7) ఆశ్రేషాతారకాజాతః శిఖీ మృత్యుంజయో ధ్వజః
కబంధరూపః ఖచరః బంధాన్ బధ్నాత్వరిందమః
- 8) చండార్చిర్గ్రస్యతేయేన చిన్నోయశ్చామరః స్మృతః
అనుష్ఠః పాతు స శిఖీ ముక్తిదశ్శిఖిభిః స్తుతః
- 9) రుచింమారకతీంవోద్రే స్వరిష్పాచ్ఛాదకాయవై
ఏకాధికచతుర్వర్ణ న్యాసాయ శిఖినే నమః.

—నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యం

సుబ్రహ్మణ్య స్తుతిః

- 1) సింధూరారుణకాంతిమిందువదనం కేయూరహారాదిభిః
దివ్యైరూభరణైర్విభూషితతనుం స్వర్గస్యసౌఖ్యప్రదమ్
అంభోజాభయ శక్తికుక్కుటధరం రక్తాంగ రాగాంశుకమ్
సుబ్రహ్మణ్యముపాస్మహే ప్రణమతాం భీతిప్రణాశోద్యతమ్

సుబ్రహ్మణ్యాష్టకమ్

- 1) హేస్వామినాథ కరుణాకర దీనబంధో శ్రీపార్వతీశముఖపంకజ
పద్మబంధో
శ్రీశాదిదేవగణ పూజితపాదపద్మ వల్లీసనాథ మమదేహికరావలంబమ్.
- 2) దేవాదిదేవసుత దేవగణాధినాథ దేవేంద్రవంద్యమృదుపంకజ
మంజుపాద
దేవర్షినారద మునీంద్రసుగీతకీర్తే వల్లీసనాథ... ..
- 3) నిత్యాన్నదాన నిరతాఖిలరోగహరిన్ తస్మాత్ ప్రదానపరిపూరిత
భక్తరామ
శ్రుత్యాగమ ప్రణవవాచ్యనిజస్వరూప వల్లీసనాథ .. ..
- 4) క్రౌంచాసురేంద్రపరిఖండనశక్తిహాల పాశాదిశస్త్రపరిమండిత దివ్యపాణే
శ్రీకుండలీశ ధృతతుండ శిఖీంద్రవాహ వల్లీసనాథ.....
- 5) దేవాధిదేవరథమండలమధ్యవేద్యదేవేంద్రపీఠనగరందృఢచాపహస్తమ్
శూరం నిహత్యసురకోటిభిరీడ్యమానం వల్లీసనాథ.....
- 6) హారాదిరత్నమణియుక్తకిరీటహార కేయూరకుండలలసత్కవచాభిరామ
ఘోరీధతారక జయామరబృందవంద్య వల్లీసనాథ.....

7) పంచాక్షరాదిమనుమంత్రితగాంగతోయైః పంచామృతైః
ప్రముదితేంద్ర ముఖైర్మునీంద్రైః
పట్టాభిషిక్తహరియుక్త పరాసనాథ వల్లీసనాథ.....

8) శ్రీకార్తికేయ కరుణామృతపూర్ణదృష్ట్యా కామాదిరోగకలుషీకృత
దుష్టచిత్తమ్
సిక్త్వాతుమామవకళాధరకాంతికన్త్యా వల్లీసనాథ.....

9) సుబ్రహ్మణ్యాష్టకం పుణ్యం యే పఠన్తి ద్విజోత్తమాః
తే సర్వే ముక్తిమాయాన్తి సుబ్రహ్మణ్యప్రసాతతః

10) సుబ్రహ్మణ్యాష్టకమిదం ప్రాతరుత్తాయయః పఠేత్
కోటిజన్మకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి.

“మహావీరం కార్తికేయం క్రౌంచగర్వవిదారణమ్
ఆగ్నేయం గాంగేయం చ విశాఖం విష్ణుతేజసమ్
నాగదోషహరం దేవం సర్వదేవగణాధిపమ్
గణాధిపానుజం రమ్యం భజే వంధ్యావ్హిరోధిసమ్”

సుబ్రహ్మణ్యాష్టోత్తర శతనామములు

ఓం స్కందాయ	నమః	ఓం తారకాసురసంహరిణే	నమః
ఓం గుహాయ	,,	ఓం రక్షోబలవిమర్దనాయ	,,
ఓం షణ్ముఖాయ	,,	ఓం మత్తాయ	,,
ఓం ఫాలనేత్రసుతాయ	,,	ఓం ప్రమత్తాయ	,,
ఓం ప్రభవే	,,	ఓం ఉన్మత్తాయ	,,
ఓం పింగళాయ	,,	ఓం సురసైన్యసురక్షకాయ	,,
ఓం కృత్తికాసూనవే	,,	ఓం దేవాసేనాపతయే	,,
ఓం శిఖివాహనాయ	,,	ఓం ప్రాజ్ఞాయ	,,
ఓం ద్విషడ్జుజాయ	,,	ఓం శశివే	,,
ఓం శక్తిధరాయ	,,	ఓం తృలాయ	,,
ఓం పిశితాశప్రభంజనాయ	,,	ఓం సూతాయ	,,

ఓం శక్తిధరాయ	నమః	ఓం అగ్నిగర్భాయ	నమః
ఓం కుమారాయ	,,	ఓం శమిగర్భాయ	,,
ఓం క్రౌంచచారణాయ	,,	ఓం విశ్వరేతసే	,,
ఓం సేనాన్యై	,,	ఓం సురారిఘ్నై	,,
ఓం అగ్నిజన్మనే	,,	ఓం హరిద్వర్ణాయ	,,
ఓం విశాఖాయ	,,	ఓం శుభతరాయ	,,
ఓం శంకరాత్మజాయ	,,	ఓం వటవే	,,
ఓం శివస్వామినే	,,	ఓం వటువేషభృతే	,,
ఓం గణస్వామినే	,,	ఓం పూష్టే	,,
ఓం సర్వస్వామినే	,,	ఓం గభస్తయే	,,
ఓం సనాతనాయ	,,	ఓం గహనాయ	,,
ఓం అనంతశక్తయే	,,	ఓం చంద్రవర్ణాయ	,,
ఓం అక్షోభ్యాయ	,,	ఓం కళాధరాయ	,,
ఓం పార్వతీప్రియనందనాయ	,,	ఓం మాయాధరాయ	,,
ఓం గంగాసుతాయ	,,	ఓం మహామాయినే	,,
ఓం శరోద్భూతాయ	,,	ఓం కైవల్యాయ	,,
ఓం అహతాయ	,,	ఓం శంకరాత్మజాయ	,,
ఓం పావకాత్మజాయ	,,	ఓం విశ్వయోనయే	,,
ఓం జృంభాయ	,,	ఓం అమేయాత్మనే	,,
ఓం ప్రజృంభాయ	,,	ఓం తేజోనిధయే	,,
ఓం ఉజ్జృంభాయ	,,	ఓం అనామయాయ	,,
ఓం కమలాసనసంస్తుతాయ	,,	ఓం పరమేష్ఠినే	,,
ఓం ఏకవర్ణాయ	,,	ఓం పరబ్రహ్మణే	,,
ఓం ద్వివర్ణాయ	,,	ఓం వేదగర్భాయ	,,
ఓం త్రివర్ణాయ	,,	ఓం విరాట్పుతాయ	,,
ఓం సుమనోహరాయ	,,	ఓం పుళిందకన్యాభరై	,,
ఓం చతుర్వర్ణాయ	,,	ఓం మహాసారస్వతావృతాయ	,,
ఓం పంచవర్ణాయ	,,	ఓం అశ్రితాఖిలదాత్రే	,,
ఓం ప్రజాపతయే	,,	ఓం చోరఘ్నాయ	,,
ఓం ఆహస్పతయే	,,	ఓం రోగనాశనాయ	,,

ఓం అనంతమూర్తయే	నమః	ఓం విరుద్ధహస్తే	నమః
ఓం ఆనందాయ	,,	ఓం వీరఘ్నాయ	,,
ఓం శిఖండికృతకేతనాయ	,	ఓం రక్తశ్యామకంఠరాయ	,,
ఓం డంభాయ	,,	ఓం సుబ్రహ్మణ్యాయ	,,
ఓం పరమడంభాయ	,,	ఓం గుహాయ	,,
ఓం మహాడంభాయ	,,	ఓం ప్రీతాయ	,,
ఓం వృషాకపయే	,,	ఓం బ్రహ్మణ్యాయ	,,
ఓం కారణోపాత్తదేహాయ	,,	ఓం బ్రాహ్మణప్రియాయ	,,
ఓం కారణాతీతవిగ్రహాయ	,,	ఓం వంశవృద్ధికరాయ	,,
ఓం అనీశ్వరాయ	,,	ఓం వేదవేద్యాయ	,,
ఓం అమృతాయ	,,	ఓం అక్షయఫలప్రదాయ	,,
ఓం ప్రాణాయ	,,	ఓం నాగేంద్రాయ	,,
ఓం ప్రాణాయామపరాయణాయ	,,		

నాచే (గ్రంథకర్త) రచింపబడిన కుమారస్తుతి

- 1) కుమారహస్తుర్భువనస్య శం మే కుమారతాం దేహి వివేకయుక్తామ్
కుమాప్రవృద్ధిం సుకుమారగాత్ర కుమారభోగ్యమ్యగుమాసుత త్వం.
- 2) దీర్ఘేవ భిత్తిర్నగరాడభేది క్రవ్యాదనుచ్ఛక్తిధరః ప్రసన్నః
పాణిః పుళింద్యాః జగృహే చ యేన మహేంద్రకన్యాసహితః పునాతు
- 3) యస్తత్త్వమస్యాదివచో నిరూప్యః బ్రహ్మత్మకో బాలవటుః సుఖాయ
స బ్రహ్మచర్యాపరినిష్ఠితోనః స్వర్గాంగనాభక్తిసమర్చితోఽవత.

శ్రీవల్లిదేవిస్తుతిః

దీనికే స్వర్ణధారాస్తుతి అని మఱియొకపేరు. ఇదికూడ నాచే (గ్రంథకర్త) రచింపబడినదే.

- 1) వల్లిత్వత్పదాసోఽయం క్షుభ్దః ప్రారబ్ధజ్ఞంభజైః
రోరుదీతి విధిత్సుస్తే స్తుతీః పక్షీవ చంక్రమి
- 2) విషైశ్చ నానావిషయైః విషమీకృతశేముషీమ్
విషాపనుచ్ఛవల్లివ వల్లి శుద్ధీకరోతునః

- 3) న కుమారీ కుమారీ చ వల్లీ వల్లీ న సామతా
సేనాసమాసమాభేన యోజానాతి స పండితః
- 4) ఐహాలౌకికసౌఖ్యాని దాత్రీ సా విమతిర్నహి
మధ్యేశాతా చిరం శాతం శాంతాశా సంతనోతు నః
- 5) పుళింద్యశిందసంచారః ప్రచారో వేదపద్ధతేః
అచారః స హి శిష్టోక్తః విచారః శ్రుతిసమ్మతః
- 6) యా చై హికాని చ సుఖాని దదాత్యనుక్తా
ఉక్తా వ్యపోహతి రుజం మమ మానసీం సా
తన్వీ తనూకృతరుజం విరుజం క్రమేణ
శుద్ధం కరోతు మయి మంగలమావసంస్తీ.
- 7) స్వర్ణార్ణవో వితనుతమ్ వినుతే సునేత్రే
తే స్వర్ణదీ కనకసూనసమే మనీషే
స్కందేకృతీ విషమరోపసురోణాని
సంధిత్సునీ వివదమాన సరోరుహాణి
- 8) సమస్తే చలోకే సమస్తే విశేషైః
సమాస్తే భవత్యుజ్జ్వలామే శివాయ
సమాస్తే చితేః శ్రీః న కా కేవలాయాః
సమస్తే నమస్తే నమస్తే నమస్తే.
- 9) అనంగస్యతంత్రం భుజంగస్యరాజ్యమ్
భుజంగీసుకైశ్యే లతాంగీచభృంగీ
అనంగీకరోత్యబ్జవృందే మృదుత్వం
సమంగీకరోతు స్తుతిం మంగలాశ్రీః
- 10) ధ్యాతావై దేవతాస్సర్వాః త్యక్తాస్సర్వాః క్రియాః మయా
త్యమేవ ధ్యాయసే వల్లి నామ్ని స్వాంతే యతోమృదుః
- 11) లిలిక్షుసౌందర్యం తవ జనని వాచామవిషయమ్
శ్రుతేర్మన్యే స్కందః శ్రవణవికలోత్కృష్టనయనః
మిమంక్షుర్గానాఙ్ఘృ నయనమపహాయ శ్రవణవాన్
అసావిత్తం కాలం గమయతి పరిత్యక్తవిషయః

- 12) అంబికే విలసదంబకయుగ్మ
రామణీయక దిదృక్షుతయా సః
త్వద్గుణవ్రజ నిరూపణలోలః
సందధార నయనాని శ్రవాంసి.
- 13) వేణికాదర్శన శ్రద్ధః భుజంగ ఇతి భావయన్
తస్యపత్ని రుజం భింతాం స్వయం యో భుజగోబభౌ.
- 14) చక్షుష్కసహమానే తే తన్యాతామచ్యుతం శిశుమ్
గుణాధిక్యేన మృదునీ చాద్వేతాద్వైతతో మిథః
- 15) తవసురుచిరవక్త్రే చంద్రతానావభిన్నా
నయనమరుణితాయాః లక్ష్మమాస్తే భవత్యాః
లససి శుచితయానో కిం సమస్తప్రతీకైః
న భవసి యది చిత్రం మత్తమస్కాండభే త్రి.
- 16) మదీయం ప్రారబ్ధం పరమమవరోధ్యం నకృతినః
ఉపేక్షాం వోధారః త్రిదివనిలయాః బాలకమిమమ్
మదజ్ఞానధ్వాంత స్ఫురదరుణభాః భామిని శివే
పురః కస్మాన్నస్యాః కిము వహంసి వత్సాయ లఘుతామ్.
- 17) నేత్ర యోరరుణ తాముపబిభ్రత్
కృష్ణతామపిచ కేశసమూహే
శ్వేతతాం నిరహతో వదనం స్యాత్
స్కందపూరుషసుకాంక్షీ సుఖాయ
- 18) మల్లీకువలయజాతీ చంపకపంకేరుహోది గణయుక్తా
వల్లీ షణ్ముఖఘటితా చిత్రా దోధూయతాం హి దుఃఖాని.
- 19) శరజన్మని సహకారే వల్ల్యా పరివేష్టితే చ రూపం తత్
ఇహజన్మని చాశ్చర్యం దూరీకురుతే హ్యనంతపాపాని.
- 20) సజగ్రిముపకల్పస్వ సపీతిమవభిన్నతామ్
శుద్ధైర్మమతయాయుకైః సంస్కారఘటితై ర్నరైః
- 21) లగ్నం కుమారే యచ్ఛేతః కట్యాం యస్యాం కుమారహృత్
ఫాతు సా నిర్ణోదా సుకుమారకుమారగౌ

- 22) ఆరుణ్యలాలిత్యచణే కరాజ్ఞే
శ్రీతౌ చ పాదావిహ భాగ్యభాజౌ
తే కల్పిషీరన్ స్ఫుటపద్మతామ్రాః
వాజీఛచిహ్నాంబులు సంపదం నః
- 23) తస్మీమందగతీరక్తా శుద్ధా సద్గురుతాయుతా
భాగ్యరేఖేవ రాజస్త్రీ దేయాత్సుఖమనాకులా
- 24) స్తుత్యానయా ప్రసన్నాస్యాః స్ఫుటపంకజలోచనే
త్వదన్యన్నైవ జానీమః యదిచ్ఛసి కురుష్వత్త్వత్

కుమారనుతిః

- 1) సుబ్రహ్మణ్యో జయతు నితరాం దేవసేనాసమేతః
వల్లీదేవ్యర్చితమ్మదుపదో వాసవాద్యర్చితో యః
బ్రహ్మాత్మజ్ఞో మునిగణనుతస్తారకధ్వాంతహర్తా
చిత్పాక్షీశః ప్రథితచరితః శ్రీవిదగ్ర్యోఽవతాన్నః.

(గ్రంథకర్త తండ్రిగారు)

కుమారాష్టకమ్

రచయిత : శ్రీ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యసన్నాసిశర్మ

- 1) షడ్వక్త్రమీడ్యం గిరిజాతనూజం మయూరవాహం మునివంద్యపాదమ్
శక్త్యాయుధం క్రౌంచవిభేదనం తం శ్రీమత్కుమారం
కలయామ్యహంతమ్.
- 2) స్కందం తమానందవనీసుకందం కోటీందువిభ్రాజదమందకాంతిమ్
భక్త్యైర్దిధారీకరణేఽనుషక్తం శ్రీమత్కుమారం కలయామ్యహం
తమ్.
- 3) త్యామిష్టదేవం స్మరతాం జనానాం వంశాభివృద్ధిం ధనధాన్యసిద్ధిమ్
దాస్యస్య హేలా తే కరుణాతిపూర్ణా శ్రీమత్కుమారం
కలయామ్యహంతమ్.
- 4) షష్ట్యాం భవంతం పరిపూజయేద్యో నిష్ఠావిశేషేణ సునిగ్రహేణ
తస్మైశ్రీయం దాస్యసి నిర్మలస్తవం శ్రీమత్కుమారం కలయే హృదస్తవః

- 5) విజ్ఞానదాతారమతీవ పూజ్యం సేనాన్యమిష్టం నను తారకారిమ్
భాసాస్వయా భాస్తమహోఽతిశాస్తం శ్రీమత్కుమారం కలయే
సదాఽహమ్.
- 6) వేదాస్తసిద్ధాస్తమఖండరూపమ్ సర్వాంతరత్వేన విరాజమానమ్
దేవం కృపావారినిధిం ప్రపూర్ణం శ్రీమత్కుమారం కలయేసదాఽహమ్.
- 7) శ్రీద్వాదశాక్షం భువనై కవంద్యం వల్లీమనోనాయకమీశపుత్రమ్
సంతానసౌభాగ్యఫలప్రదం తం శ్రీమత్కుమారం కలయేసదాఽహమ్.
- 8) శ్రీనిష్ఠలాభిఖ్యసువంశ సుబ్రహ్మణ్యేన సన్యాసిసుశర్యణేదమ్
గృహ్లాస్త మేతత్కృతమష్టకం వై శ్రీమత్కుమారం కలయే సదాంతః

సుబ్రహ్మణ్య మహిమ

గణ్యంబుల్ దేవ సేనాకథలతిమహిమంగాంచి భూలోకమందున్
శ్రేణ్యాకారంబునొందున్ క్షీణినాకస్తలముంజేరి రక్షింపుమంచున్
వాణ్యర్థోరాశి పుత్ర్యంబలపతులుగడుం ప్రార్థనల్ సేయ సుబ్ర
హ్మణ్యేభండీ జగమ్మున్ మనిచెడు భరమున్ మస్తకమ్మందు దాల్చెన్¹

షడాస్త్వచండకమ్

రచయితా : శ్రీ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యసన్యాసిశర్మా

శ్రీమత్తడాస్యామరేంద్రాదిభిః పూజ్యపాదాబ్జ వల్లీతనూవల్లరి వేష్టితోమాసు
తాంత - శ్చి దాత్మన్ సదాత్మన్ దివాకోగ్రణీర్దేవసేనాన్యభిఖ్యాత భక్తేష్ట
దాయన్ కుమార క్షమాపుత్ర గాంగేయ వహ్స్వత్మజ స్కంద శీతాంశుకోటి
ప్రభాభాసమానేశ పుత్రప్రభో భాష్యకర్తః పరం బ్రహ్మనిష్ఠాం సమాప్నోషి
బర్హింద్రవాహః పరాత్మా గురుః కుండలీ కుండలిన్యం తరాభాసి చిజ్ఞోతి
రాశందరూపోఽమలః కుంభసంభూతినారాధితః కాశికాతత్త్వమత్యంత గూఢం
పురాబోధయస్యేషదేవప్రభో సర్వాభా హృద్గుహమాశ్రితోఽతోగుహాఖ్యాప్రసిద్ధాస్తి
పూర్వం వనాత్త్యం శరాణాం జనిం ప్రాప్తవాంస్తారకారిస్సముక్తో మహాత్మన్
శుభో ద్వాదశాక్షః ప్రసిద్ధో మహాదేవపుత్ర ప్రభో పార్వతీ సూతృదేవీ మహేశః
పితా సోదరో విఘ్ననాథః త్పదీయాస్సుభక్తౌస్సదా సాన్వయస్యుః సువంశాభి

1) శ్రీ పిఠపాటి చిదందరశాస్త్రిగారి పద్యము

వృద్ధ్యానుభారోగ్యసిద్ధ్యాజరామృత్యుహీనాఃపరాత్మైక్యసిద్ధ్యాయుతాఃపూర్ణరూపా
భవన్త్యేవపూర్వం సతీదక్షరోషాచ్చిదగ్నోలయం ప్రాప్య శీతాచలాన్మేనకా గర్భ
శక్తోపునర్జాయమానా నగాధీశపుత్రీహ్యుమాపర్జతాం ప్రాప్య నిత్యం శివం ధ్యాన
యోగేన లబ్ధుం యతస్తీ స్థితాతాన్తరే తారకాఖ్యోఽనురోఽత్యస్తముగ్రం
తపశ్చర్యయారాధ్య పద్మాననం తం వరం లబ్ధవాసీశపుత్రాద్విదానైవ
మృత్యుర్భవేదన్యతశ్చేతి తస్మాదహస్తాయతో మన్యమానోఽస్త్యహస్తేతి
హస్తా జగత్త్యా బభూవైష తన్నిగ్రహార్థం త్వదీయోఽవతారోఽభవద్దే వదే
వై శ్చిరం ప్రార్థితస్త్వైలరాజస్యపుత్రీముమాం పార్వతీమీశ్వరా యార్పయా
మాస తస్మాత్పరం సామరస్యాత్మ యోగేఽగ్నినా విఘ్న ఆరాధితే స్కన్న
మీశస్యతేజః తతస్సుందనామాసి పృథ్వ్యాభృతో భూమిపుత్రోఽసి వహ్ని
గృహీతోఽగ్ని భూరాఖ్యయా భాసి గంగోదరే భాసమానశ్చ గాంగేయనామాసి
తస్మాద్వనే త్వం శరాణాం జనిం ప్రాప్య తజ్జన్మనామాసి షట్కృత్తికాభిః
ప్రదత్తం పయస్త్యం పిబన్ కార్తికేయోఽసి పాణ్ణాతురష్ణణ్ముఖస్త్యం సదా
భక్తసంఘైః ప్రపూజ్యో విభాసీష్టదశ్యక్తిధారి స్త్రుతః క్రౌంచభేత్తా త్వదీయం
యతో జన్మ త్వన్మార్గశీర్షాద్యవస్థాం శుభేకృత్తికాభేచ జన్మోత్సవం భక్తసంఘాః
ప్రకుర్వన్తి తస్మాత్పరం దేవసేనాగ్రణీస్తారకం యుద్ధరంగేఽవధీర్లోక శాంతిం
చకారైష దివ్యోఽవతారో నృణామైహికాముష్మికం కర్తుమిష్టే శుభాం జ్ఞాన
సిద్ధిం విధాయాత్రముక్తిం కరిష్యత్యతః సర్వలోకైస్సదా పూజనీయోఽసి
మస్తవ్యరూపోఽసి శుద్ధాత్మరూప స్త్యముక్తః షడాస్యేదముక్తం సదేష్టం హి
వంశస్య చైవం పరాత్మా త్వముక్తోసి దేవప్రభో నిష్టలాభిఖ్యవంశే శుభే
జన్మినా సింహశైలేంద్ర పుత్రేణ సన్యాసిశర్మాఖ్యయా షణ్ముఖాభిఖ్యయా
భాసమానేన గీర్వాణవాణీబుధేంద్రేణ సత్కావ్య నిర్మాణదక్షేణ సర్వం వచో
నైపుణం రాజరాజేశ్వరీ సత్కృపాలబ్ధమేషానుతిః తుభ్యమేవార్ప్యతే సర్వ
కామప్రదా స్యాత్సువంశోదయస్యాద్ధరిద్రదత్వ బాధాభవేన్నైవ సమృత్తి
రాయుష్యమారోగ్యలాభో భవేత్సర్వదా భక్తసంఘస్య చైవం వరం దేహి
శ్రీ షణ్ముఖోమాసుతేశేతి సంప్రార్థయే పాహి దీనం దయాళో సదా పాహి
తుభ్యం నమోదేవ తుభ్యం నమోదేవ తుభ్యం నమోదేవ తుభ్యం నమః

ఇంకా 'శ్రీ నిష్టల సుబ్రహ్మణ్యసన్యాసిశర్మగారిచే రచింపబడిన
షడాస్యశతకమ్' 1960 April June ఆరాధన పత్రికలలో ముద్రితమైనది.

కుమారభారతి కావ్యంలో ఇందుడు కుమారస్వామిని యిలా కీర్తించాడు—

“జయజయ రత్నసుసంగతకంకణ! స్వర్ణకిరీట దృష్పత్రవరా!
జయజయ కుండల సంఘటితారుణ సాంధ్యకటస్తల చారుతరా!
జయజయ స్వర్ణవిశాల నగేశ్వరశక్తి విదారిత శత్రువరా!
జయజయహే ఋతశాసన కారణజన్మజగద్ధిత శాంతికరా!

నాగేంద్రుని పాటలు

సుబ్రహ్మణ్యస్తుతి

ఉమామహేశ్వర - కుమారగురవే - ఉడిపి సుబ్రహ్మణ్యం
హర - భక్తజనప్రియ - పంకజలోచన - బాలసుబ్రహ్మణ్యం ||ఉమా||
పతితపావన - పార్వతినందన - బాలసుబ్రహ్మణ్యం ||ఉమా||
సుబ్రహ్మణ్యం - సుబ్రహ్మణ్యం - షణ్ముఖనాథా - సుబ్రహ్మణ్యం
షణ్ముఖనాథా ,, స్వామినాథా ,,
పశనిమలేశా ,, ప్రణవస్వరూపా ,,
స్వామిమలేశా ,, మణదుమలేశా ,,
తిరుత్తణి ,, తిరుచందూరు ,,
శరవణభవగుహా ,, శివగిరియాశ్వర ,,
శూలాయుధా ,, వేలాయుధా ,, ||సుబ్ర||
ఓంగురునాథా సద్గురునాథా ,, ,,
హరిహర ,, శివ శివ శివ శివ ,, ||సుబ్ర||
సుబ్రహ్మణ్య మాంపాహి షణ్ముఖనాథా మాంపాహి
షణ్ముఖనాథా ,, స్వామినాథా - మాంపాహి ||సుబ్ర||

నాగన్నపై పాట

దిగు దిగు దిగు నాగా నాగన్న - దివ్యసుందరనాగో నాగన్న

1. ఇల్లలికిముగ్గుపెట్టి - నాగన్నా - ఇంటామల్లెలు చల్లి నాగన్న
మల్లెలవాసవతో నాగన్న - కోలాటమాడిపోరా ||దిగు||

2. అటుకొండ యిటుకొండ నాగన్నా - నడుమనాగులకొండ నాగన్న
కొండపైనున్నావా! నాగన్న - కోడెనాగువై ఓ నాగన్న ||దిగు||
3. ఛామలంతాకలసి! నాగన్నా - బావినీళ్లకెళితే నాగన్న
భావిలోఉన్నావా! నాగన్నా - బాలనాగువై ఓనాగన్నా ||దిగు||
4. పిల్లలంతాగూడి! నాగన్నా - పుల్లరేరబోతే నాగన్నా
పుల్లలలోఉన్నావా! నాగన్నా - పూలనాగువై ఓ నాగన్నా ||దిగు||
5. అయ్యప్పలంతకలసి! నాగన్నా - కోటప్పకొండకెళితే నాగన్నా
కొండపైఉన్నావా! నాగన్నా - కోడెనాగువై ఓ ||దిగు||
6. నడుముకుఉన్నాయి! నాగన్నా - నల్లానిమచ్చలాయే నాగన్నా
మచ్చమచ్చసందునా! నాగన్నా - మహిమలు ఉన్నాయి....
నాగన్నా ||దిగు||
7. ఊరీకిఉత్తరాన! నాగన్నా - ఊడలమట్టిక్రింద నాగన్నా
మల్లెలవాసనలతో నాగన్నా - కోలాటమాడిపోరా! నాగన్నా ||దిగు||
8. శిరసునఉన్నాయి! నాగన్నా - శ్రీరామపాదాలు నాగన్నా
9. పూలుకుంకుమలుతెచ్చి! నాగన్నా - నీపుట్టపైచల్లి నాగన్నా
పాలుపండ్లుతెచ్చి! నాగన్నా - నీపుట్టలోపోసి నాగన్నా ||దిగు||

కుమార స్తవమ్

“బాణప్రాభవముప్పభార్గవునిపై పందెంబుగాఁ గ్రొంచమున్
తూణంబొక్కటఁ దూటుగాఁబొడిచి నీదోర్విర్యముంజూపగా
స్థాణుండంది ముదంబు తారకుని వక్షంబిట్టులొనంచు శ
ర్వాణింజేరివచించెశక్తిధర! త్వత్ప్రాగల్భ్య మూహింపుచున్”

—కుమార స్తవము శ్రీ అక్కరాజు వేంకటేశ్వరశర్మ

నాగులచవితి పాట

నీపుట్టదరికి నాపాపలొచ్చేరు
పాపపుణ్యములు వాసనేలేని
బ్రహ్మస్వరూపులొ పసికూనలోయి!
కోపించి బుస్సలు కొట్టబోకోయి!

నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండాపాలు పోసేము తండ్రి!

చీకటిలోన నీశిరసుతొక్కేము
కసిదీరమమ్మల్ని కాటెయబోకు
కోనపుట్టలోన కోడెనాగన్న
పగలుసాధించి మాప్రాణాలు దీకు.

నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండాపాలు పోసేము తండ్రి!

అర్ధరాత్రివేళ అపరాత్రివేళ
పాపమేయెరుగని పసులుదిరిగేని
ధరణికి జీవనాధారమైనట్టి
వాటిని రోషాన కాటేయబోకు!

నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండాపాలు పోసేము తండ్రి!

అటుకొండయిటుకొండ ఆ రెంటినడుమ
నాగులకొండలో నాట్యమాడేటి
దివ్యసుందరనాగ! దేహియన్నాము
కనిపెట్టి మమ్మెప్పుడు కాపాడవోయి!

నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండా పాలుపోసేము తండ్రి!

పగలనకరేయనక పనిపాటలందు
మునిగితేలేటి నామోహాలభరిణె
కంచెలు కంపలు గడిచేటివేళ
కంపచాటునఉండి కొంపదీకోయి!

నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండా పాలుపోసేము తండ్రి!

—కీ॥ శే॥ బసవరాజు అప్పారావుగారి గేయము

ఉపయుక్త గ్రంథముల సూచిక

(BIBLIOGRAPHY)

వ.నెం.	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
1.	ఆంధ్రులచరిత్ర- సంస్కృతి	వేదాల	వి.జి.యస్. పబ్లిషర్స్, అమలాపురము	
2.	ఆంధ్రపత్రిక పంచాంగము	—	—	1987
3.	ఆరాధన పత్రికలు	—	దేవాదాయధర్మాదాయ శాఖ, హైద్రాబాద్	1958, 1962, 1968
4.	అశ్వలాయన గృహ్యసూత్రము	అశ్వలాయనుడు	ఆర్యానందముద్రాక్షర శాల, బందరు	1937
5.	ఈనాడు(దినపత్రిక)	—	—	23-9-96, 8-10-96 23-9-96, 15-5-97
6.	ఐతరేయబ్రాహ్మణమ్	—	V.N.Jubli Press, Madras	1888
7.	కదళిపురక్షేత్ర మాహాత్యము	—	కళ్లేపల్లి దేవస్థానము	—
8.	కాలామృతమ్	కాళిదాసు	విబుధమనోహరిణీ ముద్రాక్షరశాల చెన్నపట్నం	1880
9.	గేయములు	శ్రీ బసవరాజు అప్పారావు		
10.	కుమారతన్త్రను	ఎడిటర్ ఇ.యమ్.	South Indian కందస్వామిశర్మ Archaka Association Madras	1974
11.	కుమారసంభవమ్	కాళిదాసు	వావిళ్ల ప్రెస్, మద్రాసు	1941

వ.నెం	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
12.	కృష్ణసర్పవ్యాసము (స్వాతి)	శ్రీధరశ్రీరామ కృష్ణ	అనిల్ బిల్డింగ్స్, విజయవాడ	1-11-96
13.	ఖగేశ్వరసంహిత (నప్తగిరి)		T.T D. Tirupathi	Oct 1992
14.	గుప్తవాస్తు	దోగుపర్తిస్వామి గుప్తసిద్ధాన్తి	శ్రీవేంకటేశ్వర పబ్లి కేషన్స్, గుంటూరు	1979
15.	గుంటూరుమండల దేవాలయ, ధర్మాదాయ దర్శనము	—	దేవాదాయధర్మాదాయ శాఖ, గుంటూరు	1979
16.	గౌరాంగ (మాస పత్రిక)	—	గౌడీయమఠము- గుంటూరు	Jan 1993
17.	చిత్రమిమాంసా	శ్రీ అప్పయ్య దీక్షితులు	చౌఖాంబాప్రెస్, వారణాసీ	1971
18.	చైతన్యనందనమ్ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యం		హిందీప్రెస్, తాడికొండ	1987
19.	ధర్మసింధువు	కామేశ్వరశాస్త్రి	వావిళ్లప్రెస్, మద్రాసు	1954
20.	నవగ్రహస్తుతి: నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యం		జూపిటర్ ప్రెస్, గుంటూరు	1982
21.	నవగ్రహస్తోత్రములు		సాయి పబ్లికేషన్స్, గుంటూరు	—
22.	నాగదేవత(వ్యాసము) చంద్రశేఖర్ (నప్తగిరి)		T.T.Devastha- nams, Tirupati	Aug 1988
23.	నాగపూజ	M. సత్యనారాయణ సిద్ధాన్తి	జనప్రియపబ్లికేషన్స్, తెనాలి	Jan 1992
24.	నాగప్రతిష్ఠాకల్పము	చల్లా లక్ష్మీ నృసింహశాస్త్రి	ఆర్యానందముద్రాక్షర శాల, బందరు	1983
25.	A నాగానందమ్	హర్షవర్ధనుడు	వావిళ్లప్రెస్, మద్రాసు	1961

వ.నెం.	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
25.B	నాగారాధన-సప్తగిరి లింగాభట్ల	T.T.Devasthanams,	Nov1991	
	మార్కండేయశర్మ	Tirupati		
26.	నాగులచవితిపాట బసవరాజుఅప్పారావు బసవరాజు అప్పారావు	1991		
	గారు	ట్రస్ట్, పున్నమ్మతోట,		
		విజయవాడ		
27.	పద్మపురాణమ్ శ్రీవేదవ్యాసః	అనందాశ్రమప్రెస్,	1894	
	Vol-3	పూనా		
28.	పారిజాతాపహరణము నందితిమ్మన	M. శేషచలం & కో,	1970	
		వెంకటేశ్వరప్రింటర్స్		
29.	పురాణోక్తకర్మ	—	ఆర్యానందముద్రాక్షరశాల	—
	ప్రకాశక		బందరు	
30.	పూర్వగాథాలహరి శ్రీవేమూరి శ్రీనివాస	Venkatrama & co,	1986	
	రావు	Hybd		
31.	బ్రహ్మవైవర్త శ్రీవేదవ్యాసః	Venkateswarapress,	1853(శ)	
	పురాణమ్ (సం)	Bombay		
32.	బ్రహ్మాండపురాణమ్	,,	1857 (శ)	
33.	భారతి	—	అంధ్రప్రతికప్రెస్	Oct 1980
34.	దాసుశ్రీ రాములుగారి కృతులు - సమీక్ష	వెలగపూడి వైదేహి దాసుశ్రీరాములు	1986	
		స్మారకసమితి		
		విజయవాడ		
35.	మహాభారతమ్ శ్రీవేదవ్యాసః	స్వాధ్యాయమండల్, బలసాడ్		
36.	మేఘసందేశము కాళిదాసు	వావిళ్లప్రెస్, మద్రాసు	1940	
37.	రఘువంశము	,,	నిర్ణయసాగర్ ప్రెస్, భాంబే	1948
38.	వనితాజ్యోతి(ప్రతిక) గుంపర్తిజగదీశ్వరి		Aug 1996	
	(వ్యాసము)			

వ.నెం.	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
39.	షరాహపురాణమ్	శ్రీవేదవ్యాసః	Kshemaraj Srikrishna	1980
			Das, Venkateswara press,	
			Bombay	
40.	వామనపురాణమ్	,,	,,	1851 (శ)
41.	వాస్తుయంత్రరత్నావళి	M. సత్యనారాయణ	జనప్రియ పబ్లి	Feb 1991
		సిద్ధాన్తి	కేషన్స్, తెనాలి	
42.	వాస్తువిద్యామహోదధి	పోతుకూచి వెంకటేశ్వర భారతీప్రెస్-		1960
		శాస్త్రి	తెనాలి	
43.	శిరివరపువారిషష్టిపూర్తి	సంచిక	రాజ్యం ప్రింటింగ్ ప్రెస్	
			సత్తెనపల్లి	
44.	శివసంహితా	—	బడాగణేశ్, వారాణసి	1977
45.	శ్రీకాళహస్తిమాహాత్యము	ధూర్జటి	శేషాచలం & కో,	1990
46.	శ్రీదత్తమహిమ	శ్రీమిన్నికంటిగురునాథ శర్మ	నారాయణ, యుగంధర	
			లక్ష్మి, గుంటూరు	
47.	శ్రీదుర్గాసప్తశతీ	—	శ్రీబాలావిద్యామహాపీఠము,	1987
			లక్కవరం	
48.	శ్రీమదాంధ్రమహానన్నయ భారతము (ఆది పర్వము)		వావిళ్లప్రెస్, మద్రాసు	1935
48. A	,,	,,	ఆంధ్రగ్రంథమండలి,	1930
			తెనాలి	
49.	శ్రీమద్భగవద్గీతా	వేదవ్యాసః		
50.	శ్రీమద్వాత్మీకి	శ్రీవాత్మీకి	గీతాప్రెస్, గోరఖ్ పూర్ (2020వి)	
	ధామాయణము			

వ.నెం.	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
51.	శ్రీమన్మహాభారతమ్ వ్యాసః (సం)		స్వాధ్యాయమండల్, పారడీ, 1968 బల్ సాహ్	
52.	శ్రీసుబ్రహ్మణ్యసహస్ర నామస్తోత్రము	,,	సాయి పబ్లిషర్స్, గుంటూరు	
53.	షణ్ముఖదండకమ్ నిష్ఠలసుబ్రహ్మణ్య దేవాదాయధర్మాదాయ (ఆరాధన) సన్యాసిశర్మా శాఖ, హైద్రాబాద్		Jan 1960	
54.	సహ్యాద్రిఖండః శ్రీవేదవ్యాసః			
55.	సాముద్రికశాస్త్రమ్ ప్రహ్లాదుడు		Vavilla press, Madras	1950
56.	సాలగ్రామశాస్త్రమ్ కపిలవాయి తింగమూర్తి		Padmavathi Art printers, Hybd	1984
57.	సిద్ధివినాయకవ్రత కల్పము	—	బుధపలుకుంజెలి జ్యోతి షాలయము పురిణిసరసింహ రెడ్డి & సన్స్, ఒంగోలు	1985
58.	సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరీయము పిఠపాటి చిదంబరశాస్త్రి		సుజనరంజనీముద్రాక్షర శాల, కాకినాడ	1913
59.	సౌమనస్యమ్ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్య అజంతా ప్రింటర్స్, (ప్ర.భా) సన్యాసిశర్మ సికింద్రాబాద్			
60.	సౌమనస్యమ్ (త్వ.భా)	,,	,,	
61.	స్కాందపురాణమ్ వ్యాసః (మహేశ్వరఖండః)		మన్ సుఖ్ రాయ్, కైవరోడ్, కలకత్తా-5	1965
62.	స్కాం.పు.(వై.ఖం)	,,	,,	1960
63.	స్కాం.పు.(బ్ర.ఖం)	,,	,,	1961
64.	స్కాం.పు.(కాశీఖండం)	,,	,,	1961

వ.నెం.	పుస్తకము	రచయిత	ప్రకాశకులు	సంవత్సరము
65.	స్తుతిమణిమాలా	శ్రీశంకరశాస్త్రి	వాణీవిలాస్ ప్రెస్, శ్రీరంగము	1953
66.	స్వప్నప్రకాశికా	దత్తరాముడు	వావిళ్లరామస్వామి & సన్స్, మద్రాసు	1950

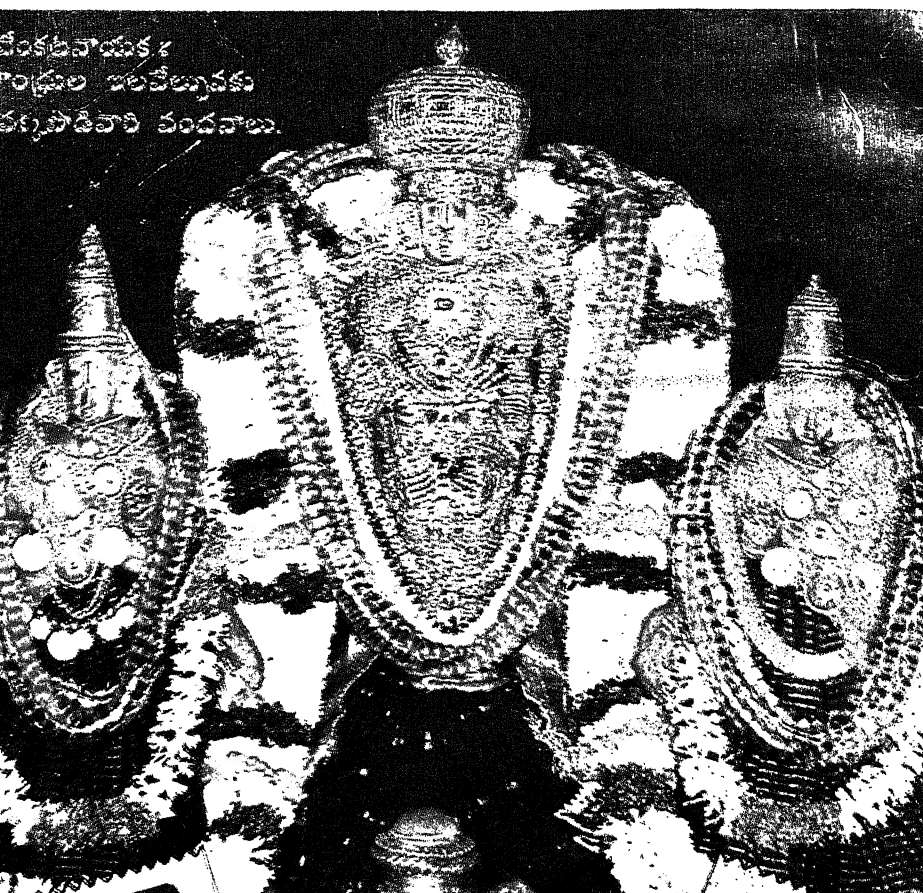
ENGLISH

67. Kalasarpayoga Prof. P.S.Sastry 3-5-208, Vittalavadi
(Jatakam-magazine) Narayanaguda,
Hyderabad
68. Rahu the planet | Depin Behari Nov 1972
of Materialism
69. Sankaras Shanmata — Conference com- 1969
(Astrological mitee, Madrsas
magazine)
70. Wonder world — Sudha publications June 93
Magzine Vijayawada Mar 96

Acc. No.
26155

294.592
SUB
66-30-00

దేవకీనామక
 శంఖాల శలవేల్పువకు
 పల్కపాడివాతి వందనాలు.

తన

వక్రపాడి

వారేవా!! రుచిలో అద్భుతం.... ఎల్లవేళలా అద్భుతం

శ్రీ విజయలక్ష్మి జనరల్ స్టోర్స్

ప్రా: 'సెర్టార్' ఖానా కోటయ్య

చిజంట్: తేన్ పక.పాడి. పానూరు - 522 124 నాన్. 1000